

Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin Bakı konfransı işə başlayıb

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev konfransda iştirak edib

İyunun 30-da Heydər Əliyev Mərkəzində Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin "Dünyada sülhün və dayanıqlı inkişafın təşviqində milli parlamentlərin rolunun gücləndirilməsi" mövzusunda hərəkatın Bakı konfransı işə başlayıb. Üç gün davam edəcək konfransa 40-dan çox ölkənin parlament nümayəndə heyətlərinin, 9 beynəlxalq parlament təşkilatının təmsilçiləri qatılıblar. Nümayəndə heyətinin tərkibində 15 ölkənin parlament sədrləri də yer alıblar.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev konfransda iştirak edib.

Dövlət başçısı çıxış edərək qeyd edib ki, Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsi təkcə ölkələrimiz arasında həmrəyliyin gücləndirilməsinə deyil, parlamentlərarası əlaqələrin də inkişafına mühüm töhfə verəcək: "Biz istəyirik ki, səsimiz qlobal səviyyədə duyulsun. Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsi irəli sürdüyümüz yeganə təşəbbüs deyil. Digər təşəbbüs isə Gənclər Şəbəkəsidir. Gələn ay Bakı daha bir mühüm tədbirə ev sahibliyi edəcək. Gənclər Şəbəkəsinin toplantısı Bakıda keçiriləcək".

Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatının fəaliyyətini təkmilləşdirmək məqsədilə irəli sürdüyü digər təşəbbüslərdən danışıq dövlət başçısı BMT-də Qoşulmama Hərəkatının dəstək ofisinin yaradılması təşəbbüsünün hərəkatın bütün üzvləri tərəfindən dəstəkləndiyini qeyd edib: "Hesab edirəm ki, bunun da zamanı yetişib. Dəstək ofisinin yaradılması təşkilatımızın institusional inkişafı üçün növbəti addımdır. Bu, beynəlxalq arenada maraqlarımızı qorumaqda və ölkələrimiz arasında həmrəyliyi gücləndirməkdə mühüm rol oynayacaq".

Sonra Prezident İlham Əliyev bildirib ki, Azərbaycan hər zaman həm regional, həm də qlobal məsələlərdə öz mövqeyini nümayiş etdirib, Qoşulmama Hərəkatının sədri kimi ədalətsizliyə qarşı, beynəlxalq hüququn qorunması naminə sözünü deyib.

Ölkəmizin Hərəkata üzv dövlətlərin fəal dəstəyini daim hiss etdiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı deyib: "Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədr seçilməsi zamanı üzvlərin yekdil həmrəyliyini gördük. Ölkəmizin təşkilata sədrlik müddətinin uzadılması da üzv dövlətlərin Azərbaycana dəstəyinin göstəricisidir".

Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədrliyinin COVID-19 pandemiyası vaxtına təsadüf etdiyini qeyd edən Prezident İlham Əliyev respublikamızın pandemiya qarşı fəal mübarizə apararaq ölkələrdən biri olduğunu və xəstəliklə mübarizədə aktiv rol oynadığını, pandemiya dövründə 80-dən çox ölkəyə maddi yardım və humanitar dəstək göstərdiyini vurğulayıb.

44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində Azərbaycanın otuz il ərzində qarşılaşdığı böyük ədalətsizliyə son qoyduğunu və ərazi bütövlüyünü hərbi və siyasi yolla təmin etdiyini dilə gətirən dövlət başçısı bezi ölkələrin Azərbaycana qarşı kampaniya apardıklarını, iftiralər atdıqlarını təəssüflə qeyd edib, Ermənistanın beynəlxalq səviyyədə Azərbaycana qarşı təxribatlarının qarşısının alınmasında tutduqları mövqeyə görə Qoşulmama Hərəkatında olan dost dövlətlərə təşəkkürünü bildirib.

Uzun illər ərzində Azərbaycanın beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən işğala son qoyulacağını gözlədiyini deyən Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, bu məqsədlə 1992-ci ildə ATƏT-in Minsk qrupu təsis olunub: "Qrupun funksiyası münafiqşənin həlli, işğala son qoymaq idi. Lakin əksinə, ATƏT-in

Minsk qrupu, sadəcə, bir alətə çevrilmişdi". Artıq Azərbaycanın işğala son qoyduğunu vurğulayan dövlət başçısı Minsk qrupuna ehtiyacın qalmadığını əlavə edib.

Ermənistan tərəfi və digərlərinin bu qrupu cəmləndirmək istədiyini qeyd edən Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın qəti mövqeyini dilə gətirib: "Bil-dirmək istəyirəm ki, bu, qeyri-mümkündür. Artıq o qrup ölüdür, cansızdır. Biz işğaldan xeyli əziyyət çəkmişik və bunu açıq-aydın şəkildə bildiririk. Düşünürəm ki, ATƏT-in Minsk qrupu ilə bağlı hər hansı spekulasiya nəinki qeyri-məhsuldardır, eyni zamanda dağdıcıdır, regionda sülhün bərqərar olması üçün dağıdıcı təsirə malikdir".

Azərbaycanın tarixi və mədəni irsinin işğal dövründə ermənilər tərəfindən məhv edildiyini vurğulayan dövlət başçısı bildirib ki, on minlərlə insan azad olunmuş ərazilərə səfər edərək bu vəhşiliyin miqyasını artıq öz gözləri ilə görürlər. Onların arasında xarici siyasətçilər, parlamentlərin sədrləri və üzvləri, ekspertlər və sadə vətəndaşlar da var.

"Məscidlərimizin təhqir olunmasını, mədəni abidələrimizə qarşı törədilən vəhşilikləri hamı görür. Təəssüf ki, ermənilərin bu vəhşiliklərinə qarşı etinasızlıq nümayiş etdirilib", - deyən Prezident İlham Əliyev bütün bu faktların beynəlxalq səviyyədə ədalətli qiymət alacağına inamını vurğulayıb.

Qeyd edək ki, tədbirdə "Bakı Bəyannaməsi" və "Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin İş Qaydalarına dair Nizamnamə" qəbul olunub, təşkilatın rəsmi loqosu və bayrağı təsdiq edilib, qurumun sədri və sədr müavinləri seçilib.

Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin Bakı konfransının iştirakçıları Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə, o cümlədən mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərinə səfər edəcək, burada aparılan quruculuq və abadlıq işləri ilə tanış olacaqlar.

AMEA-da akademik İbrahim İbrahimovun 110 illik yubileyi qeyd edilib

səh. 2 ⇨

"Azərbaycan-Koreya elmi əməkdaşlığı" mövzusunda beynəlxalq konfrans

səh. 3 ⇨

Dünya fotosintez elminə dəyərli töhfələr vermiş böyük alim

səh. 4-5 ⇨

AMEA-nın həmtəsisçisi olduğu beynəlxalq jurnalın impakt faktoru 3.898-dən 4.771-ə qalxıb

səh. 12 ⇨

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin açıq iclası keçirilib

sərəncamın 5.2. bəndində göstərilən meyarların nəzərə alınması tapşırılıb.

AMEA-nın Aspirantlar Yataqxanasında yaşayan Akademiya əməkdaşlarının mənzil təminatı məsələsi barədə danışıq akademik Arif Həşimov bu problemlərin həlli üçün xüsusi komissiyanın yaradılması təklifi ilə çıxış edib. Təklif Rəyasət Heyətinin üzvləri tərəfindən qəbul edilib.

İclasda Rəyasət Heyətinin digər qərarları ilə "Heyat Elmləri və Biotibb" jurnalının redaksiya heyətinin, o cümlədən AMEA-nın Zoologiya İnstitutunun Elmi Şurasının yeni tərkibi təsdiq edilib.

Tədbirdə, həmçinin AMEA-nın müxbir üzvləri İbrahim Əzizov və Ələvət Quliyev 75 illik yubileyinin, eləcə də AMEA-nın müxbir üzvü Azadə Rüstəmovanın 90 illik yubileyinin keçirilməsinə dair qərar qəbul olunub.

Digər bir qərarla Azərbaycan xalqının çoxəsrlik milli dövlətçilik ənənələrinin, Azərbaycançılıq ideyasının idealdan ideologiyaya qədərki formalaşma və inkişaf proseslərini tədqiq və təbliğ etmək məqsədilə AMEA-da ictimai əsaslarla fəaliyyət göstərən AMEA-nın "Azərbaycançılıq" elmi-nəzəri seminarının yaradılması qərarına alınır.

Bundan başqa, iyulun 1-də AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında Akademiyanın magistrlərinin "Məzun günü"ün keçirilməsi qərarına alınır.

İyunun 29-da Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Rəyasət Heyətinin açıq iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın Rəyasət Heyətinin üzvləri ilə yanaşı, elmi ictimaiyyətin nümayəndələri, doktorant və dissertantlar, eləcə də digər aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

İclası giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov Rəyasət Heyətinin açıq iclaslarının davamlı olaraq təşkil olunmasının nəzərdə tutulduğunu bildirdi.

Daha sonra AMEA rəhbəri gündəlikdə duran məsələləri diqqətə çatdırıb.

O, əvvəlcə Özbəkistan Respublikasına rəsmi səfərinin nəticələrindən bəhs edib. Akademik Arif Həşimov

Özbəkistan səfəri çərçivəsində Özbəkistan Elmlər Akademiyası və Özbəkistan Respublikasının İnnovativ İnkişaf Nazirliyində olduğunu və görüşlərdə iki ölkə arasında elmi əməkdaşlıq imkanları, onun genişləndirilməsi və gələcək inkişafı məsələlərinin müzakirə edildiyini diqqətə çatdırıb. Alim əlavə edib ki, bu qurumlarla qarşılıqlı maraq doğuran, dövlətlərin iqtisadi və sosial inkişafı üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən elmi və texniki problemlər üzrə birgə tədqiqatların aparılması və s. məsələləri nəzərdə tutan əməkdaşlıq haqqında anlaşma memorandumları imzalanıb. AMEA rəhbəri memorandumlardan irəli gələn məsələlərin icrası üçün Özbəkistandan olan nümayəndələrin Akademiyaya dəvət olunduğunu da vurğulayıb.

Müzakirəyə çıxarılan digər məsələ "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində 2022-2026-cı illərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması üzrə Tədbirlər Planı"nın icrası ilə əlaqədar AMEA-nın vəzifələri haqqında olub. Rəyasət Heyətinin qərarı ilə AMEA-nın müvafiq elmi bölmələrinə və AMEA-nın Elmi innovasiyalar və alternativ enerji texnologiyaları üzrə Elmi Şurasına "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində 2022-2026-cı illərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması üzrə Tədbirlər Planı"nın icrasından irəli gələn məsələlərin həllinin təmin edilməsi tapşırılıb.

Daha sonra akademik Arif Həşimov AMEA-nın magistrlərinə fərqlənmə diplomlarının verilməsi üçün meyarlar haqqında çıxış edib. Bildirib ki,

AMEA prezidenti tərəfindən "AMEA-da magistrlik dissertasiyalarının müdafiəsi üzrə ixtisaslaşdırılmış şuraların yaradılması və fəaliyyətinin təşkil" haqqında sərəncam imzalanmışdır. Sərəncamın 5.2. bəndinə əsasən, fərqlənmə diplomlarının verilməsi üçün bir sıra meyarlar müəyyənləşdirilmişdir. Bu meyarlara əsasən, ümumi orta müvəffəqiyyət göstəricisi 91 baldan yüksək olan, dissertasiya mövzusunda aid ən azı 1 məqalə və 1 tezis çap olunmuş və magistrlik dissertasiyasını yüksək səviyyədə müdafiə edən magistrantlara fərqlənmə diplomlarının verilməsi nəzərdə tutulub.

AMEA Rəyasət Heyətinin qərarı ilə sözügedən sərəncama əsasən yaradılmış ixtisaslaşdırılmış müdafiə şuralarının sədrinə magistrlərə fərqlənmə diplomlarının verilməsində həmin

AMEA-da akademik İbrahim İbrahimovun 110 illik yubileyi qeyd edilib

İyunun 29-da AMEA-nın Rəyasət Heyətinin Böyük zalında görkəmli alim, Dövlət mükafatı laureatı, Əməkdar elm xadimi, akademik İbrahim İbrahimovun anadan olmasının 110 illik yubileyinə həsr edilmiş "Riyaziyyat və mexanikanın müasir problemləri" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib.

Beynəlxalq tədbir AMEA, Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Konfransı giriş nitqi ilə açan AMEA-nın prezidenti vəzifəsini icra edən, akademik Arif Həşimov görkəmli alim İbrahim İbrahimovun anadan olmasının 110 illik yubileyinə həsr edilmiş beynəlxalq konfransın AMEA-da keçirilməsini əlamətdar hadisə kimi qiymətləndirib. Ölkəmizdə elmə və elm xadimlərinə hər zaman yüksək dəyər verildiyini deyən akademik Arif Həşimov müəllimi olmuş İbrahim İbrahimovun Azərbaycanda riyaziyyat elminin inkişafında, bu sahədə gənc mütəxəssislərin yetişdirilməsində göstərdiyi xidmətlərdən söz açıb, alimlə bağlı xatirələrini bölüşüb. Bildirib ki, keçmiş SSRİ-də, o cümlədən dünyada tanınmış riyaziyyatçı alimlərimizdən olan İbrahim İbrahimovun rəhbərliyi altında ölkəmizdə həqiqi və kompleks dəyişkənli funksiyaların yaxınlaşması nəzəriyyəsi, interpolyasiya nəzəriyyəsi, tam funksiyalar nəzəriyyəsi, funksiyalar sistemlərinin tamlığı kimi sahələrdə yüksək elmi nəticələr əldə olunmuşdur.

Akademik Arif Həşimov çıxışının sonunda görkəmli alimin 110 illik yubileyinə həsr edilmiş riyaziyyat və mexanikanın müasir problemlərinə dair beynəlxalq konfransın işinə uğurlar arzu edib.

Sonra Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanov "Akademik İbrahim İbrahimovun həyatı, elmi və pedaqoji fəaliyyəti" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. O, Azərbaycanda funksiyalar nəzəriyyəsi məktəbinin yaradıcısı, akademik İbrahim İbrahi-

movun riyaziyyat elminin inkişafındakı əvəzsiz xidmətlərindən danışıb. Bildirib ki, İbrahim İbrahimov riyaziyyat sahəsində elmlər namizədi elmi dərəcəsinə almış ilk azərbaycanlı alimdir. O, 170-dən çox elmi əsərin, bir sıra monoqrafiya və dərsliklərin müəllifi olmuşdur.

Misir Mərdanovun sözlərinə görə, görkəmli alim İbrahim İbrahimov 1939-cu ildə məşhur sovet riyaziyyatçısı A.Qelfondun elmi rəhbərliyi ilə namizədlik, 1946-cı ildə isə doktorluq dissertasiyasını uğurla müdafiə etmişdir. Alim analitik funksiya vasitəsilə düzəlmə bəzi sistemlərin tamlığını tədqiq edərək riyazi analiz sahəsində klassik nəticələrə nail olmuşdur. Onun 1955-ci ildə "Ədədlər nəzəriyyəsinin

əsasları", 1957-ci ildə "Sıralar nəzəriyyəsinin əsasları" və 1962-ci ildə "Riyazi analiz kursu" dərslikləri çap edilmişdir. Akademik İbrahim İbrahimov 1950-1952-ci illərdə K.Rosse və İ.Privalov tərəfindən ali məktəblər üçün yazılmış "Diferensial və integral hesabı" adlı iki cildəndən ibarət kitabı Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

Məruzəçi qeyd edib ki, İbrahim İbrahimov Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmiş, Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun direktoru, Azərbaycan Riyaziyyatçılar Cəmiyyətinin prezidenti olmuşdur. Alimin əməyi dövlətimiz tərəfindən hər zaman layiqincə qiymətləndirilmiş, o, Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Fəxri fərmanı və "Xalqlar Dostluğu" ordeni

ilə təltif edilmiş, Azərbaycan Respublikası Dövlət Mükafatı laureatına, "Əməkdar elm xadimi" fəxri adına layiq görülmüşdür.

"Alim daim öz tələbələrinə yüksək tələbkarlıqla yanaşmış, onların elmi potensialını artırmaqla yanaşı, bir şəxsiyyət kimi formalaşması üçün də böyük səylər göstərmiş, elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə gənclərə layiqli nümunə olmuşdur", - deyə Misir Mərdanov bildirib.

Misir Mərdanov alimin Azərbaycan riyaziyyat elminə verdiyi töhfələri yüksək qiymətləndirərək, onun özündən sonra qoyub getdiyi zəngin irsin hələ uzun illər boyu tədqiq ediləcəyini vurğulayıb.

Konfransda çıxış edən AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik Rəşad Əliyev qeyd edib ki, Azərbaycan milli riyaziyyatçıları elitasının ən görkəmli nümayəndələrindən biri olan İbrahim İbrahimov adını ölkəmizdə riyaziyyat elminin inkişafı tarixinə qızıl hərflərlə yazmışdır. Böyük alim Azərbaycanda elmi təfəkkürün formalaşması, orta və

ali təhsil müəssisələrində riyaziyyat elminin tədrisi, inkişafı və praktikada tətbiqi istiqamətində, müvafiq sahədə pedaqoji sistemin qurulması, elmi tədqiqatların səmərəliliyinin artırılması, peşəkar kadrların yetişdirilməsində misilsiz xidmətlər göstərmişdir. Onun sözlərinə görə, akademik İbrahim İbrahimov M.V.Keldiş, A.O.Qelfond, S.N.Bernşteyn kimi sovet dövrünün riyaziyyat məktəbinin ən yüksək zirvəsinə yüksəlmiş alimlərlə birgə fəaliyyət göstərmiş, onların bilik və təcrübəsindən bəhrələnmək riyaziyyat elminin dahilərindən biri kimi formalaşmış, Azərbaycanda riyaziyyat elmini dünya səviyyəsinə qaldıran alimlərdən olmuşdur.

Tədbirdə, həmçinin AMEA-nın İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun şöbə müdiri, akademik Asaf Hacıyev, Bakı Dövlət Universitetinin kafedra müdiri, akademik Yusif Məmmədov, "Lütfi Zadə irsi və sünii intellekt" Assosiasiyasının prezidenti, AMEA-nın müxbir üzvü Rafiq Əliyev və Xəzər Universitetinin təsisçisi, professor Hamlet İsaخانlı çıxış edərək görkəmli alimin yüksək insani keyfiyyətlərindən, Azərbaycan riyaziyyat elminə verdiyi dəyərli töhfələrdən danışıb, onunla bağlı xoş xatirələrini bölüşüblər.

Bildirilib ki, akademik İbrahim İbrahimov ömrü həyatından sonra da davam edən insanlardandır. O, yaşadığı dövrdə ölkənin ictimai-sosial həyatında, elm və təhsilin inkişafında mühüm rol oynayıb. Alimin Azərbaycanın ali məktəblərində riyaziyyatın tədrisi və təşkil sahəsində böyük xidmətləri olub. İbrahim İbrahimovun yertirmələri bu gün onun yolunu uğurla davam etdirir, riyaziyyat elminin nəzəri və praktik məsələlərinin tədqiqi ilə məşğul olurlar.

Sonda alimin qızı professor Səidə İbrahimova atasının xatirəsinə göstərilən yüksək ehtirama görə tədbirin təşkilatçılarına və iştirakçılarına minnətdarlığını bildirdi.

Qeyd edək ki, üç gün davam edəcək konfrans işini 8 bölmədə davam etdirəcək, həmçinin 8 plenar məruzə dinlənəcək.

"Azərbaycan-Koreya elmi əməkdaşlığı" mövzusunda beynəlxalq konfrans

AMEA-nın Əsas binasında Azərbaycan Respublikası ilə Koreya Respublikası arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasının 30 illiyinə həsr olunmuş "Azərbaycan-Koreya elmi əməkdaşlığı" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib.

Avrasiya Sivilizasiyasının Tədqiqi üzrə Koreya Assosiasiyasının, Koreya Respublikasının ölkəmizdəki səfirliyinin, AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun və SEBA (Seul-Baki) Azərbaycan-Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə keçirilən konfransda hər iki ölkənin elm xadimləri iştirak ediblər.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov açaraq Azərbaycan və Koreya Respublikaları arasında diplomatik münasibətlərin keçdiyi böyük inkişaf yolundan, eyni zamanda Azərbaycan-Koreya beynəlxalq arxeoloji ekspedisiyasının uğurlu fəaliyyətindən danışdı. Akademik qeyd edib ki,

bu il Azərbaycan və Koreya Respublikaları arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30 ili tamam olur. Dövlətlərimiz arasında ikitərəfli əməkdaşlıq əlaqələri dövlət başçıları, hökumətlər və parlamentlər səviyyəsində böyük inkişaf yolu keçib. Akademik Arif Həşimov vurğulayıb ki, müstəqillik dövrümüzdən başlayaraq Azərbaycanın digər şəhər və rayonlarında olduğu kimi, Qəbələ ətrafında da əsaslı arxeoloji tədqiqatların aparılmasında dövlət qayğısı aydın şəkildə hiss olunur: "Dövlətimizin milli irsimizin tədqiqi strategiyasına sadıq olaraq bəzi qeyri-hökumət təşkilatları da bu işdə yaxından iştirak edirlər. Buna misal kimi, SEBA (Seul-Baki) Azərbaycan-Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi Assosiasiyasının fəaliyyətini xüsusi vurğulamaq olar".

Sonra Koreya Respublikasının Azərbaycan Respublikasındakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Li İn Yonq çıxış edərək Koreya və Azərbaycandan olan ekspertlər və akademiklərin iştirakı ilə belə bir konfransın keçirilməsindən böyük məmnunluq duyduğunu deyib, konfransın

təşkilatçılara öz minnətdarlığını bildirib.

Tədbir iştirakçılarını salamlayan AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun baş direktoru, t.e.d., professor Abbas Seyidov Qəbələdə müxtəlif illərdə aparılan arxeoloji tədqiqatlardan və onların uğurlu nəticələrindən bəhs edib. Qəbələdə ilk arxeoloji tədqiqatların təxminən yüz il əvvəl başladığını söyləyən baş direktor bu illər ərzində arxeoloqlardan Davud bəy

Şərifov, İshaq Cəfərzadə, Ömər İsmizadə, Saleh Qaziyev, İlyas Babayev, Qara Əhmədov, Firudin Qədir, Rəhim Vahidov, Qafar Cəbiyev, Natiq Alishov və Ceyhun Eminlinin Qəbələ rayonu ərazisində apardıqları arxeoloji qazıntı işlərinin xronoloji ardıcılığını qeyd edib. O, həmçinin bildirib ki, son illər Azad Zeynalov, Yi Seon Bok və Mansur Mansurov tərəfindən Qəbələ ətrafında Paleolit dövrünə aid izlərin tədqiqi, Nəsb Muxtarov tərəfindən Qalayeri ya-

şayış məskənində Xalkolit dövrünə aid arxeoloji-xilasetmə işləri, Azərbaycan-Koreya Arxeoloji Ekspedisiyasının Dızaxlı kəndi ərazisində yerləşən Tunc dövrü kurqanında aparıldığı arxeoloji tədqiqatlar Qəbələ rayonu ərazisinin Daş dövründən bu günümüzdə qədər davamlı olaraq yaşayış üçün münasib olduğunu göstərir.

Koreyanın Seul Milli Universitetinin professoru Yi Seon Bok isə çıxışında belə bir tədbirdə iştirak etməkdən şərəf duyduğunu dilə gətirib. O, Koreyadan olan tədqiqatçılara Qəbələnin Səlbir və digər ərazilərində arxeoloji qazıntı işlərinin aparılması üçün yaradılan imkan və hər cür dəstəyə görə SEBA Assosiasiyasının rəhbərliyinə və əməkdaşlarına öz dərin minnətdarlığını bildirib.

Tədbirdə çıxış edən tarix elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, SEBA Assosiasiyasının şöbə müdiri İradə Nəcəfova 2004-cü ildən fəaliyyət göstərən SEBA Assosiasiyasının Azərbaycan-Koreya əlaqələrinin inkişafında elm, ədəbiyyat, təhsil, mədəniyyət, səhiyyə, xeyriyyəçilik və s. istiqamətlərdə apardığı fəaliyyətlərin mühüm rolu olduğunu söyləyib.

Konfransda Qəbələdə aparılan arxeoloji tədqiqatlar haqqında film də nümayiş olunub. Eyni zamanda konfransın materiallarından ibarət toplu, Qəbələ arxeologiyasına həsr olunmuş disk, SEBA Assosiasiyasının 2005-2015, 2016-2020-ci illərdə gördüyü işlər barədə kataloq da konfrans iştirakçılara təqdim edilib.

Tədbir öz işini Azərbaycan və Koreya alimlərinin məruzələrinin dinlənilməsi ilə davam etdirib.

Sonda konfrans iştirakçıları xatirə şəkli çəkdirib.

Tarix Muzeyi ilə Gürcüstan Milli Muzeyi arasında əməkdaşlıq genişlənir

AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində Gürcüstan Milli Muzeyinin direktoru David Lordkipanidze ilə görüş keçirilib.

Görüşdə AMEA-nın prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov, mədəniyyət nazirinin müavini, AMEA-nın müxbir üzvü Sevda Məmmədaliyeva, muzeyin baş direktoru, akademik Nailə Vəlixanlı və muzeyin Arxeologiya elmi-fond şöbəsinin müdiri, t.ü.f.d., dosent Nasir Quluzadə iştirak ediblər.

Görüşdə həm Azərbaycan, həm də Gürcüstanda aşkar olunmuş tarix-qədrki dövrə aid fauna və hominid nümunələrinin müasir texnologiyaların tətbiqi ilə araşdırılması istiqamətində layihənin hazırlanması müzakirə olunub.

Müzakirə zamanı xüsusilə gələcək layihənin multidissiplinar olması və eyni zamanda gənc kadrların cəlb edilməsinə diqqət yetirilməsinin vacibliyi xüsusi vurğulanıb.

Qeyd olunan tədqiqatlar vasitəsilə arxeoloji qazıntılar zamanı tapılmış heyvan və insan qalıqları əsasında dövrün təbii şəraiti və morfoloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsinin hər iki ölkənin elmi üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edəcəyi bildirilib.

Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunda rusiyalı alimin iştirakı ilə elmi seminar

AMEA-nın Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunda bu müəssisənin, Radiasiya Problemləri İnstitutu, Fizika İnstitutu və Rusiyanın Kurçatov İnstitutunun alimlərinin iştirakı ilə "Hidrogenin energetikası - perspektivlər və problemlər" mövzusunda elmi seminar keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın vitse-prezidenti, institutun baş direktoru, akademik Dilqəm Tağıyev açaraq Kurçatov İnstitutunun Elektrokimyəvi və hidrogen texnologiyası şöbəsinin müdiri, k.e.d., professor Vladimir Fateyevi salamlayıb və onu Bakıda görməkdən məmnunluq duyduğunu bildirib. Akademik qeyd edib ki, hazırda "yaşıl" enerjiden istifadə dünyanın aktual problemlərindən biridir və Azərbaycan Respublikasında iqtisadiyyatın davamlı inkişaf strategiyasında da "yaşıl energetika", tullantısız texnologiyaların istifadəsi, təmiz ətraf mühit problemi 2 fevral 2021-ci ildə elan edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" in tərkib hissəsinə daxil edilib.

Akademik hidrogen energetikasına diqqətin son illərdə artmasının iqlimin qorunması üçün 12 dekabr 2015-ci ildə qəbul edilmiş Paris razılaşmasının tələblərini reallaşdırmaq və qlobal temperatur artımını 2%-dən aşağı salmaq, karbonsuz enerji daşıyıcılarına, ilk növbədə hidrogen

enerjisinə keçidi təmin etmək məqsədi daşdığına söyləyib. Onun sözlərinə görə, alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinə Günəş və külək enerjisi, geotermal enerji və hidro enerji, biokütlə və hidrogen aid edilir. Hazırda mütəxəssislərin fikrincə neft, qaz və kömürü əvəz edə biləcək və onlarla rəqabət aparmaqda ən perspektivli enerji mənbəyi hidrogendir. Bu baxımdan bugünkü seminarla aparılacaq müzakirələr xüsusilə əhəmiyyətlidir.

Sonra professor Vladimir Fateyevin "Hidrogen energetikası - bu gün və sabah" adlı məruzəsi dinlənilib. Məruzədə V.Fateyev vurğulayıb ki, hidrogen "yaşıl" və ən təmiz enerji mənbəyidir. Bu baxımdan hidrogen energetikası - hidrogenin enerji daşıyıcısı kimi, yeni enerjinin toplanması, nəqli, istehsalı və istehlakı vasitəsi kimi istifadəsinə əsaslanan enerji sahəsidir. Professor məruzəsində hidrogenin alınması, saxlanması və daşınması məsələlərinə toxunaraq hər bir mərhələdə olan

problemlərdən danışdı. V.Fateyev bildirdi ki, hidrogenin alınma üsulları içərisində ən ucuz başa gələn suyun fotoelektrokimyəvi elektrolizidir. Bundan başqa, o, hidrogen energetikasının dünyanın müxtəlif ölkələrində inkişaf strategiyalarına da toxunub və Almaniya, Rusiya, ABŞ və s. ölkələrin bu istiqamətdə müqayisəli təhlilini verib.

Sonra məruzə ətrafında müzakirələr aparılıb. Akademik Adil Qəribov və AMEA-nın müxbir üzvü Məhəmməd Babanlı məruzə ətrafında çıxış edib, qonağa aktual məruzə üçün minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Sonda akademik Dilqəm Tağıyev Azərbaycan hidrogen energetikasının inkişaf etdirilməsi və hazırlanan proqram haqqında, eləcə də institutda bu sahədə aparılan tədqiqat işləri barədə məlumat verib. Akademik Kurçatov İnstitutunun Elektrokimyəvi və hidrogen texnologiyası şöbəsi ilə əməkdaşlığın gələcəkdə də davam etdirilməsinin hər iki tərəf üçün perspektivli olacağını söyləyib.

Dünya fotosintez elminə dəyərli

Fotosintez Tədqiqatları üzrə Beynəlxalq Cəmiyyətin (ISPR) təşkilatçılığı ilə bu il 31 iyul-5 avqustda Yeni Zelandiyanın Dunedin şəhərində "Fotosintez tədqiqatları - enerji və ərzaq təhlükəsizliyi üçün fundamental və tətbiqi elm" mövzusunda hibrid formada XVIII Beynəlxalq Fotosintez Konqresi keçiriləcək. Konqresdə Melvin Calvin-Andrew Benson, Robert Hill və Jan Andersson kimi nüfuzlu alimlərin adına təsis edilmiş mükafatlarla yanaşı, Cəlal Əliyev adına mükafatın növbəti dəfə təqdimatı olacaq. Akademik Cəlal Əliyevin adını daşıyan mükafat ISPR rəhbərliyi tərəfindən fotosintez elminin inkişafına böyük töhfələr verən alimə təntənə ilə veriləcək.

Qeyd etmək lazımdır ki, Cəlal Əliyev mükafatına layiq görülən ilk alim Yaponiyanın Okoyama Universitetinin professoru Jian-Ren Shen olmuşdur. Mükafat alimə 2018-ci ildə Beynəlxalq Fotosintez Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilmiş "Davamlı inkişaf naminə fotosintez və hidrogen enerjisi tədqiqatları" mövzusunda IX Beynəlxalq Konfransda təqdim edilmişdir.

Azərbaycan xalqının elm və mədəniyyətini dünya miqyasında tanıdıran, ona şərəf gətirən böyük şəxsiyyətləri hər zaman olmuşdur. Bu baxımdan yaşadığımız dövr də istisna deyil. Belə şəxsiyyətlərdən biri bütün həyatını elmə, elmin təmizliyi və həqiqətin təntənəsi prinsiplərinə həsr edən, dərin zəkası, geniş erudisiyası, sanballı tədqiqatları, parlaq əməlləri ilə yalnız Azərbaycan elminə deyil, dünya elminə dəyərli töhfələr verən, müstəqilliyimizin və dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsində misilsiz xidmətlər göstərən böyük alim, görkəmli müəllim və ictimai-siyasi xadim akademik Cəlal Əliyevdir.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Rusiya Kənd Təsərrüfatı Elmləri Akademiyasının, Ukrayna və Belarus Aqrar Elmləri akademiyalarının xarici üzvü, AMEA Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun Bioloji məhsuldarlığın fundamental problemləri şöbəsinin və Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi Əkinçilik ET İnstitutunun Bitki fiziologiyası və biotexnologiyası şöbəsinin müdiri, Respublika Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının Biologiya Problemləri üzrə Elmi Şurasının sədri, UNESCO yanında "Bioetika, elm və texnologiyaların etikası" üzrə Milli Komitənin səlahiyyətli nümayəndəsi, AMEA-nın Xəbərləri (biologiya və tibb elmləri) jurnalının baş redaktoru, AMEA Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun yaradıcısı olmuş Cəlal Əlirza oğlu Əliyev 1928-ci il iyun ayının 30-da qədim Naxçıvan torpağında dünyaya gəlmişdir. 1944-cü ildə Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun Təbiətşünaslıq fakültəsini, 1951-ci ildə isə fərqlənmə diplomu ilə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Biologiya fakültəsini bitirmişdir. 1948-ci ildə hələ üçüncü kurs tələbəsi olarkən Cəlal Əliyev Bitki fiziologiyası kafedrasında laborant vəzifəsində çalışmağa başlamış və biologiyanın bu sahəsini gələcək elmi fəaliyyəti üçün əsas seçmişdir.

1954-cü ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Bitki fiziologiyası ixtisası üzrə aspiranturasını bitirmiş və 1955-ci ildə "Mikroelementlərin buğdanın inkişafına və məhsuldarlığına təsiri" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir. Seçdiyi istiqamətdə elmi tədqiqatların sonrakı inkişafı 1971-ci ildə müdafiə etdiyi "Bitkilərin fotosintetik fəaliyyəti, mineral qidalanma və məhsuldarlığı" mövzusunda doktorluq dissertasiyasında öz əksini tapmışdır.

Elmi fəaliyyətinə 1954-cü ildən etibarən Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Elmi-Tədqiqat Əkinçilik İnstitutunun Bitki fiziologiyası şöbəsində kiçik elmi işçi kimi başlayan Cəlal Əliyev burada böyük elmi işçi və laboratoriya müdiri, 1962-ci ildən ömrünün sonunadək şöbə müdiri vəzifələrini tutmuşdur. O, eyni zamanda Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Botanika İnstitutunda 1971-ci ildən yaradıcı qrupun rəhbəri və laboratoriya müdiri işləmiş, 1990-cı ildən məhsuldarlıq proseslərinin molekulyar-genetik əsasları şöbəsinə rəhbərlik etmişdir. 1976-cı ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 1980-ci ildə isə həqiqi üzvü seçilmişdir. Alim 1981-1990-cı illərdə AMEA-nın Biologiya elmləri bölməsinin akademik-katibi olmuşdur.

Ulu Öndər Heydər Əliyev deyirdi: "Hər bir alim qiymətlidir. Ancaq nəzəriyyəni təcrübə ilə birləşdirən, nəzəri fikirlərini tətbiq edə bilən və onlardan əməli nəticə götürə bilən, cəmiyyətə, ölkəyə, xalqa konkret fayda gətirən insanlar alimlərin sırasında xüsusi yer tuturlar".

Cəlal Əliyevin heç kəsə bənzəməyən, heç kimi təkrarlamayan unikal elm və həyat yolu olmuşdur. O, orijinal fundamental tədqiqatların, dünya elminə yeniliklər gətirən global nəticələrin müəllifi idi. Alim çətinliklərlə, mübarizələrlə dolu şərafətli həyat yolu keçib. Cəlal müəllim həmişə "Elm - həqiqətdir!" fikrini əsas tutub, həqiqəti dərk etməyi həyatının əsas amalı hesab edib. O, böyük elmi məktəb yaradıb. Azərbaycan elminin dünyada tanınmasında, təbliğ olunmasında və beynəlxalq elmi təşkilatlarla əlaqələrin qurulmasında da alimin misilsiz xidmətləri olub.

Akademik Cəlal Əliyevin adı Azərbaycan elminin təxminən 65 illik bir dövrünü əhatə edən tarixinin simvoluna çevrilmişdir. Alim əsl elm fədaisi kimi gələcəyə namla baxmış, yorulmaqla bilmədən daim elmi axtarışlarını davam etdirmişdir. O, sadə, təvazökar bir ömürlə elmin ağır, keşməkeşli yollarında xalqına xidmət göstərən böyük bir alim idi. Ömrünü yer üzərində həyatın əsasını təşkil edən, həm təbiətə, həm də tədqiqatına görə unikal olan fotosintez prosesinin sirlərini dərk edilməsinə həsr edən Cəlal Əliyev, sözün əsl mənasında, Tanrının öz işığına doğru yönəltdiyi insanlardan idi.

Cəlal Əliyevin həyat və fəaliyyəti taxilla, sünbüllə, çörəklə sıx bağlı olub. Çörək insanın özünüdərkinin və azadlığının mayasıdır. İnsan övladının tapmaq istədiyi, bütün dinlərdə, fəlsəfələrdə, elm və texnologiyada axtardığı o ilk şifrə, o ilahi kod məhz buğdadır. Akademik Cəlal Əliyev öz misilsiz elmi fəaliyyəti ilə bir insana yox, bütövlükdə insanlığa çörək vermək kimi müqəddəs bir işlə məşğul olmuşdur. Bu böyük insan hətta ictimai gərginliklər, iqtisadi böhranlar, maddi çatışmazlıqlar zamanı dərin zəkasının və yaradıcılığının məhsulu olan yeni taxıl

sortları yaradaraq öz xalqına xidmət etmişdir.

Görkəmli alim apardığı multidisiplinar tədqiqat istiqamətlərinin inteqrasiyası ilə "yaxşı" fotosintez haqqında yeni təsəvvür yaratmış, kənd təsərrüfatı bitkilərindən yüksək və keyfiyyətli məhsul əldə edilməsi üçün prosesin optimallaşdırılması problemlərini həll edən ideyalar irəli sürmüşdür. Planetimizdə bütün metabolik proseslərin enerji mənbəyi Günəşdir. Günəş şüasının enerjisi biosferə fotosintez prosesi vasitəsilə daxil olur. Fotosintez vasitəsilə alı bitkilər, yosunlar və bəzi bakteriya növləri işıq enerjisini birbaşa mənimşəyərək onu bioenergetik proseslərdə istifadə olunan üzvi birləşmələrin kimyəvi enerjisinə çevirir və bu zaman oksigenlə karbon qazı arasında balans yaranır. Beləliklə, fotosintez yer üzərində həyatın mövcudluğu üçün zəruri olan nadir və mürəkkəb bir prosesdir.

Özünün ardıcıl və məqsədyönlü fəaliyyəti ilə Cəlal Əliyev məhsuldarlıq proseslərinin əsas kimi fotosintezin kompleks şəkildə tədqiqatını həyata keçirmişdir. Bu tədqiqatlar bitkilərin məhsuldarlığının fizioloji, biofiziki, biokimyəvi və molekulyar-genetik əsaslarını, eyni zamanda bitkilərin həyatının struktur-funksional təşkilinin molekulyar səviyyədən başlayaraq bütöv bitki və əkinə qədər bütün mərhələ və formalarında məhsuldarlıq prosesləri əhatə etmişdir.

Fotosintetik fəaliyyətin göstəricilərinin və əlamətlərinin, morfofizioloji və aqronomik xüsusiyyətlərinin, buğda genotiplərinin real və potensial imkanlarının xarici mühit amilləri ilə birlikdə öyrənilməsi sayəsində ideal buğda tipinin yüksək məhsuldarlığını təyin edən prinsiplər işlənib hazırlanmışdır. İdeal buğda tipi təsəvvürünün əsasını yarpağın parametrlərinin sabit qalması təşkil edir ki, bu da gövdənin optimal hündürlüyü və yarpaqların şaquli orientasiyası ilə yanaşı, yarpaqların fəzada əlverişli yerləşməsinə təmin edir və əkin üçün əla arxitektontika yaradır. Beləliklə, günəş enerjisinin səmərəli mənimşənilməsi, vegetativ və təsərrüfat əhəmiyyətli orqanların əmələ gəlməsi hətta zəngin azot qidalanması zamanı və çoxlu suvarılma aparılıqda belə təmin olunur. Bu və ya digər faydalı əlamətlərin irsən keçməsinin mümkünlüyü müəllimin həyata keçirdiyi seleksiya işlərinin elmi əsasını təşkil edir.

Cəlal Əliyev tərəfindən karbon qazı assimilyasiyasının genotiplərin morfofizioloji əlamətlərindən və donor-akseptor münasibətlərindən asılı olaraq, ontogenezdə geniş diapazonda dəyişməsi aşkarlanmışdır. Yeni yüksək məhsuldar genotiplər

fotosintezin daha sabit intensivliyi, yeni vegetasiya müddətində fəal fotosintezin çoxsaylı piklərlə uzun müddət davam etməsi ilə səciyyələnir. Sünbüllün yüksək fotosintetik aktivliyi akseptor qabiliyyəti ilə birlikdə bol məhsulun əsasını təşkil edir.

Akademik Cəlal Əliyevin əldə etdiyi nəzəri və təcrübə nəticələri fototənəffüs prosesinin dərinə dərk olunmasına imkan yaratmışdır. Bu ideya tarla şəraitində yetişdirilən müxtəlif buğda genotipləri üzərində çoxillik məqsədyönlü tədqiqat işlərinin nəticələrinə əsasən yaranmışdır. Bir neçə min buğda genotipindən, həmçinin xəstəliklərə və ətraf mühitin əlverişsiz amillərinə (quraqlıq, torpaq şoranlığı və s.) davamlı, yüksək məhsuldar buğda sortlarından ibarət unikal genofond yaradılmışdır. Müəyyən olunmuşdur ki, yüksək məhsuldarlığa malik genotiplər intensiv fotosintezlə yanaşı, həm də effektiv fototənəffüs qabiliyyətinə malikdir. Orta və aşağı məhsuldar genotiplər CO₂-nin assimilyasiyasının və fototənəffüsün nisbətən aşağı intensivlikləri ilə fərqlənir. Müxtəlif məhsuldarlığa malik genotiplərdə həqiqi fotosintezin fototənəffüsə nisbəti orta hesabla 3:1-ə bərabərdir. Yarpağın ontogenezdə fotosintez və fototənəffüsün intensivliklərinin dəyişməsi qlisin+serinin biosintez zəncirindəki dəyişmənin xüsusiyyəti, Rubisco fermentinin karboksilaza-oksigenaza nisbətinin aktivliyi, CO₂-nin assimilyasiyasının intensivliyi ilə paralel gedir. Buna əsaslanaraq akademik Cəlal Əliyev fototənəffüsün israfçılıq olması haqda əvvəllər çox geniş yayılmış fikirlərin əksinə olaraq, sahə şəraitində məhsuldarlığına görə fərqlənən buğda genotiplərində qaz mübadiləsinin intensivliyini, karbon metabolizmi, RBFK/O fermentinin aktivliyini tədqiq etməklə müxtəlif istiqamətlərdə aparıldığı 40 illik tədqiqatlar nəticəsində sübut etmişdir ki, fototənəffüs təkamülün gedişində formalaşmış həyatı əhəmiyyətli metabolik prosesdir. Belə ki, bitkilərin yüksək məhsuldarlığı həm fotosintezin, həm də fototənəffüsün intensivliyi ilə səciyyələnir. Fotosintez və fototənəffüsün əsas fermentləri olan fosfoenolpiruvatkarboksilaza və fosfolükolatfosfotazanın tam nukleotid və aminturşu ardıcılıqları təyin olunmuşdur. Alınan nəticə 2011-ci və 2013-cü illərdə Bakıda keçirilən fotosintez konfranslarında plenar məruzə kimi təqdim olunmuş və konfrans iştirakçıları tərəfindən yüksək səviyyədə qarşılanmışdır. Eyni zamanda Avropa Bitki Bioloqları Cəmiyyətinin rəsmi dövrü nəşri olan nüfuzlu, yüksək impakt faktorlu "Physiologia Plantarum" jurnalında çap olunmuşdur. Dünyada ilk dəfə

olaraq azərbaycanlı alimin məqaləsini əks etdirən görüntünün jurnalın üz qabığında verilməsi və məqalənin 1-ci iş kimi çap edilməsi onun nə qədər yüksək elmi dəyərə malik olduğunu göstərir. Gözəl təsvirlərlə verilmiş və 60 illik gərgin əməyin nəticəsi olan bu iş qısa bir zamanda dünya alimlərinin diqqətini cəlb etmiş, məqaləni əldə etmək üçün dünyanın müxtəlif ölkələrindən çoxsaylı müraciətlər olunmuş və ona çoxsaylı istinadlar edilmişdir.

Akademik Cəlal Əliyevin diqqəti nəinki fundamental tədqiqatların geniş spektrinə, həmçinin tətbiqi elmə də yönəlmişdir. Cəlal müəllim dərin fundamental elmi böyük praktika ilə birləşdirməyi bacaran nadir alimlərdən idi. Alimin fundamental tədqiqatlarda aldığı elmi nəticələrdən seleksiya işində məharətlə istifadəsi sayəsində məhsuldarlığı 7-8 t/ha və əla keyfiyyətli toxumu olan Qaraqılç-2, Vüqar, Şir Aslan-23, Bərəkətli-95, Əlincə-84, Tərter, Qiymətli-2/17, Əkinçi-84, Əzəmətli-95, Nurlu-99, Qırmızı gül, Ruzi-84, Qobustan-99, Tale-38 və s. kimi bərk (Triticum durum Desf.) və yumşaq (Triticum aestivum L.) buğda sortları yaradılmışdır. Azərbaycan ərazisində əkin sahəsinin böyük hissəsini tutan bu sortlar Türkmənistan, Özbəkistan və Gürcüstanda da yaxşı göstəricilərə malik olmuşdur.

Bu qədər geniş proqramın uğurla həyata keçirilməsi məqsədlə ötən əsrin 70-ci illərindən başlayaraq Cəlal Əliyev tərəfindən ali məktəblərin biologiya, kimya, fizika, riyaziyyat, agrokimya ixtisasları üzrə məzunlarından ibarət elmi kollektivin formalaşdırılmasına başlanmışdır. Bu elmi ixtisasların bir-birinə qovuşması nəticəsində respublikamızda ilk dəfə biologiya və kənd təsərrüfatının bir çox nəzəri və praktiki məsələlərinin həllində riyazi metodlardan və kompüter texnologiyalarından istifadə etmək mümkün olmuşdur. Bu isə nəinki Azərbaycanda, hətta dünyada görünməmiş bir hadisə idi. Cəlal Əliyev biologiya elminin digər elmlərlə (xüsusilə riyaziyyat, kibernetika, kimya, fizika, kompüter və informasiya texnologiyaları) sintezinin inkişafının vacibliyini hiss edən uzaqgörən alimlərdən biri olmuşdur.

Akademik Cəlal Əliyev fundamental araşdırmaları və əldə etdiyi nailiyyətləri ilə elmin inkişafına sanballı töhfələr vermişdir. Respublikamızda biologiya elminin yeni istiqamətlərinin, o cümlədən molekulyar biologiya, molekulyar genetik, gen və hüceyrə biotexnologiyası, riyazi biologiya, kompüter biologiyası və bioinformatikanın bünövrəsinin qoyulması və əsaslı surətdə inkişaf etdirilməsi məhz onun adı ilə bağlıdır. Bu istiqamətlər elm qarşısında duran bir sıra aktual problemlərin həllinə xidmət etmişdir.

Görkəmli alim Cəlal Əliyevin tövsiyəsi əsasında və dəstəyi ilə onlarca istedadlı gənc alim Rusiyanın Moskva, Sankt-Peterburq, Novosibirsk, Kiyev və başqa şəhərlərinin, dünyanın ən qabaqcıl elmi-tədqiqat mərkəzlərində öz təhsillərini davam etdirmişlər. Alim üçün əsas məsələ istedad və elmi işlə məşğul olmaq üçün zəruri keyfiyyətlərin olması idi. Cəlal müəllimin tələbəsi, ABŞ-in Ümumi Genom İnstitutunun Energetika Bölməsinin əməkdaşı Aşef Salamov yazırdı: "O dövrdə Cəlal Əliyev Azərbaycanda bəlkə yeganə alimlərdən idi ki, öz əməkdaşlarının SSRİ-nin aparıcı akademik institutlarında təcrübə kursu keçmələrini təşkil edirdi. Şəxsən mən Novosibirskdə olan Sitologiya və Genetika İn-

töhfələr vermiş böyük alim

stitutuna göndərildi. Hazırda Kaliforniya Universitetinin nəzdində fəaliyyət göstərən Ümumi Genom İnstitutunda işləyirəm. Əlbəttə, öz elmi karyeramda olan irəliləyişləri ilk növbədə mənim ilk elmi rəhbərim, akademik Cəlal Əliyevin xidmətləri ilə əlaqələndirirəm. Fotosintezin fundamental molekulyar prosesləri ilə bitki biologiyasının tətbiq aspektləri arasında əlaqələrin müəyyən edilməsi, xüsusən mühüm kənd təsərrüfatı bitkilərinin davamlılığının və məhsuldarlığının artırılması məhz onun xidmətləri sayılmalıdır. O, SSRİ-də birincilər sırasında bioloji proseslərin sistemli şəkildə öyrənilməsinə, bu işə müxtəlif profilli mütəxəssislər cəlb etməyin vacibliyini əvvəlcədən gördüdü. Hələ 40 il bundan əvvəl bizim elmi rəhbərimiz Cəlal Əliyev riyazi analiz və kompüter texnologiyalarının biologiyada tətbiq edilməsinin vacibliyini dərinləndirirdi. Halbuki həmin illərdə hətta Qərbdə bunun mümkünlüyünü anlayanlar az idi".

Azərbaycan elminin dünyada tanınmasında, təbliğində və beynəlxalq elmi təşkilatlarla əlaqələrin qurulmasında Cəlal Əliyevin əvəzsiz xidmətləri olmuşdur. 5-9 iyun 2013-cü ildə Fotosintez Tədqiqatları üzrə Beynəlxalq Cəmiyyət tərəfindən Bakı şəhərində dünyanın 32 ölkəsindən 350 nümayəndənin iştirakı ilə Cəlal Əliyevin yubileyinə həsr olunmuş konfrans keçirilməsi də bunun bariz nümunəsidir. Bu konfrans beynəlxalq səviyyədə azərbaycanlı alimə həsr olunan ilk tədbir idi.

Görkəmli alimin şəxsiyyətinə və elmi irsinə dünya elmi icimaiyyətinin göstərdiyi diqqət sübut edir ki, Cəlal müəllimin tez-tez təkrar etdiyi "Əgər Tanrı mənə ikinci bir həyat bəxş etsəydi, heç düşünmədən yenə də elm yolunu seçib həyatımı ona həsr edərdim" ifadəsi heç də təsadüfi, sözlüclüklü deyildir. Cəlal müəllimin müdrik fikirləri arasında onun bir cümləsinin xüsusi çəkisi və yeri var: "Elmlə məşğul olan insanın əsas məqsədi həmişə qabağa baxmaq, yeni sahələri inkişaf etdirmək, təzə ideyalar irəli sürməkdir". Böyük ustad öz fəaliyyətində bu fikirləri reallaşdırmaqla hamıya örnək olmuşdur.

SSRİ Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü İ.Tarçevski öz dostu Cəlal Əliyevi belə xarakterizə edirdi: "Mən Cəlal Əliyevi demək olar ki, yarım əsrdir tanıyıram. Onun bitkilərin fotosintezini və yeni buğda sortlarının yaradılması ilə bağlı araşdırmalarının nəticələri haqqında etdiyi çıxışlarını beynəlxalq və ümumittifaq konfranslarda dinləmişəm. Bundan başqa, mən onun doktorluq dissertasiya işi və müəllif materialları ilə də yaxından tanışam. Nə vaxtsa bu insanın doktorluq dissertasiyasına, demək olar ki, özü ilə hələ tanış olmadığım bir vaxtda müsbət rəy vermişdim". Bütün bu fikirlər onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycan xalqı öz böyük alimi ilə öyünməkdə həmişə haqlı olmuşdur.

Akademik Cəlal Əliyevin tələbələri yeni-yeni uğurlara imza atmaqla böyük alimin elmi məktəbinin şöhrətini daha yüksəkələrə qaldırırlar. 2021-ci ildə Türkiyənin Biotexnologiya İnstitutunun Peyvənd Elmi Komitəsinin üzvü Tərlan Məmmədov və onun rəhbərlik etdiyi tədqiqatçılar qrupu tərəfindən yeni texnologiya əsasında protein əsaslı vaksin hazırlanmış və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının sınaq mərhələsində olan peyvənd namizədlər siyahısına daxil edilmişdir.

Akademik Cəlal Əliyev məktəbinin daha bir yetirməsi, biologiya sa-

həsində tanınmış azərbaycanlı alim, Rusiya Elmlər Akademiyasının Bitki Fiziologiyası İnstitutunun laboratoriya rəhbəri, Biologiyanın Fundamental Problemləri İnstitutunun baş elmi işçisi, Moskva Dövlət Universitetinin professoru, AMEA Molekulyar Biologiya və Biotexnologiya İnstitutunun Bionanotexnologiya beynəlxalq laboratoriyasının rəhbəri, biologiya elmləri doktoru Süleyman Allahverdiyev bir ay öncə elmin inkişafında və elmi kadr hazırlığında böyük xidmətlərinə və çoxillik səmərəli fəaliyyətinə görə "Fiziki-kimyəvi biologiya" ixtisası üzrə Rusiya Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmişdir. Xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, tanınmış alim Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin 21 mart 2022-ci il tarixli sərəncamı ilə Rusiya Federasiyasının Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür. O, əldə etdiyi elmi nailiyyətlərə görə 2021-ci il üçün Qlobal Enerji Assosiasiyasının bəşəriyyətin maraqları naminə enerji mənbələri üzrə daha yüksək səmərəliliyi və ekoloji təhlükəsizliyi təmin və təşviq edən görkəmli elmi tədqiqat nəticələri və elmi-texniki işləmələrin müəlliflərinə verilən nüfuzlu "Qlobal enerji" mükafatına layiq görülmüşdür. Bu da fəxarət hissi yaradan faktıdır ki, Rusiya EA-nın müxbir üzvü Süleyman Allahverdiyev son illərdə əsərlərinə edilən istinadların sayına görə Rusiyanın ən reytingli alimləri siyahısında, bir qayda olaraq, ön sıralarda gedir.

Böyük alimin elmi məktəbinin ardıcılığını sırasında həmçinin Böyük Britaniya Kembric Universitetinin Kompüter kristalloqrafiyası qrupunun rəhbəri professor Qərib Mürşüdoğun, ABŞ Fraunhofer Molekulyar Biotexnologiya Mərkəzinin icraçı direktoru olmuş, hazırda ABŞ-in İndiana Universitetinin proqram rəhbəri vəzifəsində çalışan professor Vidadi Yusibovun, Cənubi Koreya Pusan Dövlət Universitetinin professoru olmuş İsmayıl Zülfiqarovun, Avstraliyanın (Melburn) RMIT Universitetinin professoru Aydın Muradovun, ABŞ-in Ümumi Genom İnstitutunun əməkdaşı doktor Asəf Salamovun və başqalarının adlarını da fəxrlə çəkmək olar.

Akademik Cəlal Əliyevin qiymətli əmanəti və yadigarı olan AMEA Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutu bu gün yeni inkişaf dövrünü yaşamaqdadır. Bu fakt özünü əldə edilən elmi tədqiqatların nəticələrində, beynəlxalq əməkdaşlığın təşkilində və kadr hazırlığında xüsusilə göstərir.

İnstitutun Birləşmiş Krallığın Kembric Universiteti ilə, ABŞ-in Franhofer Molekulyar Biotexnologiya Mərkəzi və Delaver Universiteti, Cənubi Koreyanın Pusan Milli Universiteti, Fransa Milli Kənd Təsərrüfatı Tədqiqatları İnstitutunun Bordo və Avignon mərkəzləri, İtaliyanın Milli Tədqiqatlar Şurası Dayanıqlı Bitki Mühafizəsi İnstitutu, Almaniyanın Bonn və Osnabruk universitetləri, Türkiyənin Ankara, Mustafa Kamal Atatürk və Akdeniz universitetləri, Avstraliyanın Brisbon Universiteti, Rusiya EA-nın Biologiyanın Fundamental Problemləri və Bitki Fiziologiyası institutları, Moskva Dövlət Universiteti, Ukrayna MEA Molekulyar Biologiya və Genetika, Hüceyrə Biologiyası və Genetik Mühəndislik institutları, Belarusiyanın Biofizika və Hüceyrə Mühəndisliyi İnstitutu və s. ilə geniş elmi əməkdaşlıq əlaqələri mövcuddur.

Təkcə 2021-ci ildə institut əməkdaşları tərəfindən 68 məqalə

(35-i xaricdə, 21 məqalə Web of Science və Scopus bazalarında indeksləşən impakt faktorlu jurnallarda), 48 tezis (9), 1 dərs vəsaiti nəşr edilmiş, 2 monoqrafiya çapa təqdim olunmuşdur. İnstitut əməkdaşlarının elmi əsərlərinə 1200-ə qədər istinad olunmuşdur. Əsas elmi nəticələr respublikada və xaricdə keçirilmiş bir sıra konfrans, konqres və simpoziumlarda məruzə edilmişdir.

Hazırda institutda fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə 17 doktorant və 16 dissertant, elmlər doktoru hazırlığı üzrə 7 dissertant öz tədqiqatlarını davam etdirir. 2021-ci ildə institutun nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasında 2 nəfər dissertasiya işini müvəffəqiyyətlə müdafiə etmiş, 1 nəfər dissertasiya işinin ilkin müzakirəsi keçirilmişdir. Hesablama struktur biologiyası beynəlxalq laboratoriyasının böyük elmi işçisi Rəfiqə Məsməliyeva tərəfindən Azərbaycanca ilk dəfə olaraq "Riazi biologiya, bioinformatika" ixtisasında biologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün "Atom yerdəyişmə parametrlərinin statistik analizi və validasiyası" mövzusunda dissertasiya müdafiəsi reallaşdırılmışdır. Hazırda biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Rəfiqə Məsməliyeva Almanyanın Hamburq Universitetində çalışmaqda tədqiqatlarını davam etdirir. Doktorant və magistrlərin dünyanın aparıcı elmi mərkəzlərində hazırlanması işinə diqqət daha da artırılmışdır. İnstitutun gənc mütəxəssisləri İslam İnkişaf Bankının fəlsəfə doktorluğu üzrə təqaüd proqramı, "Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliyi artırılması üzrə Dövlət Proqramı", AMEA və Fransanın Monpelye Universiteti arasında imzalanmış əməkdaşlıq sazişi əsasında elan edilən müstəqil doktorantura proqramları çərçivəsində dünyanın aparıcı universitetlərinin doktoranturalarında təhsillərini davam etdirirlər. Onların demək olar ki, hamısı institutun magistraturasının məzunlarıdır. Hazırda "Molekulyar biologiya" ixtisası üzrə doktorant Fidan Hüseynova Fransanın Monpelye Universitetində, "Molekulyar biologiya" ixtisası üzrə dissertant Gülnar Abdullayeva Böyük Britaniyanın Oksford Universitetində, "Biotexnologiya" ixtisası üzrə dissertant Elnarə Sadıqova Belçika Krallığının Gent Universitetində, Fədinə Kuryayeva "Molekulyar Biologiya və Genetika" ixtisası üzrə Türkiyənin Bilecik Şeyx Ədəbali Universitetində təhsil alırlar. Hesablama struktur biologiyası beynəlxalq laboratoriyasının elmi işçisi Güman Qarayev İtaliyanın Modena və Reggio Emilia Universitetində magistratura təhsilini başa vuraraq, Fransa Respublikasının Grenoble Politeknik İnstitutunun (Grenoble INP-Phelma) 2021/2022-ci tədris ilində "Nanoelmlər-Nanotibb Master 2" proqramı üzrə elan etdiyi müsabiqədə uğurla iştirak etmiş və hazırda bu institutun "Nanotibb və Struktur Biologiyası" ixtisası üzrə doktoranturasında təhsil alır. Cari ildə institutun daha 5 gənc əməkdaşı xaricdə təhsil almaq hüququ qazanmışdır. 2022-ci il gənclər üçün Prezident mükafatçıları sırasında institutun doktorantı, Populyasiya genomiki laboratoriyasının kiçik elmi işçisi Lalə Axundovanın da adının olması qürur hissi doğurur. İnstitutun digər gənc əməkdaşı Gülmirə Əlibəyova isə gənclər günü münasibətilə AMEA Rəyasət Heyətinin Fəxri diplomu ilə təltif olunmuşdur.

Hazırda institutda maddi-texniki bazanın gücləndirilməsi sahəsində

ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir, yeni metodikalar mənimsənilir, laboratoriyalar yeni avadanlıq və kompüterlərlə təchiz olunur. Əminliklə demək olar ki, görülən elmi-təşkilati tədbirlərin və kadr hazırlığının müasir dövrün tələbləri səviyyəsində gücləndirilməsi sayəsində yaxın illərdə AMEA-nın Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda Azərbaycanın dünya elmindəki reytinginə ciddi təsir edəcək yeni-yeni mühüm fundamental və innovativ elmi nailiyyətlər qazanılacaq, Cəlal Əliyev məktəbinə yeni töhfələr verilecəkdir.

"Bütün həyatım boyu biologiya elmi ilə məşğul olmuşam, fotosintez prosesini öyrənmişəm, yeni buğda sortları yaratmışam, elmi məqalələr və monoqrafiyalar yazmışam. Baxmayaraq ki, çətin və keşməkeşli həyat yolu keçmişəm, amma hesab edirəm ki, mən çox xoşbəxtəm. Həmişə sevdiyim işlə məşğul olmuşam və kifayət qədər əhəmiyyətli nəticələr əldə etmişəm. Həyatım boyu elə bir hərəkət etməmişəm ki, sonradan buna görə utanım. Mən çoxsaylı ağıllı, istedadlı, mərd insanlarla rastlaşmışam. Onlardan bəziləri mənə kömək edib, çoxlarına da mən kömək etmişəm. İnsanın xoşbəxtliyi üçün ona çox şeymi lazımdır? Fikirləşirəm ki, sadələşdirilən tamamilə kifayətdir". Bu sözlər bütün mənalı həyatı və fəaliyyəti elmə, doğma xalqına və vətəninə həqiqi xidmətin parlaq nümunəsi olan, Azərbaycan elminin və dövlətçiliyinin tarixində daim yaşayacaq akademik Cəlal Əliyevə məxsusdur.

Böyük alimin bitkilərin fotosintetik məhsuldarlığının artırılması ilə bağlı tədqiqatları zaman keçdikcə öz aktuallığını xeyli artırmışdır. Bu gün global ərzaq təminatında, xüsusən ərzaqlıq buğda istehsalında yaranmış ciddi vəziyyət, dünyanın əkinçiyarları torpaqlarında eroziya və şoranlaşma problemlərinin, iqlimdə baş verən ciddi dəyişikliklərin intensivləşməsi Cəlal Əliyevin uzaqgörənliyinin daha bir təzahürü hesab edilə bilər. Cəlal müəllimin elmi kəşfləri, irəli sürdüyü nəzəriyyə və hipotezlər, yaratdığı sortlar xalqımızın qeyd edilən problemlərlə mübarizəsində, milli strateji maraqlarının xarici rəqabətin əlverişsiz təzahürlərindən qorunmasında ən yaxşı müttəfiq rolunu oynayır. Bunlar həmçinin dövlətimizin müstəqilliyinin etibarlılığına böyük dəstəkdir.

Ərzaqlıq buğda ilə daxili təminatın 25 faizdən 75 faizə qədər artırılması və istehsal edilən məhsulun keyfiyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə yüksəldilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən qarşıya qoyulmuş mühüm strateji vəzifələrin icrası Cəlal müəllimin yaratdığı buğda sortlarının respublikanın kənd təsərrüfatı sistemində geniş şəkildə tətbiqi və onlardan istifadə etməklə yeni sortların yaradılması vasitəsilə də reallaşa bilər.

Tatar xalqının böyük şairi Musa Cəlil yazırdı: "Gərək elə yaşayasan ki, öləndən sonra da yaşaya biləsen". Bu fikir insanın öz ağılı, zəhməti, xeyirxahlığı, ən başlıcası da xalqına, dövlətinə sədaqətlə, böyük üreklə xidmət etməsinin həyat düsturudur. Akademik Cəlal Əliyev həyatdan köçdükdən sonra yaşayan insanlardandır.

İradə HÜSEYNOVA,
AMEA-nın vitse-prezidenti,
AMEA Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru, akademik

MBBİ-nin əməkdaşları buğda sortlarının məhsuldarlığını qiymətləndiriblər

Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun (MBBİ) Xloroplastların fotokimyəvi laboratoriyasının müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü İbrahim Əzizov, böyük elmi işçi, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Mayaxanım Xanişova və elmi işçi Könül Tağiyeva Genetik Ehtiyatın İnstitutunun Tərtər rayonunun Şıxarx qəsəbəsində yerləşən Qarabağ Elmi-Tədqiqat Bazasında ezamiyyətdə olublar.

Ezamiyyə zamanı Qarabağ Elmi-Tədqiqat Bazasında ekilmiş buğda sortlarının və hibridlərinin məhsuldarlığı qiymətləndirilib, həm valideyn, həm də F4 nəsil hibrid formaların sünbülün struktur elementlərini analiz etmək üçün nümunələr götürülüb.

Həmçinin Botanika İnstitutunun Kürdəmir təcrübə sahəsində şoran torpaqlarda ekilmiş buğda sortları və hibridlərinin sünbülləri analiz üçün toplanıb.

Ətraf mühitin sağlamlaşdırılması istiqamətində mühüm tədbirlər görülür

Mərkəzi Nəbatat Bağının ərazisində yaşıllaşdırma və abadiq işlərinin görülməsi, habelə infrastrukturun təkmilləşdirilməsi, bitkilərə aqrotexniki qulluğun göstərilməsi həm də ziyarətçilərin rahat şəkildə dincəlməsi nə şərait yaradır.

Eyni zamanda, Bağ ərazisində ətraf mühitin mühafizəsi bu sahədə görülən işlərin kemiyət və keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, mövcud problemlərin həlli istiqamətində görülən tədbirlər çərçivəsində yeni əkilən ağaclar davamlı suvarılır, bəzək kolaları, həmişəyaşıl bitkilər, həmçinin meşə ağaclarına muntəzəm olaraq aqrotexniki qulluğun edilməsi diqqət mərkəzində saxlanılır. Həyata keçirilən inkişaf tədbirlərinin nəticəsi olaraq Bağ dinamik inkişaf edəcək müasirləşir.

Humanitar Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının iclası

AMEA-nın Humanitar Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının iclası keçirilib. Tədbiri AMEA-nın vitse-prezidenti, Humanitar Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının sədri, akademik İsa Həbibbəyli açaraq gündəlikdə qoyulan məsələlər barədə məlumat verib.

Akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycanın opera müğənnisi, mahir təsnif ifaçısı, musiqi folkloru tədqiqatçısı, Azərbaycan professional vokal sənətinin banisi, SSRİ xalq artisti, professor Bülbülün (Murtuza Məşədi Rza oğlu Məmmədov) anadan olmasının 125 illiyi ilə əlaqədar Humanitar Elmlər Bölməsinin qərarı ilə Tədbirlər planının icra olunduğunu diqqətə çatdırıb.

Bülbülün yubileyi münasibətilə Elmi şurasının iclasında AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun Muğamsünaslıq şöbəsinin müdiri, sənətsünaslıq elmləri doktoru, professor Sevil Fərhadovanın "Bülbülün yaradıcılıq yolu Şərq və Avropa mədəniyyətlərinin sintezinin məhsulu kimi" mövzusunda məruzəsi dinlənilib, dahi sənətkarın ifasında Üzeyir Hacıbəylinin "Sənsiz" romansı səsləndirilib.

Iclasda AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik, Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar institutlarının, Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin Elmi şurasının tərkibində dəyişiklik edilməsi məsələləri müzakirə edilib. Əlyazmalar İnstitutunun Kitabxanaşünaslıq, biblioqrafiyaşünaslıq və kitabşünaslıq ixtisasından fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktorantı Dünya Məmmədlinin elmi rəhbərinin dəyişdirilməsi məsələsinə baxılıb.

Azərbaycan dramaturgiyasının banisi, yazıçı-dramaturq, filosof, ictimai xadim Mirzə Fətəli Axundzadənin anadan olmasının 210

illiyinin qeyd edilməsi haqqında Humanitar Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının Tədbirlər planı müzakirəyə təqdim edilib. Tədbirlər planına əsasən Mirzə Fətəli Axundzadənin 210 illik yubileyi münasibətilə Elmi seminarı (Şəki Regional Elmi Mərkəzi, Humanitar Elmlər Bölməsi) və Mirzə Fətəli Axundzadənin 210 illiyinə həsr olunmuş elmi konfransın (Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu), "Mirzə Fətəli Axundovun şəxsi arxivi" (Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu), "Mirzə Fətəli Axundzadə yaradıcılığında folklor motivləri və mifologizmlər" (Folklor İnstitutu), "Mirzə Fətəli Axundzadə - 210: əlifba, orfoqrafiya, dram və nəşr dili məsələləri" (Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu), "Azərbaycan ədəbi və mədəni düşüncəsində Mirzə Fətəli Axundzadə ilə başlanan yeni istiqamətlər" (Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu) mövzusunda tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub. "Mirzə Fətəli Axundov Ensiklopediyası"nın, "Mirzə Fətəli Axundov. Həyatı və yaradıcılığı" ("Sənətkarın elmi pasportu" seriyasından) kitabının hazırlanması nəşr edilməsi, Mirzə Fətəli Axundzadənin əsərləri, haq-

qında yazılmış kitablardan ibarət sərginin təşkili barədə elmi tədqiqat müəssisələrinə müvafiq tapşırıqlar verilib.

Akademik İsa Həbibbəyli, o cümlədən 2022-ci ilin 24 oktyabr tarixində dahi şair və dramaturq Hüseyn Cavidin anadan olmasının 140 illiyinin tamam olduğunu xatırladı. Alim Hüseyn Cavidin həyat və yaradıcılığının tədqiqi və təbliği istiqamətində AMEA-nın Hüseyn Cavidin Ev Muzeyində, eləcə də HEB-in digər elmi müəssisələrində görülən işlər barədə ətraflı məlumat verib, ədibin 140 illiyi münasibətilə Humanitar Elmlər Bölməsinin Tədbirlər planına dair elmi şura üzvləri ilə müzakirələr aparıb.

Iclasda "Hüseyn Cavidin sənəti: ideallar və müasir dövr" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransın (Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu, Hüseyn Cavidin Ev Muzeyi), Hüseyn Cavidin 140 illiyinə həsr olunmuş respublika elmi konfransının (AMEA Naxçıvan Bölməsi, AMEA Humanitar Elmlər Bölməsi) və "Hüseyn Cavid və mifoloji düşüncə" mövzusunda elmi konfransın keçirilməsi (Folklor İnstitutu), "Hüseyn Cavid Ensiklopediya-

sı"nın, "Hüseyn Cavidin fəlsəfi irsinin tədqiqi", "Hüseyn Cavid və sənəti", "Hüseyn Cavidin "Azər" poeması", "Hüseyn Cavidin linqvopoetikası" monoqrafiyalarının, "Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin izahlı kataloqu"nun (3 cildə), AMEA Naxçıvan Bölməsinin "Elmi əsərlər" jurnalının Hüseyn Cavidin xatirəsinə həsr olunmuş xüsusi buraxılışının hazırlanması və nəşri, dahi yazıçı və dramaturqun həyatı və yaradıcılığına dair materialların KİV-də işıqlandırılması barədə HEB-in Tədbirlər planının təsdiq edilməsi haqqında qərar qəbul edilib.

Iclasda görkəmli ədəbiyyatşünas alim, Əməkdar elm xadimi, AMEA-nın müxbir üzvü Azadə Rüstəmovanın anadan olmasının 90 illik yubileyi ilə əlaqədar AMEA Rəyasət Heyəti qarşısında vəsətət qaldırılıb. Bu münasibətlə "Elm fədaisi. Azadə Rüstəmov - 90" (nəşrə hazırlayan filologiya elmləri doktoru, professor Fəridə Əzizova) kollektiv məqalələr və xatirələr toplusunun hazırlanması nəşr edilməsi və təqdimat mərasiminin keçirilməsi barədə Ədəbiyyat İnstitutuna müvafiq tapşırıqlar verilib.

Elmi şurasının sədri, akademik İsa Həbibbəyli HEB-in elmi müəssisələrində türk xalqları ədəbiyyatının tədqiq edilməsi istiqamətində görülən işlərdən bəhs edib, 2022-ci ilin sentyabr ayının 27-də qazax ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi Muxtar Auevovun anadan olmasının 125 illiyi ilə əlaqədar müvafiq tapşırıqlar verib. Həmçinin, humanitar sahədə fəaliyyət göstərən tanınmış alimlərin yubileylərinin HEB-in elmi şuralarının iclaslarında nəzərə alınması barədə tövsiyələrini bildirib.

Sonda bir sıra kadr məsələlərinə baxılıb.

AMEA və Monpelye Universitetinin ikili diplom proqramının 2022-ci il doktorantlarının seçimi üzrə Birgə Seçki Komissiyasının iclası keçirilib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) və Monpelye Universiteti arasında imzalanmış əməkdaşlıq haqqında saziş çərçivəsində həyata keçirilən doktorantura səviyyəsində ikili diplom proqramının 2022-ci il doktorantlarının seçimi üzrə Birgə Seçki Komissiyasının onlayn iclası keçirilib.

Iclasda AMEA tərəfdən - AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İbrahim Quliyev, AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri, dosent Esmira Əlirzayeva, akademik Abdulla Qarayev adına Fiziologiya İnstitutunun baş direktoru, professor Ulduz Həşimova, Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun laboratoriya rəhbəri, AMEA-nın müxbir üzvü Eldar Zeynalov, eləcə də Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq şöbəsinin əməkdaşları, Monpelye Universiteti tərəfdən isə universitetin beynəlxalq əlaqələr üzrə vitse-prezidenti, professor Patrik Karon, I2S Doktorantura Məktəbinin direktoru, professor Paskal Nouet, CBS2 Doktorantura Məktəbinin direktoru, professor Sofiya Kossida, həmçinin universitetin Beynəlxalq əlaqələr departamentinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Tədbirdə AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri, dosent Esmira Əlirzayeva çıxış edərək AMEA və Monpelye Universitetinin doktorantura səviyyəsində ikili diplom proqramının 2022-ci üzrə elanı,

proqrama təqdim edilən mövzular və namizədlər haqqında məlumat verib. O, cari ildə prioritet kimi neyrodegenerativ xəstəliklər və nanofizika istiqamətlərinin seçildiyini bildirib, müştərək doktorantura proqramına təqdim edilmiş mövzular üzrə ilkin seçim mərhələlərindən uğurla keçmiş namizədləri - AMEA-nın Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun magistraturasının məzunu Aygün Süleymanova və AMEA-nın Fizika İnstitutunun magistraturasının məzunu Gülsənəm Əskərxanovanı təqdim edib.

Namizədlər Birgə Seçki Komissiyasının qarşısında müvafiq tədqiqat mövzularını üzrə təqdimatlarla çıxış edib və öz təcrübələri haqqında məlumat veriblər.

Əvvəlcə Aygün Süleymanova "Epilepsiya, şizofreniya və beyin qocalmasında iştirak edən, kannabinoid reseptoru ilə qarşılıqlı əlaqədə olan CRIP1 zülalının 3D strukturu, tək molekullu konformasiya dinamikası və dərman qabiliyyəti" mövzusunda tədqiqat işi haqqında məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, müasir tədqiqat və diaqnostika üsullarının tətbiqi ilə şizofreniya, epilepsiya, davranış pozğunluqlarının diaqnostika və müalicəsini təkmilləşdirmək, həmçinin epilepsiya və şizofreniya xəstəliklərinin erkən aşkarlanmasına şərait yaratmaq, bu xəstəliklərə tutulmuş xəstələrin həyat keyfiyyətini və sosial adaptasiyasını yaxşılaşdırmaq mümkün olacaq.

İddiaçı işin əsas məqsədindən bəhs edərək bildirib ki, məqsəd CRIP1-in

CB1R siqnalını necə modulyasiya etdiyini və əsas sitoplazmik çeviricilərə qarşı seçici fəaliyyətinə nail olmaq üçün atom həlində CB1R reseptoru ilə CRIP1 arasında qarşılıqlı əlaqənin struktur əsasını həll etmək və əsas konformasiya dinamikasını xarakterizə etməkdir.

Aygün Süleymanova bu layihənin insanları arasında psixi və davranış pozğunluqlarının yayılmasının qarşısını almağa kömək edəcəyini qeyd edib. Bildirib ki, tədqiqatın nəticələri psixi və davranış pozğunluqlarında yüksək məqsədyönlü tibbi müdaxilələrin inkişafına səbəb ola bilər.

Daha sonra digər namizəd - Gülsənəm Əskərxanova "Karbon nanoboru, nano-antenna" mövzusunda tədqiqat işi haqqında məlumat verib. O, işin əsas məqsədinin müxtəlif maddələrlə aşqarlanmış nanoboruların optik xassələrinin fotonikada istifadəsi üçün öyrənilməsi olduğunu bildirdi.

Gülsənəm Əskərxanova dissertasiya işində aşqarlanmanın effektivliyini həm metal, həm də yarımkeçirici karbon nanoboruları üçün tədqiq olunacağını vurğulayıb. Əlavə edib ki, tədqiqat zamanı nümunələrin hazırlanması, optik xarakteristikaların və optik ölçülərin müəyyən edilməsi, elektromagnit simulyasiyanın aparılması nəzərdə tutulur.

Namizədlər hər iki tərəfdən komissiyanın üzvlərinin suallarını cavablandırılar.

Fikir mübadiləsi məqsədilə AMEA və Monpelye Universiteti tərəfindən komissiya üzvlərinin ayrılıqda müzakirəsi keçirilib. Tərəflər yenidən bir araya gələrək qərarlarını təqdim edib və müzakirə əsasında ümumi nəticəyə əsasən Gülsənəm Əskərxanova və Aygün Süleymanovanın AMEA və Monpelye Universiteti müştərək doktorantura proqramına qəbul edilməsi dəstəklənib. Komissiya üzvləri tərəfindən müvafiq sənəd imzalanıb.

Qeyd edək ki, seçilmiş namizədlər təhsil müddətinin 2 ilini Monpelye Universitetində, 1 ilini AMEA-da tamamladıqdan sonra həm Azərbaycan, həm də Fransa tərəfindən fəlsəfə doktoru diplomlarına layiq görülmək hüququ qazanırlar. 2018-ci ildən 6 doktorant bu proqrama qəbul edilib.

Problem Şuralarının növbəti iclasları keçirilib

Yer Elmləri üzrə

Azərbaycan Respublikası Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının Yer Elmləri üzrə Problem Şurasının növbəti iclası keçirilib.

Iclasda Problem şurasının üzvləri, fəlsəfə və elmlər doktoru hazırlığı üzrə dissertasiya mövzularının təsdiqi üçün müraciət edən iddiaçılar, eləcə də həmin dissertasiya işləri üzrə elmi məsləhətçilər və rəhbərlər iştirak ediblər.

AMEA-nın vitse-prezidenti, Problem şurasının sədri, akademik İbrahim Quliyev tədbirdə çıxış edərək gündəlikdə duran məsələləri diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, tədbir respublikanın müxtəlif ali məktəblərindən daxil olmuş fəlsəfə və elmlər doktoru hazırlığı üzrə dissertasiya mövzularının təsdiqi məsələlərinə həsr olunub.

Sonra Problem şurasının elmi katibi, texnika üzrə fəlsəfə doktoru Reyhan Qasımova 11 fəlsəfə və 1 elmlər doktoru hazırlığı üzrə daxil olmuş dissertasiya mövzularını təqdim edib.

Hər bir mövzu ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb, iddiaçılar Problem şurası üzvlərinin suallarını cavablandırılar.

Sonda dissertasiya mövzuları ilə bağlı müvafiq qərarlar qəbul olunub.

İctimai Elmlər üzrə

Azərbaycan Respublikası Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının İctimai Elmlər üzrə Problem Şurasının növbəti iclası keçirilib.

"ZOOM" platforması üzərindən keçirilən onlayn iclasda Problem şurasının üzvləri, fəlsəfə və elmlər doktoru hazırlığı üzrə dissertasiya mövzularının təsdiqi üçün müraciət edən iddiaçılar, eləcə də həmin dissertasiya işləri üzrə elmi məsləhətçilər və rəhbərlər iştirak ediblər.

Problem şurasının sədri, akademik Nərgiz Axundova iclas iştirakçılarını salamlayaraq gündəlikdə duran məsələləri diqqətə çatdırıb.

Sonra N.Axundova fəlsəfə və elmlər doktoru hazırlığı üzrə daxil olmuş 73 dissertasiya mövzularını təqdim edib.

29 işin adında elmi və texniki redaktələr edilib, 2 dissertasiya işinin adı elmi tələblərə cavab vermədiyindən yenidən baxılması üçün müvafiq elmi şuralara qaytarılması tövsiyə edilib.

Sonda dissertasiya mövzuları ilə bağlı müvafiq qərarlar qəbul olunub.

Akademik İradə Hüseynova Qarabağ Elmi-Tədqiqat Bazasına səfər edib

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun Tərtər rayonunun Şıxarx qəsəbəsində yerləşən Qarabağ Elmi-Tədqiqat Bazasına (QETB) səfər edib.

Səfərdə, həmçinin Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Zeynal Əkpərov, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun laboratoriya müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü İbrahim Əzizov və AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin məsul əməkdaşları iştirak ediblər.

Səfər gedişində akademik İradə Hüseynova son dövrlərdə QTEB-in infrastrukturunun bərpası və aqrar tədqiqatların aparılması üzrə planlar və görülmüş işlərlə, buğdanın bölgə üçün yaradılmış Maya, Alyans, Cənub, Almaz, Leyla, Start, Xəmsə, Qayıdış və s., arpanın Uğur və Cəmil sortlarının, taxıl bitkilərinin digər perspektiv sort, forma və hibridlərinin, tərəvəz bitkilərinin sınaq və artırma əkin sahələri ilə tanış olub.

AMEA-nın müxbir üzvü Zeynal Əkpərov QTEB-in bərpası ilə bağlı Genetik Ehtiyatlar İnstitutu tərəfindən görülmüş işlər barədə danışdı, mövcud problemlərə və planlara diqqət çəkdi.

QTEB-in direktoru Həmid Mehdiyev və bazanın əməkdaşları qo-

naqlara bazanın son dövrlərdəki fəaliyyəti, perspektiv sortların 30 hektar ərazidə aparılmış toxumçuluq məqsəti, toxum pitomniki, artırma, super elit və elit pitomnikləri əkinləri məlumat veriblər. Qeyd edilib ki, gələcəkdə meyvə bitkilərinin müxtəlif sortlarından ibarət genofondunun salınması məqsədilə QTEB-in ərazisində tinglik sahəsi yaradılmış, burada calaqahtı üçün 800 ədəd cır ərik ekilmiş, müxtəlif meyvə bitkilərinin toxumları səpilərək normal çıxış alınmış, 50 ədəd müxtəlif nar sortunun qələmləri, 40 ədəd şam, tarla düşərgəsinin ətrafına isə yaşıllıq məqsədilə çinar, zeytun, qoz və digər ağaclar ekilmişdir. Bazada kartofun genofondunun yaradılması və müqayisəli tədqiqi məqsədilə Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindən toplanmış 60 yerli və introduksiya olunmuş sort və sort-forma ekilərək normal çıxış alınmış və hazırda bitkilərə aqrotexniki becərilmə işləri aparılır. Tərəvəz və bostan bitkilərinin genbankdan götürülmüş yerli və introduksiya olunmuş 80 pomidor, 10 badımcın və 3 bibər sortu və sort formasının nümunələri ekilərək aqrotexniki qaydada becərilmə işləri davam etdirilir. QTEB-in əməkdaşları yetişdirilmiş məhsulun itkisiz yığılması, kolleksiya nümunələrinin struktur analizlərinin və dəqiq hesablarının aparılması, toxumluq əkinlərin abrobasiyasının təşkili, yeni sortların dərzlərinin götürülməsi, toxumların

müvafiq kondisiyayadək hazırlanması kimi qarşıda duran vəzifələr-dən də danışdı.

Akademik İradə Hüseynova QETB-də həyata keçirilən və planlaşdırılan fəaliyyətlərin qısa zamanda regionun davamlı inkişafına verəcəyi töhfələri nəzərə alaraq bazanın infrastrukturunun bərpasının AMEA rəhbərliyinin diqqətində olduğunu deyib, bazaya göstərilən və planlaşdırılan köməkliklər haqqında məlumat verib. O, torpaq sahəsinə mövcud dövlət aktına əsasən reyestrdən çıxarışın alınmasının vacibliyini vurğulayıb, eləcə də bazanın elektrik enerjisi və kənd təsərrüfatı texnikaları ilə təmin olunması istiqamətində addımların atılacağını bildirdi. Akademik İradə Hüseynova görülmüş işlərə görə əməkdaşlara təşəkkür bildirdi, onlara tövsiyə və tapşırıqlarını verdi.

Sonra akademik İradə Hüseynova Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Müstəqim Məmmədovla İcra Hakimiyyətinin binasında görüşüb. İşgüzar şəraitdə keçən görüşdə, həmçinin AMEA-nın müxbir üzvü Zeynal Əkpərov, QETB-in direktoru və b. iştirak ediblər.

İcra başçısı rayonun sosial-iqtisadi inkişafı, işgüzar azad edilmiş ərazilərin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bərpası, əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində görülmüş işlər barədə məlumat verib, İcra Hakimiyyətinin QETB-ə mümkün köməklikləri göstərməyə hazır olduğunu söyləyib.

Elmə və elm adamlarına yüksək dəyər verdiyinə görə icra başçısına təşəkkürünü bildiren akademik İradə Hüseynova QETB-in bərpası ilə bağlı AMEA-nın planları, görülmüş işlər, mövcud və təcili həllini gözləyən problemlər, perspektivlər barədə danışdı, problemlərin həlli üçün rayon təşkilatları ilə əməkdaşlığın vacibliyinə diqqət çəkdi.

Görüşdə, o cümlədən qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər müzakirə edildi.

Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin və Dendrologiya İnstitutunun Elmi Şuralarının birgə iclası

AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin (BTEB) və Dendrologiya İnstitutunun Elmi Şuralarının birgə iclası keçirilib.

İclasdan öncə Dendrologiya İnstitutunun mərhum baş direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Tofiq Məmmədovun anım mərasimi keçirilib.

Sonra iclasın gündəliyində duran məsələlərin müzakirəsinə başlanılıb.

Akademik İradə Hüseynova BTEB-in elmi təşkilatlarının 2022-ci ilin birinci yarımilliyi üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunları haqqında danışdı, hesabatların hazırlanması ilə bağlı tapşırıqlarını verdi.

Həmçinin İdarələrarası Mərkəzin Ekoloji məsələlər üzrə işçi qrupunun tərkibində 13 iyun 2022-ci il tarixində Zəngilan rayonuna və AMEA-nın Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun Qarabağ Elmi-Tədqiqat Bazasının vəziyyəti ilə tanışlıq məqsədilə 24 iyun 2022-ci il tarixində Tərtər rayonunun Şıxarx qəsəbəsinə səfərləri ilə bağlı tədbir iştirakçılarına məlumatlandırıldı. Natiq Qarabağ Elmi-Tədqiqat Bazasında elmi tədqiqatların bərpası və aparılan təcrübə işlərindən razılıqla danışdı.

Daha sonra akademik İradə Hüseynova işgüzar azad edilmiş ərazilərdə aparılan tədqiqatların, xüsusən Azərbaycanın "Qırmızı kitab"ının III nəşri ilə bağlı fəaliyyətlərin intensivləşdirilməsinin vacibliyi haqqında danışdı və bununla bağlı lazımı tövsiyə və tapşırıqlarını verdi.

Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin elmi təşkilatlarında 2022-ci ildə magistr dissertasiyaları müdafiəsinin nəticələri, 1-4 iyul 2022-ci il tarixlərində Dendrologiya İnstitutunda keçiriləcək "Tibb, sağlamlıq və həyat elmləri" II beynəlxalq konfrans, Torpaqşünaslıq və Aqrokimyə İnstitutunun baş direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Ələvət Quliyev 75, Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun Tərəvəz bitkiləri şöbəsinin müdiri Sabir Həsənovun 65 illik yubileyi haqqında məsələlərə baxılıb və müvafiq qərarlar qəbul edildi.

AMEA-nın müxbir üzvü Tofiq Məmmədovun xatirəsi anılıb

AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin və Dendrologiya İnstitutunun Elmi Şuralarının birgə iclası keçirilib.

Əvvəlcə toplantı iştirakçıları, Dendrologiya İnstitutu kollektivinin nümayəndələri institutun mərhum baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Tofiq Məmmədovun məzarını ziyarət edib, əkil və gül dəstələri qoyublar.

Elmi şuraların birgə iclası Tofiq Məmmədovun xatirəsinin bir dəqiqlik sükutla yad edilməsi ilə başlayıb. İclasın sədri AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova öz çıxışında bildirdi ki, ömrünü elmə və elmi-təşkilati fəaliyyətə həsr etmiş Tofiq Məmmədovun Dendrologiya İnstitutunun təşəkkülündə və inkişafında göstərdiyi xidmətlər danılmazdır.

Böyük nüfuzlu akademik alimin əmək fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib, Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə elmin inkişafında nailiyyətlərinə görə, "Şöhrət" ordeni (2015), 2020-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin 100 illiyi münasibətilə "Xatirə medalı", 4 dəfə AMEA-nın Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı (2003, 2005, 2017, 2022), Bakı şəhər İcra Hakimiyyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif olunub.

İşgüzar azad olunmuş torpaqlarımıza biologiya alimlərinin "Böyük Qayıdış"ının ilk nümayəndəsi məhz Tofiq Məmmədov olub, 2020-ci ilin dekabrında Zəngilana ilk ekspedisiyada iştirak edib.

Tofiq Məmmədov Azərbaycanın bir çox rayonlarının, o cümlədən, Bakı şəhəri və onun ətraf qəsəbələrində yaşllaşdırılması və landsaft arxitekturasının qorunub saxlanması üçün qiymətli tövsiyələr verdi.

Akademik İradə Hüseynova çıxışının sonunda qeyd edib ki, AMEA-nın müxbir üzvü Tofiq Məmmədovun 19 iyun 2022-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı kitab"ının yeni nəşri üzrə tədqiqatların aparılması məqsədilə təşkil olunmuş ekspedisiyanın gedişində faciəli şəkildə dünyasını dəyişməsi onun elmə nə qədər bağlı olduğunu göstəricisidir.

Sonra AMEA-nın müxbir üzvləri Elşad Qurbanov, Ələvət Quliyev, Zeynal Əkpərov, Novruz Quliyev, Saleh Məhərrəmov, biologiya elmləri doktoru, professor Elman İskəndər, biologiya elmləri doktoru, professor Səyyarə İbadullayeva, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Samirə Bağırova Tofiq Məmmədovla bağlı xatirələrini bölüşüblər.

Mərhumun ailə üzvləri Tofiq Məmmədovun xatirəsi yüksək tutulduğu üçün təşəkkürlərini bildirdilər.

Tədbirin sonunda Dendrologiya İnstitutunun Həmkarlar Təşkilatının sədri Tünzələ Zeyvəliyeva tərəfindən Tofiq Məmmədovun xatirəsi ilə bağlı hazırlanmış qısa film nümayiş etdirilib.

Tarixçi alim Hüseyn Dəlilinin şəxsi arxivi və kitabxanası Şərqsünaslıq İnstitutuna təqdim olunub

Tanınmış tarixçi alim Hüseyn Dəlilinin şəxsi arxivində olan kitab və əlyazmaların bir qismi AMEA-nın akademik Z.M.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutuna təqdim edilib. Bu münasibətlə iyunun 28-də Şərqsünaslıq İnstitutunda tədbir keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqsünaslıq İnstitutunun baş direktoru,

akademik Gövhər Baxşəliyeva Təbrizdə anadan olan Hüseyn Dəlilinin həyat və fəaliyyətindən danışaraq, onun Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Tarix İnstitutunda elmi-mizə verdiyi töhfələrdən bəhs edib. Akademik G.Baxşəliyeva H.Dəlilinin zəngin şəxsi arxivə və kitabxanaya malik olduğunu və bunların bir hissəsinin ABŞ-da yaşayan həkim qızı İradə Dəlili tərəfindən instituta təqdim edildiyini bildirdi, bu kitab və əlyazmaların tədqiqatçılar üçün böyük dəyərinə olduğunu qeyd edib.

Şərqsünaslıq İnstitutunun İran tarixi və iqtisadiyyatı şöbəsinin baş elmi işçisi, tarix elmləri doktoru Solmaz Rüstəmovanın Hüseyn Dəlilinin həyatı, fəaliyyəti, elmi yaradıcılığı barədə ətraflı məlumat verdi.

Tədbirdə AMEA-nın Tarix İnstitutunun şöbə müdiri, tarix elmləri doktoru Şahin Fərzəliyev, Şərqsünaslıq İnstitutunun şöbə müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərdə Əsədov, Əlyazmalar İnstitutunun baş elmi işçisi, tarix elmləri doktoru Tahirə Həsənzadə, Tarix İnstitutunun icraçı direktoru, tarix elmləri doktoru Eynulla Mədəti, tanınmış yazıçı, publisist, jurnalist Həmid Herişçi və başqaları çıxış edərək Hüseyn Dəlilinin ictimai fəaliyyəti, elmi yaradıcılığı barədə yüksək fikirlər söyləyib, alimin Şərqsünaslıq İnstitutuna təqdim edilən kitab və əlyazmalarının əhəmiyyətini qeyd ediblər.

Sonda Hüseyn Dəlilinin qızı İradə Dəlili tədbirin təşkilatçılarına, iştirakçılara və çıxış edənlərə ailəsi adından dərin təşəkkürünü bildirdi.

Azərbaycanda riyaziyyat elminin öz inkişaf tarixi var. Zaman-zaman görkəmli alimlərimiz bu sahədə böyük elmi nailiyyətlərə imza ataraq onun inkişafına töhfələr vermişlər. Bu gün də onların irsi indiki nəsil üçün əsl istinad mənbəyidir. İbrahim İbrahimov da belə alimlərdən idi. Azərbaycan funksiyalar nəzəriyyəsi məktəbinin yaradıcısı, funksiyalar nəzəriyyəsi və yaxınlaşmalar nəzəriyyəsi sahəsində görkəmli alim İbrahim İbrahim İbiş oğlu 1912-ci il fevralın 28-də Füzuli rayonunun Qarğabazar kəndində anadan olmuşdur. O, 1917-ci ildə atasını itirmiş, anası Mənsümə xanım və əmisi Yusif kişinin himayəsində böyümüşdür. İlk təhsilini kəndlərdən bir kilometr aralıda yerləşən Pirəhmədli kəndində molla Yusifin məktəbində almışdır. Sonra kəndlərdə açılan beşsinifli ibtidai məktəbdə təhsilini davam etdirmişdir. 1925-ci ildə həmin məktəbi bitirdikdən sonra 1926-cı ildə Füzuli şəhərində yeni açılmış Kəndli Gənclər Məktəbinə daxil olmuş və 1928-ci ilin mayına qədər orada oxumuşdur. Bu məktəbdə ona riyaziyyatdan Mehdi Mehdişadə dərs demişdi.

Həyatda təsadüfi heç nə yoxdur, onun Mehdi müəllimin tələbəsi olması da təsadüf deyildi. Kim bilir, bəlkə də riyaziyyata ilk həvəs elə o vaxt yaranmış, sonralar bu sahə onu var qüvvəsi ilə özünə çəkmişdi.

1928-ci ilin sentyabr ayından təhsilini Gəncə Kənd Təsərrüfatı Texnikumunda davam etdirir. 1931-ci ildə onu Gəncə Pedaqoji Texnikumunun nəzdində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun hazırlıq kursuna köçürürlər. Hazırlıq kursunu uğurla bitirən İbrahim 1931-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutuna qəbul olunur. 1934-cü ilin oktyabrında gənc İbrahim hərbi qulluğa çağırılır. O, 1935-ci ilin mayında hərbi xidmətdən azad edilir.

Pedaqoji İnstitutda Bəhram Yusifzadə və Məmməd bəy Əfəndiyev, Eynulhəyat xanım Yusifzadə (Həsən bəy Zərdəbinin qızı, Nəsim bəy Yusifbəylinin həyat yoldaşı), Rəhim bəy Məlikov, Əşrəf Hüseynov kimi müəllimlərdən dərs alan İbrahim İbrahimov 1935-ci ildə institutu əla qiymətlərlə bitirir və Maarif Nazirliyinin bölgüsünə əsasən Zəngilan rayonunda orta məktəbdə riyaziyyat müəllimi vəzifəsinə təyin olunur. Bir neçə ay işlədikdən sonra dostlarının köməyi ilə Bakı şəhərinin Montin qəsəbəsindəki (indiki Nərimanov rayonunun ərazisi) Neftayırma texnikumuna riyaziyyat müəllimi kimi işə düzülür. 1936-cı ilin əvvəllərində Azərbaycan Dövlət Universitetinin aspiranturasına qəbul olunmaq üçün universitetin professorları Aleksandr Sergeyeviç Kovanko, Aleksandr Adolfovici Buxştab və Yaroslav Borisoviç Lopatinskiyin rəhbərlik etdikləri hazırlıq kursunda təhsilini davam etdirir. O dövrdə universitet təhsili olmayanlar aspiranturaya qəbul olunmaq üçün hazırlıq kursundan keçməli idilər.

Artıq elm dünyasının astanasında idi. Belə ki, 1936-cı ilin noyabr ayında aspiranturaya hazırlıq kursunu uğurla başa vuran İbrahim İbrahimov Funksiyalar nəzəriyyəsi ixtisası üzrə universitetin aspiranturasına qəbul olunur. Universitetdə ali cəbr, ədədlər nəzəriyyəsi və kompleks dəyişənli funksiyalar nəzəriyyəsi üzərində mühazirələr oxuyan A.A.Buxştab onun elmi rəhbəri təyin edilir. Aspiranturada oxuyarkən rus dilində biliyini artırmaq məqsədilə gənc İbrahim Konstantin Aleksandroviç Posse və İvan İvanoviç Privalovun "Diferensial və inteqral hesabı" adlı iki cildən ibarət kitabını Azərbaycan dilinə tərcümə etməyə başlayır. Həmin dövrdə Fizika-riyaziyyat fakültəsində tədris edilən fənlər üzrə Azərbaycan dilində heç bir dərslik və dərs vəsaiti yox idi. Azərbaycan bölməsində işləyən müəllimlərin işi çox çətin idi. Beləcə, bir neçə ay ərzində birinci cildin tərcüməsini başa çatdırıb çap etdirir. 1935-1936-cı illərdə, eyni zamanda Mühəndislik İxtisaslandırma İnstitutunda müəllim və Azərbaycan Dövlət Universitetində assistent vəzifəsində çalışan İbrahim biliyini daha da təkmilləşdirmək, elm aləminə fayda vermək arzusu ilə yaşayırdı. Elə bu istəklə də 1937-ci ilin dekabr ayında aspiranturada təhsilini davam etdirmək üçün Moskva yola düşür. Onu V.A.Steklov adına Riyaziyyat İnstitutunun direktoru akademik Andrey Nikolayeviç Kolmoqorov qəbul edir, sə-

Riyaziyyata həsr olunmuş alim ömrü

nədlərini yoxlayır və iki gündən sonra imtahan təyin edir. İmtahani müvəffəqiyyətlə verən İbrahim İbrahimova dövrün nüfuzlu riyaziyyatçılarından biri olan Aleksandr Osipoviç Gelfond elmi rəhbər olmağa razılıq verir.

Elmi rəhbəri ilə həftədə bir dəfə görüşən, bundan əlavə, onun mühazirələrinə qulaq asıb rəhbərlik etdiyi seminarlarda fəal iştirak edən İbrahim İbrahimov 1939-cu il aprel ayının sonunda, il yarım ərzində namizədlik dissertasiyasını hazırlayıb başa çatdırır. May ayının 20-də A.O.Gelfondun rəhbərliyi ilə Moskva Dövlət Universitetində "Bəzi analitik funksiyalar sisteminin tamlığı haqqında" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə edir. Onun rəsmi opponentləri dövrün tanınmış alimləri İ.İ.Privalov və M.A.Lavrentyev idi. Beləliklə, İbrahim İbrahimov fizika-riyaziyyat elmləri namizədi (riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru) elmi dərəcəsinə alan ilk azərbaycanlı olur.

Müdafiədən sonra Bakıya qayıdaraq Azərbaycan Dövlət Universitetində, Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda və Ağır Sənaye Nazirliyinin Promakademiyasında ali cəbrdən, kompleks dəyişənli funksiyalar nəzəriyyəsinə, riyazi fizika tənliklərindən mühazirələr oxumağa başlayır. 1939-1947-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Funksiyalar nəzəriyyəsi kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışır. 1940-cı ildə K.A.Posse və İ.İ.Privalovun "İnteqral hesabı" adlı ikinci kitabının tərcüməsini bitirib çap etdirir.

1944-cü ildə İbrahim İbrahimov doktorluq dissertasiyası üzərində işləmək məqsədilə yenidən Moskva yola çıxır. O, xatirələrində yazır: "Moskvaya gələn kimi A.O.Gelfondla görüşdüm və bildirdim ki, Moskva doktorluq dissertasiyası üzərində işləmək məqsədilə iki il müddətinə gəlmişəm. Ona öten müddət ərzində elmi fəaliyyətim, aldığım nəticələr və s. haqqında ətraflı məlumat verdim. O, mənə diqqətlə qulaq asdıqdan sonra dedi: akademik Sergey Natanoviç Bernşteyn yaxın günlərdə Moskva Dövlət Universitetinin Mexanika-riyaziyyat fakültəsində seminar aparacaqdır. O, özünə istedadlı, ümidverici tələbələr axtarır, çalış onun seminarında iştirak et. Bundan əlavə yaxşı olar ki, mənəm M.V.Keldiş və A.İ.Markuşeviçlə birgə apardığım seminarada da iştirak edəsən. Tələmə, yeni elmi nəticə alan kimi mənə zəng vur, mən edəcəyin məruzənin mətni ilə tanış olduqdan və razılıq verdikdən sonra seminarada məruzə edəsən".

İbrahim müəllim bir il ərzində aldığı elmi nəticələr haqqında 1945-ci ildə S.N.Bernşteynin rəhbərlik etdiyi seminarada 7 dəfə məruzə edir.

1945-ci ilin noyabrında "Məxsusi nöqtəsi olan funksiyaların polinomial yaxınlaşması" adlı əsərini Gelfonda təqdim edir. Bu istiqamətdə işlərini davam etdirən İbrahim müəllim bir neçə ay bu problem üzərində işlədikdən sonra aldığı nəticəni 1946-cı ilin fevralında Bernşteynin seminarında danışır və sübut edir ki, "Bernşteyn hipotezi" doğrudur.

1945-ci ilin sonunda İbrahim müəllim Keldişlə birlikdə tədqiqatlarını davam etdirir və analitik funksiyalar sisteminin tamlığı haqqında aldığı nəticələri yaxşılaşdırmağın mümkün olmadığını isbat edir və həmin elmi əsər Keldişlə birlikdə dövrün ən nüfuzlu jurnallarından biri olan "Matematicheskiy sbornik" jurnalında çap olunur.

İbrahim İbrahimov 1946-cı il yanvarın ikinci yarısında Keldiş, Gelfond və Markuşeviçin apardıqları "Kompleks dəyişənli funksiyalar nəzəriyyəsi" adlı seminarada çap olunmamış nəticələr haqqında məruzə edir. Həmin ilin martında "Abel-Qonçarov" interpolyasiya sırasının yığılması haqqında" tədqiqatını başa çatdırıb onu Keldişin rəyi ilə "Matematicheskiy sbornik" jurnalında çap etdirir.

1946-cı ilin mayında "Laqranjin triqonometrik interpolyasiya prosesi" haqqındakı elmi nəticələrinin seminarada məruzəsindən sonra Keldiş və Gelfond onun doktorluq dissertasiyasını müdafiə etməsinin vaxtı çatdığını bildirirlər.

Həmin il iyun ayının 14-də MDU-nun Mexanika-riyaziyyat fakültəsinin Elmi Şurasında İbrahim İbrahimov doktorluq dissertasiyasını müdafiə edir. Lakin guya yetərsay olmadığından müdafiə baş tutmamış hesab edilir və 1946-cı ilin payızına keçirilir. Beləliklə, müdafiəsi hələlik təxirə salınan İbrahim müəllim Bakıya qayıtmalı olur.

Bu barədə İbrahim müəllim öz xatirələrində yazır: "1944-cü ilin dekabr ayında 1946-cı ilin iyun ayına kimi, Moskvada yaşadığım iliyarım ərzində SSRİ-nin ən nüfuzlu jurnallarında yeni elmi nəticələrlə zəngin 12 irihəcmli elmi məqalə çap etdirdim, Keldiş, Bernşteyn, Gelfond, Qonçarov və Nikolski kimi nüfuzlu alimlərin elmi nəticələrini haqqında müsbət fikir söyləmələrinə baxmayaraq, heç bir əsaslı səbəb göstərmədən doktorluq dissertasiyasını müdafiə etməyə imkan vermədilər".

Şübhəsiz, bu hadisə ona çox pis təsir edir və bir müddət heç bir iş görə bilmir. Nəhayət, fikrini toplayıb ADU-nun nəzdindəki Fizika-riyaziyyat institutunda baş elmi işçi vəzifəsində çalışmağa başlayır. Eyni zamanda həm universitetdə, həm də API-də dərs deyir. 1946-1947-ci illərdə "Həqiqi dəyişənli funksiyaların ən

yaxşı polinomial yaxınlaşması haqqında" yeni dörd elmi məqalə hazırlayıb çap etdirir. 1947-ci ilin may ayında API-yə Riyazi analiz kafedrasına müdir vəzifəsinə seçilir və 1958-ci ilə qədər həmin vəzifədə çalışır.

O, 1947-ci ilin dekabrında doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmək məqsədilə Moskva yola gedir. Dissertasiyanı və avtoferatı hazırlayıb V.A.Steklov adına Riyaziyyat İnstitutunun Müdafiə Şurasına təqdim edir. Şura opponent olaraq Bernşteyni, Nikolskini və Markuşeviçi təsdiq edir. Müdafiə yanvarın 12-nə təyin olunur. Müdafiə Şurasının sədri akademik

1968-ci ilin yanvarında 56 yaşında Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilən alim 1969-cu ildə Budapeştdə, 1970-ci ilin avqust ayında Fransanın Nitsa şəhərində keçirilən konfranslarda məruzə edir.

1972-ci ildə İbrahim İbrahimov 60 yaşının tamam olması münasibətilə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunur, dövrün ən nüfuzlu jurnallarından biri olan "Uspexi matematicheskix nauk" jurnalında onun haqqında Nikolski, Markuşeviç, Kudryavtsev və Yevqrafovun imzası ilə məqalə çap olunur.

Burada akademik Azad Mirzəcanzadənin onun haqqında yazdıqlarını xatırlamaq yerinə düşərdi. O yazır: "Onun böyüklüyünü təsəvvür etmək üçün "Keldiş-İbrahimov" teoremi və akademik Bernşteynin İbrahim İbrahimovun yaxınlaşma nəzəriyyəsinə verdiyi töhfələr haqqında "Uspexi matematicheskix nauk" jurnalında çap olunmuş məqaləsini qeyd etmək kifayətdir".

İbrahim İbrahimov 1977-ci ilin yanvarında Azərbaycan Riyaziyyatçıları Cəmiyyətinin prezidenti seçilir, 1978-ci ildə 3, 1979-cu ildə isə 6 elmi əsəri çap olunur. 1979-cu ilin axırında onun "Tam funksiyaların yaxınlaşma nəzəriyyəsi" adlı üçüncü monoqrafiyası nəşr edilir.

Akademik İbrahim İbrahimov 170-dən çox elmi əsərin, 3 monoqrafiyanın, 5 dərsliyin müəllifi olmuş, rus dilində Azərbaycan dilinə 2 dərslik tərcümə etmişdir.

Onun rəhbərliyi ilə 40-dan çox elmlər namizədi hazırlanmış, sonralar 6 tələbəsi elmlər doktoru olmuşdur. İbrahim müəllim daim öz tələbələrinə yüksək tələbkarlıqla yanaşmış, onların elmi potensialını artırmaqla yanaşı, bir şəxsiyyət kimi formalaşması üçün də böyük say göstərmiş, elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə gənclərə layiqli nümunə olmuşdur.

İbrahim müəllim onun yanına gələnlərdən öz köməyini, diqqət və qayğısını heç bir zaman əsirgəməmişdi. Bu da onun alimliliyi ilə yanaşı, insanlığından, şəxsiyyətinin böyüklüyü və bütövlüyündən irəli gəlirdi.

Kompleks və həqiqi dəyişənli funksiyaların konstruktiv nəzəriyyəsi sahəsində dövrün görkəmli riyaziyyatçıları Mstislav Vsevolodoviç Keldiş, Sergey Natanoviç Bernşteyn, Sergey Mixayloviç Nikolski, Aleksandr Osipoviç Gelfond, Mixail Aleksandrovici Lavrentyev və başqaları ilə yaxından elmi əlaqələr saxlayaraq, bu sahədə Azərbaycanda yeni nüfuzlu bir məktəb yaratmağa nail olmuşdur. Onun Kompleks və həqiqi dəyişənli funksiyalar nəzəriyyəsinin müxtəlif problemlərinə həsr olunmuş tədqiqatları arasında "Karleman" probleminin həlli mühüm yer tutur. O, akademik Keldişlə birlikdə Nyuton interpolyasiya sırasının bütün tam funksiyalar sinfində yığılması üçün dəqiq əlamət tapmış, Gelfondla birlikdə isə interpolyasiya nəzəriyyəsinin metodları vasitəsilə "iki nöqtə haqqında problem" adlı məsələni həll etmişdir.

Onun dünyanın müxtəlif ölkələrində keçirilən 20-dən çox beynəlxalq konfranslarda riyaziyyat elminin ayrı-ayrı problemlərinə həsr olunmuş məruzələri daim öz elmi sanbalı ilə nüfuzlu alimlər arasında geniş marağa səbəb olmuşdur.

80 ildən çox şərəfli ömür sürmüş, hələ gənc yaşlarından həyatın bütün enişli-yoxuşlu, mürəkkəb və çətin yollarından öz zəhmətsevərliyi ilə uğurla keçmiş İbrahim İbrahimov həmişə prinsipiallığı, təvazökarlığı, sadəliyi ilə yanaşı, yeri gələndə sözünü qətiyyətlə deyən, öz haqlı mövqeyindən dönməyən şəxsiyyət kimi onu tanıyanların qəlbində yaşayır.

Misir MƏRDANOV
Riyaziyyat və Mexanika
İnstitutunun baş direktoru,
AMEA-nın müxbir üzvü

Naxçıvan Bölməsində yeni nəşr olunan elmi əsərlərin təqdimatı

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində yeni nəşr olunan iki kitabın təqdimatı keçirilib. Tədbiri açan bölmənin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev kitablar haqqında fikirlərini bölüşüb. Akademik bildirib ki, İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutu tərəfindən nəşr olunan "Müzəffər Nəsirli: taleyi və sənəti" kitabı "Taleyi və sənəti" seriyasından olan sayca 15-ci kitabdır. Naxçıvanın tanınmış şair, yazıçı və ədəbiyyatşünasları ilə bağlı araşdırmaların əksini tapdığı seriyadan olan yeni kitab "Əcəmi" Nəşriyyat-Poliqrafiya Birliyində çapdan çıxıb. Kitabda Naxçıvan ədəbi mühitinin layiqli yetirməsi Müzəffər Nəsirinin həyatı, mühiti, taleyi və yaradıcılığına dair müxtəlif mövzulu məqalələr yer alıb.

Bölmə rəhbəri "Ədəbi-bədii dil və dilçilik araşdırmaları" kitabı ilə bağlı danışıq İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun Dilçilik şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zülfüyyə İsmayılın elmi fəaliyyətinə nəzər salıb, onun çoxşaxəli yaradıcılığını yüksək qiymətləndirib.

İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun Ədəbiyyatşünaslıq şöbəsinin müdiri, dosent Ramiz Qasımov tədbirdə "Müzəffər Nəsirinin taleyi və sənəti haqqında kitab" adlı məruzə ilə çıxış edib. Kitabda Müzəffər Nəsirinin həyat və yaradıcılığının əhatəli şəkildə araşdırıldığını qeyd edən alim hələ erkən yaşlarında bədii ədəbiyyata gəlmiş şairin istifadə etdiyi imzalardan, nəşr etdirdiyi kitablardan bəhs edib. Ramiz Qasımov şairin yaradıcılığının aparıcı mövzuları haqqında tədbir iştirakçılarını məlumatlandırır, Müzəffər Nəsirli yaradıcılığında təbiət gözəlliklərinin, insan əməyinin təsvir və tərənnüm xüsusiyyətlərinə diqqət çəkib. "Müzəffər Nəsirli həm də uşaq ədəbiyyatımızın bacarıqlı nümayəndələrindəndir", - söyləyən alim diqqətə çatdırıb ki, həmin əsərlərdə gənc nəslin tərbiyəsi məsələsi xüsusi bir xətt təşkil etməklə yanaşı, vətəne məhəbbət, oxumağa həvəs aşılayır.

Vurğulanıb ki, Müzəffər Nəsirinin həyatının müxtəlif dövrlərində çəkilmiş fotoların, əlyazmaların, şairə ünvanlanmış təbrik və məktubların, şairin yaradıcılığında nümunələrin kitabla əlavə olunması onun yaradıcılığı ilə ümumi tanışlıq baxımından faydalıdır.

Naxçıvan Dövlət Milli Dram Teatrının direktor müavini, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Əməkdar artisti Səməd Canbaşıyev təqdimat mərasimində etdiyi çıxış zamanı Müzəffər Nəsirli yaradıcılığı və yeni nəşr olunan kitabla bağlı fikirlərini bölüşüb.

Daha sonra tədbir iştirakçıları AMEA-nın müxbir üzvü Əbülfəz Quliyev "Ədəbi-bədii dilimiz yeni araşdırmalar işığında" mövzusunda məruzəsini dinləyiblər. Professor diqqətə çatdırıb ki, müəllifin "Ədəbi-bədii dil və dilçilik araşdırmaları" kitabının ilk cildi 2020-ci ildə nəşr olunub. Kitabın hazırda təqdimatı keçirilən II cildi isə alimin elmi araşdırmalarının uğurlu davamı olmaqla bərabər, həm də elmi axtarışlarına bəslədiyi məsuliyyətinin nəticəsidir. Bu səbəbdən ki, müəllif artıq kitabın III cildinin də üzərində çalışmaqdadır.

Məruzədə qeyd olunub ki, kitab 2 fəsildən ibarətdir. Hər iki fəsil səkkiz yarımparagrafa bölünüb. Kitabın əvvəlində yer alan "Ana dilinin saflığının qorunması: problemlər, perspektivlər" adlı yazıda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin yeritdiyi, ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin uğurlu davam etdirdiyi dil siyasəti sayəsində dilimizin saflığının qorunmasına yüksək xidmət və qayğıdan bəhs edilir.

"Ədəbi dil və bədii düşüncə" adlanan I fəsildə müəllif Azərbaycan ədəbiyyatında özünəməxsus üslubu olan görkəmli mütəxəssislərin yaradıcılıqlarını araşdırıb, dil-üslub xüsusiyyətlərindəki özünəməxsusluqları aşkara çıxarıb. Fəsilə daxil olan "Aşıq Ələsgər poeziyasının dil-üslub xüsusiyyətləri" adlı yarımfəsildə söz ustasının yaradıcılığının xalq dilinin incəlikləri ilə səslənməsindən bəhs olunur. "Mollanəsreddinçilərin yaradıcılığında ana dilinin saflığının qorunması məsələləri" adlı yarımfəsildə müəllif Mollanəsreddinçilərin xalq dilində yazıb-yaratmalarını ana dilinin qorunmasında tədqirəlayıq hal olduğu vurğulanır.

"Mirzə Cəlilin əsərlərində fonetik dialektizmlərin üslubi imkanları", "Əbdürrəhimbəy Haqverdiyev və ana dili məsələləri", "Nəriman Nərimanovun əsərlərində ana dili məsələləri", "Rəsul Rza və doğma dilimiz", "Nağı Nağıyevin əsərlərində bədii dil və üslub xüsusiyyətləri" adlı yarımfəsillərdə görkəmli şəxsiyyətlərin əsərlərində ana dilinə münasibət məsələlərinə diqqət çəkilib.

Kitabın "Dilçilik elmimiz: ustadlar və yeni nəsillər" adlı ikinci fəsildə müəllif dilçilik elmində aparılan tədqiqatlara dolğun münasibət bildirir.

Folklorşünaslıq şöbəsinin müdiri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ayten Cəfərova tədbirdə çıxış edərək Zülfüyyə İsmayılın Azərbaycan dilçilik elmindəki aktiv və səmərəli fəaliyyətindən danışıb.

Sonda çıxış edən İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun icraçı direktoru, dosent Elxan Məmmədov və dosent Zülfüyyə İsmayıl Azərbaycan elminə göstərilən diqqət və qayğıdan söz açıb, tədqiqatçılara yaradılan hərəfərli şəraitə görə minnətdarlıq ediblər.

AMEA-nın Gəncə Bölməsinin "Türkiyə - Azərbaycan əbədi amal birliyinin Gəncə səhifələri" adlı kitabı təqdim edilib

Qafqaz İslam Ordusunun Gəncədəki ilk əməliyyatları zamanı şəhid olmuş 13 nəfər əsgərinin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi naminə həmin şəhidlərin dəfn olduğu yerdə - 17-ci əsrin yadigarı olan Şah Abbas Məscidinin qoşa minarələri yaxınlığında iki qardaş dövlətin bayraqları ilə əhatələnən mərmər abidənin açılışı olub.

Təntənəli açılış mərasimində Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov, Türkiyə Respublikasının Azərbaycandakı səfiri Cahit Bağçı, qardaş ölkənin Gəncədəki baş konsulu Zəki Öztürk, AMEA-nın Gəncə Bölməsinin sədri, akademik Fuad Əliyev, Azərbaycan - Türkiyə İşadamları Birliyinin (ATİB) sədri Camal Yanğın, bölgəni təmsil edən millət vəkili, Azərbaycan və Türkiyənin silahlı qüvvələrinin yüksək rütbəli zabitləri, hər iki ölkənin işgüzar dairələrinin, dini qurumlarının təmsilçiləri, YAP şəhər təşkilatının, dövlət və ictimai qurumların nümayəndələri, şəhid ailələrinin üzvləri, ziyalılar, gənclər və incəsənət adamları iştirak ediblər.

Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov çıxışında qeyd edib ki, Qafqaz İslam Ordusunun Gəncədə qəhrəmancasına şəhid olan 13 əsgərinin xatirəsinə həsr olunan abidə hər iki ölkə arasında olan dostluq və qardaşlığın sarsılmazlığına, əqidə birliyinin daha bir nümunəsidir və bu abidənin Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri Günündə açılması tarixi bir hadisə kimi yadda qalacaq.

Türkiyə Respublikasının Gəncədəki baş konsulu Zəki Öztürk çıxışında 104 il əvvəl Gəncədə qəhrəmancasına həlak olmuş türk əsgərlərinin şəhidlik tarixçəsi və onların dəfn olunduğu yerin sənədlərə istinadən dəqiqləşdirilməsinin təfərrüatlarından bəhs edib. Baş konsul, həmçinin abidənin ərşəyə gətirilməsi yönündə çalışmalarda Gəncə şəhər İcra Hakimiyyətinin, AMEA-nın Gəncə Bölməsinin, yerli media işçilərinin, eləcə də ATİB-in səylərinin yüksək qiymətləndirib və bu işdə əməyi keçən hər kəsə minnətdarlığını bildirib.

Açılış mərasimindəki nitqində Türkiyə Respublikasının ölkəmizdəki səfiri Cahit Bağçı tarixin ən taleyüklü anlarında Türkiyənin öz qardaşı Azərbaycanın yanında olduğunu vurğulayıb. O, Mustafa Kamal Atatürkün "Azərbaycanı sevinci bizim sevincimiz, kədəri bizim kədərimizdir", Ümummilli Lider Heydər Əliyevin "Azərbaycan və Türkiyə bir millət, iki dövlətdir" ifadələrinin ölkələrimizin sarsılmaz birliyinin təcəssümü olduğunu qeyd edib. C.Bağçı, həmçinin Nuru paşanın komandanlığı altında Qafqaz İslam Ordusunun Gəncədən Bakıya keçdiyi şanlı döyüş yolu boyu rastımıza çıxan əsgər məzar və abidələrin birgə tariximizin şanlı simvolları olduğunu deyib.

AMEA-nın Gəncə Bölməsinin sədri, akademik Fuad Əliyev isə öz çıxışında Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığının tarixi köklərindən danışıb, Nuru paşanın komandanlığı altında Qafqaz İslam Ordusunun məhz Gəncədə türk və Azərbaycan birləşmiş hərbi qüvvəsi kimi formalaşdırıldığını qeyd edib. Akademik Fuad Əliyev, həmçinin bugünkü əlamətdar tarix münasibətilə Gəncə ziyalıların kiçik töhfəsini - AMEA-nın Gəncə Bölməsi tərəfindən hazırlanan "Türkiyə - Azərbaycan əbədi amal birliyinin Gəncə səhifələri" adlı kitabı da təqdim edib. Akademik F.Əliyev bu kitabın tarixi həlledici dövrlərində qardaş ölkələrimizin ümumi milli maraqlarının formalaşdırılması və inkişafına dair tədqiqat materiallarından ibarət olduğunu diqqətə çatdırıb.

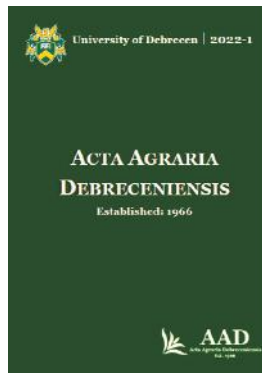
Qeyd edək ki, "Türkiyə - Azərbaycan əbədi amal birliyinin Gəncə səhifələri" AMEA-nın Gəncə Bölməsinin Rəyasət Heyətinin 1 iyun 2022-

ci il tarixli qərarı ilə çap olunub. Nəşrin müəllifi bölmənin əməkdaşı Zakir Muradov, redaktoru Elnur Həsənovdur. Kitaba Türkiyə Respublikasının Gəncədəki baş konsulu, Dr. Zəki Öztürk "Ön söz" yazıb. Kitabda oxucuların diqqətinə təqdim edilən tarixi çərçülər uzun müddət Rusiya imperiyasının tərkibində yaşamış Azərbaycan xalqının milli-siyasi ideyasının təşəkkülündə və öz müstəqil dövlətini, qısa zaman keçirən müddətində olsa belə, yarada bilməsində, eləcə də yeddi onillik sovet dövründən sonra həmin müstəqilliyinə özünün Ulu Öndərinin qətiyyətli əzmi ilə yenidən, bu dəfə əbədi və dönməz şəkildə qovuşmasında Türkiyə amilinin həlledici təsiri və əvəzsiz rolu haqqdadır. Kitabda, həmçinin Türkiyə və Azərbaycanda yaşayan sadə insanların müştərek qardaşlıq sevgisinə aid nümunələr də yer alıb.

Məsələn, kitabdakı araşdırma materiallarından biri 1918-ci ildə Gəncədə Nuru paşanın şərəfinə bəstələnmiş və ifa edilmiş Azərbaycanın ilk ordu marşı haqqdadır. 104 il ərzində publik olaraq ifa edilməmiş bu musiqi əsərinin ilk dəfə bu təntənəli açılış mərasimində səsləndirilməsi də böyük maraq doğurub. Musiqisi tanınmış tarzən və bəstəkar Məşədi Cəmil Əmirova (1875-1928, böyük bəstəkarımız Fikrət Əmirovun atası), sözləri gəncəli yeniyetmə şair Səliman Əhmədliyə (1901-1972, tanınmış aktyor və vokalçı Mobil Əhmədovun atası) məxsus olan bu qəhrəmanlıq əsəri mərasimdə Gəncə şəhər Uşaq İncəsənət Məktəbinin "Xəmsə" zərb alətləri ansamblının musiqiçiləri və Gəncə Dövlət Filarmoniyasının solistləri səsləndiriblər.

Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin direktorunun məqaləsi Macarıstan jurnalında nəşr olunub

Macarıstanın Debrecen Universitetinin Kənd Təsərrüfatı və Qida Elmləri və Ətraf Mühitin İdarə Edilməsi fakültəsinin "ACTA AGRARIA DEBRECENIENSIS" araşdırma jurnalının 1-ci nömrəsində AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin direktoru, professor Fərman Quliyev və Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi Bitki Mühafizəsi və Texniki Bitkilər Elmi-Tədqiqat İnstitutunun dissertantı Lalə Hüseynovanın "Azərbaycanın cənub bölgəsi şəraitində bakterial xərcəngin limon kollarında yayılması və zərəri" adlı məqaləsi dərc olunub.

Məqalədə sitrus bitkilərinin orta yetişən limon sortlarında (Citrus limon L) bakterial xərcəngin yayılması və zərərliyinə dair iki illik çöl və laboratoriya tədqiqatlarının nəticələri ümumiləşdirilərək təqdim olunur.

2020-2021-ci illərdə aparılmış eksperimental sahə tədqiqatı zamanı müəyyən edilmiş ki, bakterial xərcəngə (Xanthomonas citri (Hase) Dowson.) əsasən limon kollarında (Citrus limon L.) rast gəlinir. Xərcəngdən həm də kinkan (Fortunella margarita (Lour) Swingle.), poncirus (Poncirus (L.) Raf.), laym (Cirtus aurantiifolia (Christm.) Swingle.) zərər görür, portağal və sitronun yapon sortları bu xəstəliyə əhəmiyyətli dözümlülüyü ilə seçilir. Xəstəliyə ən davamlısı naringilərdir. Demək olar ki, onlar bakterial xərcəngdən ziyan görmürlər.

Balakənçay və onun ətraf ərazilərində ekoloji monitoring aparılıb

AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzinin Ekoloji coğrafiya və Landşaftşünaslıq şöbələrinin əməkdaşları tərəfindən Balakən rayonundakı Balakənçayın Mahamalar kəndi ərazisində ekoloji və geoloji monitoring aparılıb.

Monitoring zamanı Balakənçayın mərasında 2021-ci ilin sentyabrında baş vermiş sel və daşqın hadisəsindən sonra gətirmə səviyyəsinin öyrənilməsi üçün ölçü işləri yerinə yetirilib, torpaq və bitki örtüyü müayinə olunub. Bu istiqamətdə yerinə yetirilən tədqiqat işləri gələcəkdə regionda baş verə biləcək təbii dağdıcı proseslərin, o cümlədən sel hadisələrinin proqnozlaşdırılması və qarşısının alınması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir.

Azərbaycanlı alimlər Qırğızıstan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti ilə görüşüblər

AMEA-nın akademik H.Ə.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun baş direktoru, coğrafiya elmləri doktoru Zakir Eminov, Dilçilik İnstitutunun baş direktoru, professor Nadir Məmmədli və AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri, kimya üzrə fəlsəfə doktoru Elmira Babayev Bişkek şəhərində MDB alimlərinin IV Forumu çərçivəsində Qırğızıstan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Murat Cumatayevlə görüşüblər.

Z.Eminov görüş zamanı bildirib ki, türkdilli xalqları birləşdirən orta qadın mədəniyyət, adət-ənənələr, milli-mənəvi və dini dəyərlər, tarixi köklər qarşılıqlı səmərəli fəaliyyət

üçün bizə əsas verir. Türkdilli xalqların bir-birini daha yaxından tanıması regional əməkdaşlığı genişləndirir ki, bu da gələcəkdə türk dünyasının global siyasi və iqtisadi

proseslərdə rolunun güclənməsinə səbəb olacaq.

Baş direktor AMEA-nın Coğrafiya İnstitutunun bu sahədəki fəaliyyətini qeyd edərək institut alimlərinin hazırladıkları "Türk dünyasının coğrafiyası və etnosu" üçcildliyi haqqında məlumat verib və kitabın rus dilində çap olunmuş 1-ci və 2-ci cildini institut adından Akademiya prezidentinə hədiyyə edib.

Hədiyyəyə görə təşəkkürünü bildiren M.Cumatayev türkdilli, eləcə də digər dövlətlərin elmi müəssisələri arasında elmi-mədəni, iqtisadi-siyasi və s. əlaqələrin möhkəmlənməsinə böyük önəm verdiyini, onların həyata keçirilməsi üçün konkret addımlar atıldığını dilə gətirib.

Görüşdə, həmçinin Dilçilik İnstitutu ilə Qırğızıstan Elmlər Akademiyası arasında əməkdaşlıq imkanlarının genişləndirilməsi və beynəlxalq proqramlar çərçivəsində müştərək layihələrin həyata keçirilməsi üzrə geniş müzakirələr aparılıb.

Elm Tarixi İnstitutu və Rusiyanın Tümen Dövlət Universiteti arasında müqavilə imzalanıb

Rusiyanın Tümen Dövlət Universitetinin Ətraf Mühit və Sosial Tədqiqatlar Məktəbinin direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Aleksandr Sorokin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Elm Tarixi İnstitutunun (ETİ) qonağı olub.

Görüşdə Tümen Dövlət Universitetinin profili, fəaliyyəti, tədqiqat istiqamətləri, görülmüş işlər haqda danışan Aleksandr Sorokin, eyni zamanda təmsil etdiyi elmi müəssisənin Elm Tarixi İnstitutu ilə əməkdaşlıq barədə istəklərini də ifadə edib.

Elm Tarixi İnstitutunun baş direktoru, tarix elmlər doktoru, professor Məryəm Seyidbəyli ətraflı məlumat və işgüzar təklifə görə A.Sorokinə təşəkkürünü bildirib və öz növbəsində ETİ-nin fəaliyyət istiqamətləri, elmi tədqiqatları, beynəlxalq əlaqələri və bu səpkidə gerçəkləşdirdiyi layihələrdən danışdı. Elm Tarixi İnstitutunun beynəlxalq əlaqələr istiqamətində uğurlu təcrübəyə malik olduğunu bildirdən M.Seyidbəyli elmi müəssisələr arasında arzuolunan əməkdaşlığın ölkələrarası elmi-mədəni əlaqələrin inkişafına xüsusi töhfələr verə biləcəyini qeyd edib.

Görüşün yekununda Elm Tarixi İnstitutu və Tümen Dövlət Universiteti arasında 2022-2027-ci illəri əhatə edən əməkdaşlıq haqqında müqavilə imzalanıb.

Müqavilə çərçivəsində iki elmi müəssisə arasında tarix, antropologiya, texnologiya, sosiologiya, ekologiya, humanitar və digər qarşılıqlı maraq kəsb edən sahələr üzrə birgə tədqiqatların aparılması, təcrübə mübadiləsi, layihə və proqramların həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Sənəddə, həmçinin tərəflər arasında elmi-praktik tədbirlərin, konfransların, seminarların, dəyirmi masaların təşkili və keçirilməsi məsələləri də əks olunub.

Azərbaycan və Türkiyə alimlərinin COST layihələrində birgə iştirakı üzrə onlayn görüş

Avropa Komissiyasının Horizon Avropa Tədqiqat və İnnovasiya Proqramı üzrə Milli Əlaqələndirici Şəxslər Şəbəkəsinin (MƏŞŞ) koordinatoru, AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İbrahim Quliyevin rəhbərliyi ilə azərbaycanlı alim və mütəxəssislərin bu proqramda iştirak fəaliyyətinin artırılması üzrə fəaliyyət davam etdirilir.

Bu istiqamətdə AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq şöbəsi tərəfindən Azərbaycan üzrə MƏŞŞ üzvləri ilə Türkiyə üzrə MƏŞŞ üzvləri arasında əlaqələrin yaradılması istiqamətində fəaliyyət həyata keçirir. Belə ki, azərbaycanlı alim və mütəxəssislərin COST (Elm

və Texnologiyada Avropa Əməkdaşlığı) Fəaliyyəti çərçivəsində layihələrdə fəal iştirakı nəzərə alınaraq, Azərbaycan və Türkiyə alimlərinin COST layihələrində birgə iştirakı üzrə onlayn görüş təşkil edilib.

Tədbirdə AMEA-nın Fizika İnstitutunun icraçı direktoru, professor Hüseyin İbrahimovun və Gazi Universitetinin Elektrik-Elektronik Mühəndisliyi Bölməsinin professoru Cengiz Taplamacıoğlunun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətləri iştirak edəblər və uzunmüddətli uğurlu elmi əməkdaşlıqlarına əsaslanaraq yeni COST layihəsinin hazırlanmasını müzakirə ediblər.

Gazi Universitetinin professoru Cengiz Taplamacıoğlu və AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri, do-

sent Esmira Əlirzayeva Horizon Avropa Proqramı və COST Fəaliyyəti çərçivəsində əməkdaşlıq imkanlarını iştirakçıların diqqətinə çatdırıblar.

Görüşdə COST Fəaliyyəti üzrə Azərbaycan tərəfindən MƏŞŞ, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin tabeliyində Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin Keyfiyyət təminatı departamentinin direktoru İlham Hüseynov və Türkiyə tərəfindən MƏŞŞ, Türkiyə Elmi və Texnoloji Araşdırmalar Şurasının (TÜBİTAK) Beynəlxalq əlaqələr idarəsinin elmi proqramlar üzrə mütəxəssisi Murat Tiltak COST Fəaliyyətinə müraciət qaydaları, proqram çərçivəsində layihələrin həyata keçirilməsi üzrə tələblər, üstünlüklər və imkanlar haqqında ətraflı məlumat veriblər.

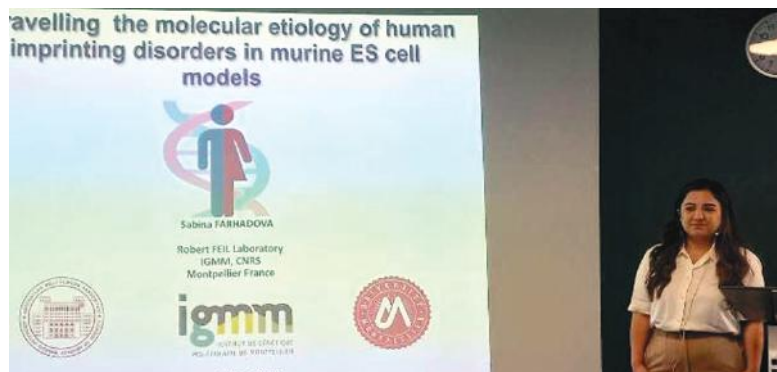
AMEA-nın Fizika İnstitutunun və Gazi Universitetinin əməkdaşları təcrübə bölgüsü edib, prioritet elmi istiqamətləri müzakirə edib və müştərək layihə üzrə ilkin razılaşma əldə edəblər.

AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Elmi-təşkilat idarəsinin rəisi, dosent Rüstəm Rüstəmov konsorsiuma digər ölkələrdən olan tərəfdaş təşkilatların nümayəndələrinin dəvət edilməsini təklif edib.

Bu istiqamətdə görüş və müzakirələrin davam etdirilməsi qərara alınıb.

Monpelye Universitetində ikili diplom proqramı üzrə ilk müştərək doktorantın müdafiəsi

AMEA və Monpelye Universiteti arasında imzalanmış əməkdaşlıq haqqında Saziş çərçivəsində həyata keçirilən doktorantura səviyyəsində ikili diplom proqramı üzrə ilk müştərək doktorantın müdafiəsi Monpelye Universitetində keçirilib. AMEA-nın Genetik Ehtiyatlar İnstitutu və Monpelye Molekulyar Genetika İnstitutunun doktorantı Səbinə Fərhadova "Siçanın embrion kök hüceyrə modelləri üzərində insanın imprintinq xəstəliklərinə səbəb olan epigenetik mexanizmlərin tədqiqi" mövzusunda tədqiqat işini uğurla təqdim edib.

Dissertasiya işi siçanın embrionik kök hüceyrələrində CRISPR-dCas9 vasitəsilə epigenetik mutasiyalar induksiya edərək insanlarda Silver-Russell və Temple sindromlarının (imprinting pozğunluqları) etiologiyasının tədqiqinə həsr edilib. Imprinting fenomeni yalnız differensiasiya olunmuş toxumalarda baş verdiyinə görə tədqiqat zamanı yaradılmış "epimutant" kök hüceyrələrinin in vitro ektodermal (sinir progenitor hüceyrələri) və mezodermal (kardiomyosit hüceyrələri) toxumalara differensiasiyası həyata keçirilib. Alınmış nəticələr imprintinq pozğunluqlu xəstəliklərin etiologiyasına töhfələr verir və tədqiqat işinin nəticələri üzrə nüfuzlu elmi nəşrlərə məqalələr hazırlanıb.

Fransanın müxtəlif elm və təhsil müəssisələrini təmsil edən nüfuzlu alimlərin daxil edildiyi Müdafiə Komissiyası tədqiqat işini və doktorantın elmi səviyyəsini çox yüksək qiymətləndirib və ona PhD elmi dərəcəsini təqdim edib.

AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri, dosent Esmira Əlirzayeva tədbirdə çıxış edərək AMEA və Monpelye Universiteti arasında 2018-ci ildən fəaliyyətə başlamış doktorantura səviyyəsində ikili diplom proqramı və onun nailiyyətləri haqqında məlumat verib. Bəşəriyyət üçün ümumi olan bir sıra elmi problemlərin həllində elmi kadrların mobilliyinin əhəmiyyətli olduğunu və belə müştərək elmi proqramların gənc alimlərin hazırlanmasında rolunu diqqətə çatdırıb. O, qeyd edib ki, bu istiqamətdə Azərbaycanda "2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliyi artırılması üzrə Dövlət Proqramı" fəaliyyət göstərir və gənclərin qabaqcıl elmi təşkilatlarda təcrübə toplaması üçün geniş imkanlar yaradır. İddiaçının doktorantura təhsilinin 2 ilinin AMEA tərəfindən, 1 ilinin isə bu proqram tərəfindən dəstəkləndiyi diqqətə çatdırılıb.

Qeyd edək ki, sözügedən proqram üzrə daha 4 doktorant təhsilini davam etdirir, 1 doktorant isə müdafiə ərafındadır. AMEA və Monpelye Universitetinin 2022-ci il üçün elan etdiyi müştərək doktorantura proqramı çərçivəsində namizədlərin seçimi davam etdirilir.

E.Əlirzayeva təhsillərini Monpelye Universitetində davam etdirən doktorantlar və onların Monpelye Universiteti tərəfindən elmi rəhbərləri ilə görüşüb, mövcud vəziyyəti müzakirə edib.

Qədim Çin salnamələrində türk xalqları və türk-Çin dillərində çarpazlaşma prosesinə həsr olunan müzakirələr aparılıb

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun elmi seminarında Çin Xalq Respublikasının Pekin Xarici Dillər Universitetinin Asiya fakültəsinin Azərbaycan dili kafedrasının yaradıcısı və müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aqşin Əliyevlə görüş keçirilib.

İclası giriş sözü ilə açan elmi müəssisənin baş direktoru, filologiya elmləri doktoru, professor Nadir Məmmədli Aqşin Əliyevin fəaliyyəti haqqında məlumat verərək, onun Azərbaycanşünaslığın Çində təbliği istiqamətində gördüyü işlərdən, əldə etdiyi uğurlardan danışdı. Qeyd edib ki, məhz İpək yolu sayəsində Azərbaycanla Çin arasında mədəni əlaqələr qurulub. Bunun Azərbaycan ədəbiyyatındakı nümunələr də sübut edir.

Aqşin Əliyev "Qədim Çin salnamələrində türk xalqları və türk-Çin dillərində çarpazlaşma prosesi" mövzusunda çıxış edib. O, Çində yaşayan türk xalqlarının müasir vəziyyətinə, türkologiyasının inkişafı istiqamətində görülən işlərə, hazırda çoxsaylı Çin mənbələrində türklər haqqındakı məlumatların öyrənilməsinə və həmin əlyazmaların türkoloqlar tərəfindən araşdırılıb elmi ictimaiyyətə təqdim olunmasına ciddi ehtiyac duyulduğunu diqqətə çatdırıb.

Alim, həmçinin İpək yolu üzərində çarpazlaşan dillərdən və bu problemin tədqiqinin dilçilik elmi üçün əhəmiyyətindən bəhs edərək, Çin və türk dillərində müxtəlif səviyyələrdə, xüsusilə leksik bazada lüğəvi vahidlərin mübadiləsinə diqqət çəkib. O, Çin dilində türk, türk dillərində Çin mənşəli leksik vahidlərin işlənmə arealı və imkanlarını tarixi aspektdə təhlil edib.

OXU, NƏĞMƏN DİLƏ GƏLSİN!

Xalq artisti, professor Bülbülün 125 illiyinə ithaf olunur

1897-ci ilin iyun ayının 22-də Şuşa yaxınlığında dünyaya bir körpə göz açır. Günəşin ayı əvəz etdiyi işıqlı bir səhər çağında doğulduğundan anası onu Aydınlıq, atası isə Murtuz deyə çağırır. Amma bütün bunlardan daha yüksək bir adı ona xalq özü verərək Bülbül adlandırır və o, Azərbaycan musiqi sənətinin Bülbülü kimi dünyada tanınır.

Tanınmış sənətkarın Şuşada, Azərbaycanın mədəni mərkəzlərindən biri olan qədim bir şəhərdə dünyaya gəlişi onun musiqiyə, şeirə meylinin yaranmasına mühüm təsir göstərmişdir. 1907-ci ildə ilk təhsilini Şuşa mollaxanasında alan müğənni burada Quran surələrini mükəmməl öyrənməklə yanaşı, Şərq dillərinə, ədəbiyyatına, dini-fəlsəfi baxışlara yaxından bələd olmuş, bu məktəbin yetirmələri olan Qarabağın ən görkəmli xanəndələri - Hacı Hüsü, Məşədi İsi, Əbdülbəy Bülbül (Bülbülcan), Keştaqlı Həşim, Keçəçioğlu Məhəmməd, Cabbar Qaryağdıoğlu, Mirzə Sadiq (Sadiqcan) və b. sənətkarlarla tanışlıq onun musiqi zövqünün formalaşmasına doğru istiqamət vermişdir.

Bülbülün səhnədəki ilk addımı 1915-ci ildə Gəncədə Məşədi Cəmil Əmirovun "Seyfəl mülük" operasında Səadət rolu ilə bağlıdır. 1920-ci ildə Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrına dəvət edilən müğənni Üzeyir Hacıbəylinin "Əsli və Kərəm" operasında Kərəm rolunu müvəffəqiyyətlə ifa etmişdir. Daha sonra Üzeyir Hacıbəylinin "Leyli və Məcnun" operasında İbn-Sələm, Zülfüqar Hacıbəylinin "Aşiq Qərib" operasında Qərib rolundakı çıxışları ilə Azərbaycan tamaşaçılarının qəlbine yol tapmış, sevilmişdir.

Tanınmış müğənni 1921-1927-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında təhsil almışdır. 1927-ci ildə dövlət xətti ilə İtaliyanın Milan şəhərinə göndərilmiş və burada dövrünün tanınmış musiqiçilərindən - Cüzeppe Anselmi, Delli Ponti və Rafaele Qranidini dərslər almışdır. 1931-ci ildə İtaliyanın "Arte Nostra" jurnalında Bülbülün foto şəklinin də yer aldığı "Azərbaycanlı Bülbül" adlı geniş məqalə dərc olunmuşdur.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev Bülbülün yaradıcılığını Azərbaycanın ən böyük sərvəti kimi dəyərləndirərək, onu "milli qürurumuz" adlandırmışdır. Nə idi Bülbülü bu qədər sevirdən? Qeyd edək ki, tanınmış müğənninin əsas üstünlüyü onun sənətinin milliliyindədir. Milli ruh, doğma vətənə, milli folklor və musiqi ənənələrinə bağlılıq onun yaradıcılığının təməlini təşkil etmişdir. Sənətkarın oxuduğu şeirin mənası və məzmunu ilə musiqi arasında sıx vəhdət, həmahəng səsənmə və həmvazlılıq açıqca hiss olunmaqdadır. Tanınmış ifaçı Azərbaycan bəstəkarlarının vokal əsərlərini, muğamları, xalq mahnı və təsnifləri, eləcə də xarici ölkə bəstəkarlarının ariya və romanlarını özünəməxsus üslubda, aydın tələffüzlə yüksək səviyyədə ifa etmək bacarığına malik idi.

Bülbül Şərq poeziyasını dərinlərdən dərk edən, ona ürkədən bağlı olan sənətkardır. Sədi, Hafizi, Ömər Xəyyam, Nizami, Xaqani, Füzulinin əsərləri həmişə onun ürəyində, dodaqlarında dolaşmış, Vaqifin, Ələsgərin yaradıcılığı dilinin əzbəri olmuşdur. Lakin onun qəlbində Nizami və Füzuli yaradıcılığı xüsusi yerə malik idi. Bununla əlaqədar yazmışdır: "Mən ömrümün çox ilini sevimli sənətə - opera səhnəsinə vermişəm, lakin Füzulinin qəzəllərindən aldığım ilk təəssüratı heç vaxt unutmam, həmin qəzəlləri görkəmli Azərbaycan müğənnisi Cabbar Qaryağdıoğlu oxuyurdu. O zaman onu dinlədikdə Füzulinin xalqa nə qədər yaxın olduğunu, xalqın arzu və düşüncələrini nə qədər parlaq ifadə etdiyini başa düşdüm".

Məşhur müğənni xalq musiqisinin - mahnı və təsniflərin, şifahi ənənəli professional musiqi janrlarının - aşiq musiqisi, muğam dəstgahları, zərbi muğamlar, təsnif və rənglərin mahir bilicisi olmuşdu. Bülbül not yazılarının tarixi əhəmiyyətini yüksək dəyərləndirmiş, qorunub saxlanılması və gələcək nəsillərə çatdırılmasının vacibliyini dərk etmişdi. O, müdriklik və uzaqgörənliklə muğamların, çoxdan unudulmuş təsnif və rənglərin nota yazılması sahəsində təməl addımları ataraq qocaman xanəndə və çalğıçıların yaradıcılıq ənənələrinin bərpası və inkişaf etdirilməsi sahəsində əvəzolunmaz xidmətlər göstərmişdir.

Dahi sənətkarın təşəbbüsü ilə 1932-ci ildə Azərbaycan Konservatoriyası nəzdində Zaqafqaziya ilk dəfə olaraq xalq musiqisini öyrənən Elmi-Tədqiqat Musiqi Kabineti

yaradılmışdır. Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrində yaddaşlarda yaşadılan xalq mahnılarının toplanması və nota köçürülməsi kimi ali bir missiyanı həyata keçirən mərkəz Azərbaycan musiqi irsinin öyrənilməsinə mühüm rol oynamışdır. Dövrün tanınmış musiqişünaslarını öz ətrafında birləşdirən mərkəzin fəaliyyəti sayəsində tarzən Qurban Primov, görkəmli bəstəkarlar Qara Qarayev, Fikrət Əmirov, Tofiq Quliyev, Zakir Bağirov, musiqişünas Məmməd İsmayilov, tanınmış xanəndələr Seyid Şuşinski, Cabbar Qaryağdıoğlu, Zülfü Adıgözəlov kimi ustadların muğam və təsnifləri nota salınmışdır.

Bülbül 1940-cı ildə elmi və elmi-pedaqoji sahədəki xidmətlərinə görə professor adına layiq görülmüşdür.

Yalnız muğamatın, xalq mahnılarının, el havalarının yox, aşiq sənətinin öyrənilməsi və inkişafında da Bülbülün həm elmi-nəzəri, həm də sif təşkilatı baxımından böyük rolu olmuşdur. Zəngin xalq yaradıcılığına bağlılıq, bu yaradıcılığı öyrənmək və öyrətmək, onu təbliğ etmək, sevdirmək ömrünün sonuna qədər Bülbülün fəaliyyətinin tərkib hissəsini təşkil etmişdir. Bu sahəyə xüsusi sevgi ilə yanaşan qüdrətli müğənni aşiq yaradıcılığına dair materialları toplamaq üçün respublikanın müxtəlif rayonlarına xüsusi ekspedisiyalar təşkil etmiş, xalq yaradıcılığı nümunələrini toplanması və sistemləşdirilməsi üçün xüsusi briqadalar yaratmışdır. Onun təşəbbüsü ilə 8000 səhifə həcmində dastan, nağıl, qoşma və aşiq musiqi nümunələri yazıya və nota köçürülmüşdür.

Bülbül 1938-1961-ci illərdə keçirilmiş Aşıqlar qurultayının təşəbbüskarı, təşkilatçısı olmuş və bu tədbirlərdə Azərbaycan musiqi elminin inkişafına istiqamət verən dərin məzmunlu məruzələrlə çıxış etmişdir.

"Aşiq el anasidir", "aşiq gördüyünü çağırar", "bir aşiq haqq aşığıdır" sözləri ilə aşiq sənətini mədh edən sənətkar "Biz aşiq yaradıcılığına onun üçün əhəmiyyət veririk ki, bu sənətkarlıq xalqımıza böyük ədəbi irs saxlamış, şifahi ədəbiyyatımızın anası olmuşdur. Yalnız lirik şeirlər deyil, tariximizlə əlaqədar olan, yaşayışımız, ənənələrimizlə bağlı olan, kimi gözəlliklər, oynaqlıqlar, həyatı hadisələr varsa, telli sazda böyük həssaslıqla bizə çatdırılmışdır" - demişdir. Müğənninin musiqi folklorunu dərinlərdən bilməsi, aşiq dünyasına, müğənni-xanəndələrin məişətinə, onların ənənəsinə yaxşı bələd olması Kərəm obrazının qüsursuz bir şəkildə ərsəyə gəlməsinə zəmin yaratmış və tamaşaçılarda Kərəmin - Bülbülün ezablarına, ülvə məhəbbətinə, sədaqətinə dərin inam yaratmışdır.

Sözsüz ki, Bülbülün yaradıcılığının zirvəsini Üzeyir Hacıbəylinin "Koroğlu" (Koroğlu), "Arşın mal alan" (Əsgər), görkəmli rus bəstəkarı Reynqold Qliyerin "Şahsənəm" (Əlyar), Əfrasiyab Bədəlbəylinin "Nizami" (Nizami), Niyazinin "Xosrov və Şirin" (Fərhad), Qara Qarayev və Cövdət Hacıbəylinin "Vətən" (Aslan), İtalyan bəstəkarı Cakomo Puççininin "Toska" (Mario) operalarında yaratdığı möhtəşəm sənət nümunələri təşkil edir. Bülbül Üzeyir Hacıbəylinin şah əsəri olan "Koroğlu" operasında Koroğlu rolunun ilk və ən yaxşı ifaçısı olmuşdur. Səhnədə 400 dəfə bu rolu ifa edən müğənni əfsanəvi xalq qəhrəmanının monumental obrazını ədəbi olaraq tamaşaçıların yaddaşına yazmışdır.

Bununla belə, Bülbül Üzeyir Hacıbəylinin "Sənsiz", "Sevgili canan", Asaf Zeynallının

"Ölkəm", Fikrət Əmirovun, Səid Rüstəmovun, Cahangir Cahangirovun, Tofiq Quliyevin, Süleyman Ələsgərovun, Ağabacı Rzayevanın romans və nəğmələrinin də mahir ifaçısı olmuşdur. Onun ifasında xalq mahnıları və təsniflər tamaşaçılar tərəfindən xüsusi rəğbətlə qarşılanmışdır. Görkəmli sənətkar xalq musiqisinə böyük əhəmiyyət verərək onu "tarixi özündə qoruyub saxlayan xəzinə" adlandırmışdı.

Bülbül yaradıcılığının digər bir zirvəsini də onun sənətə gətirdiyi yenilik təşkil edirdi. Xalqilik - ən yaxşı klassik ənənələrə sədaqətlə novatorluğun vəhdəti Bülbül yaradıcılığının başlıca xüsusiyyətlərindəndir. Dahi sənətkar dörd il İtaliyada təhsil almaqla Avropa vokal məktəbini, İtaliya tədris metodikasını dərinlərdən öyrənmiş, Azərbaycan musiqi məktəbini Ümumavropa məktəbi ilə sintezləşdirərək özünün yeni üslubunu yaratmış, bununla da tarixə Azərbaycan professional vokal məktəbinin banisi kimi qızıl hərflərlə həkk olmuşdur. Xalq yazıçısı Anar haqlı olaraq deyir ki, "Bülbül ilk baxışdan bir-birinə uzaq olan iki musiqi dünyasını - Şərq və Qərb musiqisini öz parlaq sənətiylə yaxınlaşdırır, birləşdirir, təbii, üzvi vəhdətdə yüksək sənət örnəkləri yaradırdı. Yalnız Azərbaycanda deyil, bəlkə bütün İslam şərqində yeni vokal üslubun təməlini qoymuşdu. Bülbülün eczakr səsinə iki musiqi aləmi - Avropa və Şərq bir-birinə qovuşurdu".

Sevilən müğənni 64 illik həyatında öz missiyanını tam şəkildə yerinə yetirməyi bacarmışdır. Elə buna görə də həyatının son dəqiqələrində ona tələş içində yaxınlaşan həyat yoldaşına "Qorxma, qorxma, bu adıçə ölümdür!" deyərək əzrayıla belə meydan oxumuşdur. Eczakr səs sahibi olan Bülbül özü də bilirdi ki, sənəti ölməz, yaşanı əbədidir!

Cismani yoxluğundan uzun illər keçsə də, onun əvəzolunmaz ifası dinləyicilərin qəlbində daim cəh-cəh vurur. Xalq şairi Səməd Vurğun nə gözəl yazmışdır:

...Bu günün eşiqinə mahnılar deyək.
Desin Koroğludan bir ağız aşiq,
Nə lazım dünyada sözsüz yaşayış?
Eşit həqiqətin incə səsinə,
Bülbülün "Qarabağ" şikəstəsini..

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin vaxtilə söylədiyi "Şuşasız Qarabağ, Qarabağsız isə ümumiyyətlə, Azərbaycan yoxdur!" ifadəsi bir düstur kimi xalqımızın milli yaddaşına əbədi olaraq həkk edilmişdir. Ulu öndərin layiqli davamçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müdrik siyasəti nəticəsində hazırda Qarabağ torpağı, eləcə də Bülbülün doğma vətəni əzəmətli Şuşa qalası düşmən işğalından azad olunmuşdur. Yəne də "Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycanıdır!"

Ölkə Prezidenti İlham Əliyev "Əziz Şuşa, sən azadsan! Əziz Şuşa, biz qayıtmışıq, biz səni dirçəldəcəyik" sözləri ilə milyonlarca azərbaycanlının qanayan yarısına mələm olduğu kimi, dahi Bülbülün ruhunu da hüzur və rahatlığa qovuşdurmuşdur. Şuşa şəhərində yenidən bərpa olunmuş Bülbülün ev muzeyi Qarabağa Böyük Qayıdışın birinci sənət təhfidir.

Bu gün Bülbülün ruhu şad, qəbri nura qərç olmuşdur. Bu gün Şuşada əsir altında qalmış bir cüt bülbül - öz sədaqəti ilə adını əfsanələrə yazdıran Xarıbülbül boynunu qürurla dikəltmiş, bülbül nəfəsi Murtuz Məmmədovun "Qarabağ" şikəstəsi Şuşanın dağlarına, Topxana meşəsinə, Cıdır düzü oylağına şəstlə yayılmışdır. Bu gün Şuşada Üzeyirin, Bülbülün 30 ilə yaxın vətənsiz qalmış "Sənsiz", "Sevgili canan"ı öz yarına - torpağına qovuşmuşdur. Bu gün Bülbülün illərdir didərgin həyatı yaşamış və erməni vandalları tərəfindən zədələnmiş büstü əzəli vətəninə qaytarılaraq qələbəmizin rəmzinə çevrilmişdir.

Nə qədər ki, dünyada musiqi var, şeir var, söz var, Bülbülün özünün də ifa etdiyi xalq mahnısında deyildiyi kimi, "özü bir gül, sözü bülbül, səsi bülbül" olan sənətkar qəblərdə daim yaşayacaqdır.

Arzu MƏMMƏDXANLI
AMEA Rəyasət
Həyətinin elmi katibi,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Tarix Muzeyində "Silahın mistik gözəlliyi" adlı sərgi açılıb

AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində unikal dekorativ tərtibatlı silahlardan ibarət "Silahın mistik gözəlliyi (XVI-XIX əsrlər Azərbaycan silahı)" adlı sərgi açılıb.

Tanınmış alimlərin, mütəxəssislərin, ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirak etdikləri açılış mərasimində muzeyin baş direktoru, akademik Nailə Vəlixanlı çıxış edib. O bildirib ki, muzeyin zəngin, dəyərli kolleksiyasında Azərbaycan tarixinin müxtəlif səhifələrini əks etdirən silahlar xüsusi yer tutur. Silah istehsalı metal işləmənin aparıcı sahələrindən biri olub. Silahların hazırlanması el sənəti və birbaşa el ustalarının adı ilə bağlıdır. Muzeyin Silahlar və Bayraqlar fondunun əsas hissəsini təşkil edən silahlar Azərbaycanın maddi-mədəniyyət abidələri kimi milli-mənəvi dəyərlərimizi, soykökümüzü təsdiqləyən tarixi mənbədir.

Alim qeyd edib ki, sərgidə XVI-XIX əsrlər Azərbaycan silahları ilk dəfə sənətkarlıq və incəsənət nümunələri kimi təqdim edilir. Fondada saxlanılan müdafiə, soyuq və odlu silahlar Azərbaycan xalqının şanlı herb tarixini əks etdirməklə bərabər, sənətkarlığın silahsızlıq sahəsinin yüksək inkişafını nümayiş etdirir.

Muzeyin Elmi ekspozisiya və sərgilərin təşkili şöbəsinin müdiri dosent Səbuhi Əhmədov diqqətə çatdırıb ki, təqdim olunan silahlar yalnız sənətkarlıq əsərləri deyil, həm də yüksək zövqlə hazırlanmış incəsənət nümunələri kimi təqdim olunur.

Sərgidə 300 ədəd unikal dekorativ tərtibatlı silahın nümayiş olunduğu qeyd olunub. Nümayiş etdirilən bəzi eksponatlar haqqında da ətraflı məlumat verilib.

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyasının professoru Nurulla Əliyev deyib ki, muzeyin silah kolleksiyası müəyyən tarixi dövrün ictimai-siyasi hadisələrini, mədəniyyətini, herb tarixini əks etdirməklə yanaşı, xalq təbii sənətinin inkişafını, dövrün silahsızlarının yüksək peşəkarlığını, onların bədii-estetik zövqünün göstəricisidir. Bu baxımdan açılış mərasimi olan silah sərgisi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

N.Əliyev muzeyin baş direktoru Nailə Vəlixanlıya "Azərbaycanın Vətən müharibəsində qələbəsi" və "Azərbaycanın herb tarixi. Ən qədim dövrlərdən XVIII əsrə qədər ən mühüm hərbi-siyasi hadisələrin xronoloji xülasəsi" kitablarını hədiyyə edib.

Sonra tədbir iştirakçıları sərgi ilə yaxından tanış olublar. Daha sonra onlar Pənahəli xan Cavanşirin məzar daşının bərpadan sonra ilk dəfə nümayiş olunduğu sərgiyə də baxıblar.

Şuşa şəhərində toxunmuş əsrarəngiz muncuq tikməli nümunə qorunur

AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin zəngin etnoqrafik kolleksiyasına daxil olan geyim nümunələri içərisində özünəməxsus yer tutan və vaxtilə Şuşa şəhərində toxunmuş əsrarəngiz muncuq tikməli corab nümunələri də var.

Corablar hər zaman yüksək bədii tərtibat, bəzən də incə zövqlə toxunurdu. Digər geyim nümunələri kimi corabların da xüsusi naxışlanmasına, rəngarəng iplərlə toxunmasına böyük önəm verilirdi. Corablar həm istilik mənbəyi, həm də qadınlarımızın hər zaman seve-sevə ərsəyə gətirdikləri sənət nümunələri olmuşlar. İstər yun, istərsə də ipək corabların bəzək elementlərini yaratmaqda yerli xalça ornamentlərindən istifadə olunurdu.

Təsədüfi deyil ki, Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin Etnoqrafiya fondunda mühafizə edilən 100-dən çox corab nümunəsi göz oxşayan naxışlarla insanı valeh edir. Təqdim olunan corablar fondada mühafizə edilən yeganə muncuq tikməli nümunədir. XX əsrin əvvəllərində Şuşa şəhərində toxunan tikmə əsəri başdan-başa xalça naxışları ilə bəzədilib. Corabın daban və uc hissəsinə qondarma üsul ilə bəzək vuraraq estetik baxımlılığı, cazibədarlığı yüksək səviyyəyə çatdırıblar. Zövqlə toxunan belə corablar uzunboğaz olardı və tamamilə naxışlarla bəzədilirdi.

YENİ NƏŞRLƏR

AMEA-nın həmtəsisçisi olduğu beynəlxalq jurnalın impakt faktoru 3.898-dən 4.771-ə qalxıb

Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Tətbiqi-Riyaziyyat Elmi-Tədqiqat İnstitutunun da həmtəsisçisi olduğu "Applied and Computational Mathematics" beynəlxalq jurnalının "Web of Science" bazasında təsir əmsali (impakt faktoru) 3.898-dən 4.771-ə, beş illik təsir əmsali isə 2.752-dən 3.172-yə qalxıb.

Qeyd edək ki bu jurnal tətbiqi riyaziyyat üzrə yer alan 267 jurnal içərisində 4-cü yerdə qərarlaşıb, MDB məkanı üzrə isə liderliyini saxlayaraq 1-ci yerdədir.

Jurnalın həmbaş redaktorları akademiklər Fikrət Əliyev və Əli Abbasovdur. Baş redaktor müavinləri AMEA-nın müxbir üzvü Vaqif Quliyev, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Doğu Akdeniz Universitetinin professoru Nazim Mahmudov və dosent Nərgiz Səfərovaadır.

Tarix İnstitutunun əməkdaşının yeni monoqrafiyası çapdan çıxıb

AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Qədim tarix şöbəsinin müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Allahverdi Əlimirzəyevin "Ön Asiyanın mixi yazı sistemləri və relikt dilləri" adlı monoqrafiyası nəşr olunub.

Kitabın elmi redaktoru tarix üzrə fəlsəfə doktoru Rauf Məlikovdur.

Nəşr Yaxın və Orta Şərqdə mövcud olmuş primitiv informasiya ötürücülərinin təkamülü nəticəsində meydana gələn qədim yazı sistemlərinə həsr edilmiş. Əsərdə 3000 il ərzində mixi işarələrlə gələn kitabələrə əks olunmuş Şumer, Akkad, Elam, hurri, biayni kimi relikt dillər haqqında məlumat verilib.

Bəşəriyyətin və tariximizin ilk yazılı dövrü bu dillərdə tərtib edilmiş mənbələrdə əks olunub.

Azərbaycanlı alimlərin həmmüəllifi olduğu məqalə impakt faktorlu jurnalda çap olunub

COVID-19 pandemiyası dövründə iltihabi bağırsaq xəstəlikləri ilə əlaqədar Qara Dəniz ölkələrinin təcrübəsini əks etdirən məqalə impakt faktorlu "Gastroenterology" jurnalında nəşr olunub.

Bu çoxmərkəzli tədqiqatda Azərbaycan Tibb Universitetinin I Cərrahi Xəstəliklər kafedrasının müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü Nuru Bayramovla yanaşı, ölkəmizin digər həkimləri də aktiv iştirak ediblər.

N.Bayramov ölkəmizin həkim və alimlərinin bu kimi beynəlxalq elmi tədqiqatlarda önə çıxmalarını əlamətdar hadisə kimi qiymətləndirib.

Qeyd edək ki, jurnalın impakt faktoru 1.852-yə bərabərdir.

"Müəssisəmizin bütün avadanlıqları və proqram təminatları ən yüksək texnoloji tələblərə cavab verir"

AMEA-nın Yüksək Texnologiyalar Parkı (YTP) elmi-tədqiqat işlərinə investisiyaların cəlb olunması, bu istiqamətdə sərmayə yatırın özəl sektora müəyyən güzəştlərin edilməsi və sahibkarlar üçün əlverişli innovativ biznes mühitinin yaradılması istiqamətində strateji hədəflərinə doğru inamla irəliləyən müəssisələrdədir. Texnoparka yeni rezidentlərin qəbul olunması, erkən inkişaf mərhələsində olan startapların dəstəklənməsi bu qurumun əsas fəaliyyət istiqamətlərindədir.

Texnoparka yeni qəbul olunmuş inkubator-rezidentlərdən olan "Troniq" MMC-nin baş direktoru Anar Nəbiyev müəssisənin əsas fəaliyyət istiqamətləri, təqdim etdiyi innovativ məhsullar və YTP-nin həmin müəssisə üçün yaratdığı imkanlar barədə suallarımızı cavablandırır.

Müsahibəni təqdim edirik:

- Anar müəllim, bildiyimiz kimi, "Troniq" MMC yerli cihaz və avadanlıqların istehsalını həyata keçirir. Müəssisənin təqdim etdiyi texnoloji məhsullar barədə məlumat verməyinizi istərdik.

- Müəssisəmiz yeni fəaliyyətə başlamasına baxmayaraq, böyük nailiyyətlərə imza atıb. Müəssisədə 12 nəfər proqramçı və 5 nəfər mexaniki işçi olmaqla 17 nəfər çalışır. Təcrübəli mütəxəssislərimiz informasiya texnologiyaları və texniki sahələrdə ən yüksək biliyə malikdirlər. "Troniq" MMC-də texnoloji inkişafın sınaqdan keçirilməsi üçün bünövrənin modernləşdirilməsinin tam və kompleks yanaşması mövcuddur. Bütün avadanlıqlar və proqram təminatlarımız keyfiyyət və təhlükəsizlik üzrə kompleks sınaqlardan keçirilir.

"Troniq" MMC-nin əsas fəaliyyət istiqamətlərinə qurğu və cihazların əsasını təşkil edən və onların hərəkətə gətirilməsində mühüm rol oynayan plataların istehsalı və onlar üçün süni intellekt əsaslı proqram təminatının yazılması, istənilən mürəkkəbliki səviyyəsində informasiya sistemlərinin layihələndirilməsi, yaradılması və müşayiət edilməsi, süni intellekt sistemləri vasitəsilə mürəkkəb sistemlərin qurulması, müəssisələrin idarəetmə sistemi və milli proqram təminatının qurulması daxildir.

Müəssisənin təqdim etdiyi LED lampa ətraf mühit üçün zərərsizdir və tərkibində civə, ultrabənövşəyi, infraqırmızı şüalanma yoxdur. Bu lampalar ənənəvi halogen lampalara uyğun şəkildə dizayn edilmiş və heç bir yanğın təhlükəsi mövcud deyil.

Bundan başqa, təqdim etdiyimiz ODTV xidməti internet üzərindən televiziya kanallarının yayımını nəzərdə tutur. Bu texnologiyadan istifadə zamanı kabel, antenna, şəbəkə üsullarından istifadə tələb olunmur. ODTV xidməti "Smart box" vasitəsilə həyata keçirilir ki, bununla da telefon və ya planşetdə televiziya kanallarını izləyə bilərsiniz.

Qeyd olunanlarla yanaşı, dezinfeksiyaedici robot, insanabənzər robot, 12 zona üzrə sensor məlumatlarını oxuyaraq Cloud, Mobil APP və SMS xəbərdarlıq xidməti üzərindən həm mühafizə xidmətlərinə, həm də mülk sahiblərinə anında məlumat vermək imkanına malik "Pignus" proqram təminatı, şifahi və şifahi olmayan ünsiyyətin geniş funksionallığına malik, mətnin şəklini çəkməklə həmin mətni elektron mətnə çevirən interaktiv mobil

xidmət robotu da təqdim etdiyimiz uğurlu texnoloji məhsullar arasında yer alıb. Qeyd edim ki, insanabənzər robot kitabxanalarda oxuculara lazım olan kitabların çatdırılması, eləcə də onlara kitablar barədə məlumat verilməsi məqsədilə istifadə oluna bilər.

- Bir qədər də süni intellekt əsaslı "Seit-uv" robotu barədə məlumat verərdiniz. Bu innovativ robot hansı imkanlara malikdir?

- Süni intellekt əsaslı proqram təminatları bir çox üstünlüklərə malikdir. Bu həllər iş prosesində insan faktorunu aradan qaldırır. Bunlardan biri olan "Seit-uv" robotu yoluxucu xəstəliklərin, virusların, o cümlədən COVID-19-un, göbələklərin, bakteriyaların, sporların və mikrobların yayılmasının qarşısını almaq üçün hazırlanıb. Robot öncədən müəyyən edilmiş marşrut üzrə bütün maneələri aşaraq dezinfeksiya işləri aparmaq imkanına malikdir.

Robot dezinfeksiya işlərini insanlar və cihazları kimyəvi maddələrlə zəhərlənmə riskinə məruz qoymadan ultrabənövşəyi lampa vasitəsilə həyata keçirir. Qeyd edim ki, "Seit-uv" robotu ultrabənövşəyi şüalərlə işlədiyindən ərazidə insanın olduğunu gördükdə fəaliyyətini dayandırır.

Bu robotdan ictimai işə müəssisələrində dezinfeksiya işlərinin aparılması məqsədilə istifadə etmək mümkündür.

- YTP-nin rezidenti olmaq "Troniq" MMC-yə hansı üstünlüklər qazandırdı?

- AMEA və YTP tərəfindən "Troniq" MMC-yə böyük etimad və dəstək göstərilir. Biz də bu etimadı doğrultmağa çalışırıq. Müəssisə texnoparkın inkubator-rezidenti kimi bir çox üstünlüklərdən faydalanır. Bunlara müxtəlif vergi və gömrük güzəştləri daxildir. Bu güzəştlər Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bütün texnoparklara aiddir. Lakin YTP-də investorların qeyd olunan güzəştlərdən əlavə, böyük bir elmi resursa əlçatanlığı da var. Texnopark vasitəsilə Akademiyanın müxtəlif elmi müəssisələri ilə əlaqəli işləmək imkanı çox böyük üstünlükdür. Başqa sözlə, texnopark institutları, eləcə də investitorlara birgə fəaliyyət üçün çox əlverişli platformadır.

Müşahidələrimə əsasən deyə bilərəm ki, YTP daha çox inkubator-rezidentləri texnoparka cəlb etmək üçün məqsədyönlü işlər həyata keçirir, müxtəlif layihələr icra edir.

Bu günlərdə YTP-də 1500 kv.m ərazini əhatə edən plata və LED lampaların istehsalı ilə məşğul olacaq zavodumuzun tikintisi işlərinə başlanılacaq. Cari ilin sonunadək bu zavodun istifadəyə verilməsi planlaşdırılır. Burada plata və LED lampaların istehsalının həyata keçirilməsi ilə yerli proqram təminatı əsasında "smart

TV box"ların, modemlərin idarəetmə sistemlərinin işlənilməsi mümkündür. Yerli modemlərin istehsalı kənarından ölkəmizə müdaxilələrin də qarşısını alacaq.

Zavodda, həmçinin dəzgahlar vasitəsilə robot hissələrinin, "injection" avadanlıqları ilə plastik materialların istehsalı, "CNC" dəzgahlarının istehsalı və s. işlərin aparılması nəzərdə tutulur.

- Anar müəllim, necə hesab edirsiniz, "Troniq" MMC "TEKNOFEST Azərbaycan" Aviasiya, Kosmos və Texnologiya festivalında hansı səviyyədə təmsil olundu? Ziyarətçilər tərəfindən daha çox hansı innovativ məhsullarınıza maraq göstərildi?

- "TEKNOFEST Azərbaycan" festivalı çərçivəsində keçirilən sərgidə yer alan AMEA pavilyonunda müəssisəmiz də öz məhsullarını uğurla nümayiş etdirdi. Sərgi ziyarətçiləri təqdim etdiyimiz innovativ həllərə böyük diqqət göstərdilər, xüsusilə "Seit-uv" robotu böyük maraqla qarşılandı.

Bununla yanaşı, festival Türkiyənin müvafiq qurumları və şirkətləri ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması baxımından da böyük imkanlar açdı. Belə ki, qardaş ölkənin bir neçə qurumu məhsullarımızla yaxından tanış olmaq istəklərini ifadə ediblər və hazırda bu istiqamətdə danışıqlar aparılır.

Vurğulamaq istərdim ki, "TEKNOFEST Azərbaycan" Aviasiya, Kosmos və Texnologiya festivalı yerli proqram təminatlarının hazırlanmasının önəmini bir daha göstərdi. Qeyd etmək yerinə düşər ki, "Troniq" in istehsal etdiyi bütün avadanlıqlar və proqram təminatları ən yüksək texnoloji tələblərə cavab verir və məhsullarımız keyfiyyət və təhlükəsizlik üzrə kompleks sınaqlardan keçirilir.

- Yaxın zamanda "Troniq" MMC tərəfindən YTP-də daha hansı layihələrin təqdim olunması planlaşdırılır?

- Hazırda "Troniq" MMC-nin əsas hədəfi YTP-də robototexnika istehsalı ilə məşğul olmaqdır. Bildiyiniz kimi, robototexnika istehsalında fizika böyük rolə malik sahələrdədir. Düşünürəm ki, bu məqsədlə AMEA-nın institut və təşkilatları, xüsusən Fizika İnstitutu ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması, birgə layihələrin icra edilməsi daha səmərəli nəticələrin əldə olunmasına imkan verəcək. Qeyd olunan işlərin həyata keçirilməsi üçün bütün imkanlarımızı səfərbər etmişik. Müəssisə bu istiqamətdə işlərə başlamaq üçün tələb olunan süni intellektə, müvafiq avadanlıqlara və s. imkanlara sahibdir.

Bununla bərabər, "Troniq" MMC olaraq hər zaman öz üzərimizdə yorulmadan çalışır və tətbiq olunan süni intellektin daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində tədbirlər görürük.

Qeyd edim ki, "Troniq" MMC kadr hazırlığı sahəsində də uğurlu fəaliyyət göstərir və əsas məqsədlərdən biri bu sahədə təcrübəli mütəxəssislərin yetişdirilməsidir. Müəssisə tərəfindən hazırlanan gənc mütəxəssislərin yaxın zamanda YTP-də fəaliyyətə başlaması nəzərdə tutulan zavodumuzda işlə təmin olunması imkanları da mövcuddur.

Müsahibəni apardı: Nərgiz QƏHRƏMANOVA, AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının İnformasiya şöbəsinin sektor müdiri

Redaksiya heyəti:

Arif Həşimov, İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, Adil Qəribov, Fikrət Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılır və "CBS" nəşriyyatında çap olunur.

Tiraj: 2000

Характер исследований - мультидисциплинарный

Международное сотрудничество - безусловный приоритет для НАНА

В состоявшейся вчера в главном здании НАНА международной конференции, приуроченной азербайджано-корейскому научному сотрудничеству и 30-летию установления дипломатических отношений между Азербайджанской Республикой и Республикой Корея, приняли участие ученые обеих стран.

Мероприятие было организовано Корейской ассоциацией изучения евразийской цивилизации, Посольством Республики Корея в Азербайджане, Институтом археологии, этнографии и антропологии НАНА и Азербайджано-Корейской ассоциацией культурного обмена SEBA (Сеул-Баку).

Открывая мероприятие, исполняющий обязанности президента НАНА, академик Ариф Гашимов рассказал об успешном развитии дипломатических отношений между двумя странами, а также о деятельности азербайджано-корейской международной археологической экспедиции.

Изучая национальное наследие

Отметив, что двустороннее сотрудничество между нашими странами развивается на уровне глав государств, правительств и парламентов, он подчеркнул, что с момента обретения независимости Азербайджан уделяет большое внимание археологическим исследованиям вокруг Габалы (впрочем, как и вокруг других объектов). "Оставаясь верными стратегии изучения национального наследия, которая претворяется в жизнь государством, активное участие в данном процессе принимают и некоторые неправительственные организации. В качестве примера приведу деятельность Азербайджано-корейской ассоциации культурного обмена SEBA (Сеул-Баку)".

Затем выступил Чрезвычайный и Полномочный Посол Республики Корея в Азербай-

джанской Республике Ли Ин Йонг, подчеркнувший значимость конференции, в которой принимают участие эксперты двух стран, и поблагодарил организаторов мероприятия.

Более подробно об археологических исследованиях, проводившихся в Габале в разные годы, и их важнейших научных результатах, рассказал генеральный директор Института археологии, этнографии и антропологии НАНА, доктор исторических наук, профессор Аббас Сеидов. Сообщив, что первые археологические исследования в Габале стали проводиться почти сто лет назад, гендиректор перечислил в хронологической последовательности археологические раскопки, осуществленные за истекший период на территории Габалинского района такими археологами, как Давуд бек Шарифов, Исаг Джафарзаде, Омар Исмизаде, Салех Газиев, Ильяс Бабаев, Гара Ахмедов, Фирудин Гадилов, Рагим Вахидов, Гафар Джабиев, Натиг Альшов и Джейхун Эминли.

От палеолита до халколита

Также ученый сообщил, что в последние годы изучение Азадом Зейналовым, Йи Сеон Бокком и Мансуром Мансуровым следов периода палеолита в окрестностях Габалы, археолого-спасательные работы, которые реализованы Насибом Мухтаровым в поселении Галайери (период халколита), археологические исследования, которые ведутся Азербайджано-корейской археологической экспедицией на кургане периода бронзы, расположенном в селе Дызахлы, свидетельствуют о том, что территория Габалинского района была пригодной для жизни, начиная еще с каменного века.

Профессор Сеульского национального университета Йи Сеон Бок отметил, что для него большая честь принимать участие на подобном мероприятии. Он поблагодарил руко-

водство и сотрудников ассоциации SEBA за созданные условия и возможности для проведения археологических раскопок в местечке Салбир и других участках Габалинского района, в которых принимали участие корейские археологи.

О деятельности ассоциации SEBA, которая функционирует с 2004 года (ее приоритеты - наука, литература, образование, культура, здравоохранение, благотворительность) и играет большую роль в развитии связей между Азербайджаном и Кореей, рассказала в своем выступлении заведующая отделом ассоциации SEBA, доктор философии по истории Ирада Наджафова. В завершение конференции был продемонстрирован фильм об археологических исследованиях, которые велись на территории Габалы, а участникам были представлены сборник материалов форума, диск об археологических экспедициях в Габале, а также каталоги, освещающие деятельность ассоциации SEBA.

Баку интересен и для грузинских ученых. Об этом свидетельствует приезд в нашу столицу директора Национального музея Грузии Давида Лордкипанидзе и посещение им Национального музея истории Азербайджана (НМИА) НАНА.

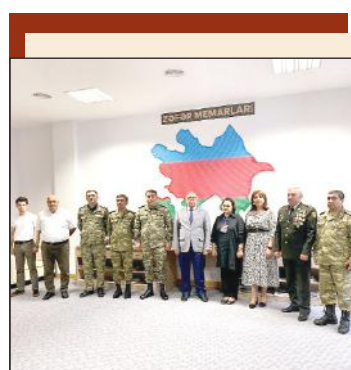
Основа для взаимовыгодного сотрудничества

В делегацию, которая приветствовала гостя, входили академик Ариф Гашимов, замминистра культуры, член-корреспондент НАНА Севда Мамедалиева, генеральный директор НАМИА, академик Наил Валиханлы.

В ходе встречи был обсужден вопрос о разработке посредством современных технологий проекта по изучению образцов фауны и останков гоминид, обнаруженных как в Азербайджане, так и в Грузии и относящихся к доисторической эпохе. При этом особо подчеркивалось, что будущий проект, к которому обязательно следует привлечь молодые кадры, должен иметь мультидисциплинарный характер. Также отмечалось, что изучение в ходе указанных исследований природных условий периода и морфологических особенностей на основе останков животных и людей, обнаруженных в ходе археологических раскопок, внесет весомую лепту в развитие науки в обеих странах.

Бишкек - еще один адрес, интересный уже для азербайджанских ученых. Так, в рамках состоявшегося здесь IV Форума ученых СНГ состоялась встреча генеральных директоров института географии имени академика Г.А. Алиева, доктора географических наук Закира Эминов, языковедания - профессора Надира Мамедли и председателя Совета молодых ученых и специалистов НАНА, доктора философии по химии Эльмира Бабаева с президентом Национальной академии наук Кыргызстана, академиком Муратом Джумаевым.

В ходе встречи доцент Эминов отметил, что общая культура, традиции, национально-духовные и религиозные ценности, исторические корни, объединяющие тюркоязычные народы, дают нам основу для взаимовыгодного сотрудничества. Более тесное знакомство тюркоязычных народов друг с другом расширяет региональное сотрудничество, что еще больше усилит роль тюркского мира в глобальных политических и экономических процессах.

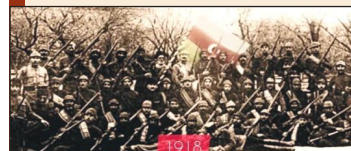
Единство, подарившее Победу

стр. 14 ⇨

Решать проблемы, обозначать перспективы

стр. 14 ⇨

Надежный боевой гарант

стр. 15 ⇨

Основа для сотрудничества

стр. 16 ⇨

Продукт синтеза Востока и Запада

О своей работе отчитались гуманитарии

Заседание Ученого совета Отделения гуманитарных наук (ОГН) НАНА вступительным словом открыл вице-президент академии, председатель Ученого совета ОГН, академик Иса Габиббейли. Он проинформировал присутствующих о повестке дня мероприятия.

В частности, академик Габиббейли рассказал о Плате мероприятий отделения по случаю 125-летия азербайджанского оперного певца, искусного исполнителя, исследователя народной музыки, основоположника азербайджанского профессионального вокального искусства, народного артиста СССР, профессора Бюльбюля (Муртуза Мешади Рза оглы Мамедов).

На заседании Ученого совета был также представлен доклад заведующей отделом мугамоведения Института архитектуры и искусства, доктора искусствоведения, профессора Севиль Фархадовой "Творческий путь Бюльбюля как продукт синтеза восточной и европейской культуры".

Еще один важный вопрос, который обсуждался на заседании Ученого совета - изменения состава Института языкознания имени Насими, Института рукописей имени

Мохаммеда Физули, Ученого совета Дома-музея Гусейна Джавида, был также рассмотрен вопрос о смене научного руководителя Дуньи Мамедли - докторанта Института рукописей по специальности "библиотечное дело и библиография".

На обсуждении был представлен и План мероприятий Ученого совета Отделения гуманитарных наук, согласно которому предусмотрено празднование 210-летия основоположника азербайджанской драматургии, писателя-драматурга, философа, общественного деятеля Мирзы Фатали Ахундзаде (Шекинский областной научный центр), научные конференции, посвященные этой дате (Институт литературы им. Гянджеви), "Личный архив Мирзы Фатали Ахундзаде" (Институт рукописей им. Мохаммеда Физули), "Фольклорные мотивы и мифологии в произведениях Мирзы Фатали Ахундзаде" (Институт фольклора), "Мирза Фатали Ахундзаде - 210: вопросы алфавита, правописание, драматургия и издательский язык" (Институт языкознания им. Насими), "Азербайджан в литературной и культурной мысли. Новые направления" (Институт литературы им. Низами Гянджеви), "Энциклопедия Мирзы Фатали Ахундова" и т.д.

На заседании были даны соответствующие поручения научно-исследовательским учреждениям по подготовке и изданию книги "Жизнь и творчество" (из серии "Научный паспорт художника") Мирзы Фатали Ахундзаде, организации книжной выставки, посвященной ему.

Академик Иса Габиббейли напомнил также, что 24 октября 2022 года исполняется 140 лет со дня рождения великого поэта и драматурга Гусейна Джавида. Ученый дал подробную информацию о работе, проделанной в Доме-музее Гусейна Джавида, а также других научных учреждениях Отделения гуманитарных наук по изучению и популяризации жизни и творчества Гусейна Джавида, обсудил с членами совета План мероприятий.

Было принято решение о проведении международной научной конференции "Искусство Гусейна Джавида: идеалы и современность", республиканской научной конференции (Нахчыванское отделение НАНА), "Гусейн Джавид и мифологическое мышление" (Институт фольклора), подготовка и издание монографий, специальный выпуск журнала "Научные труды" Нахчыванского отделения НАНА, посвященный памяти Гусейна Джавида, освещение в СМИ материалов о жизни и творчестве гениального поэта.

Также на заседании было представлено ходатайство в Президиум НАНА в связи с 90-летием видного ученого-литературоведа, заслуженного деятеля науки, члена-корреспондента НАНА Азады Рустамовой. В связи с этим Институту литературы поручено подготовить и издать сборник коллективных статей и воспоминаний.

Решать проблемы, обозначить перспективы

Восстановление инфраструктуры КНИБ находится в центре внимания руководства НАНА

Вице-президент Академии наук, академик Ирада Гусейнова посетила Карабахскую научно-исследовательскую базу (КНИБ) Института генетических ресурсов (ИГР), расположенную в поселке Шихарх Тертерского района.

В визите также приняли участие генеральный директор ИГР, член-корреспондент НАНА Зейнал Акперов, заведующий лабораторией Института молекулярной биологии и биотехнологии, член-корреспондент НАНА Ибрагим Азизов и сотрудники Отделения биологических и медицинских наук.

В ходе визита академик Ирада Гусейнова рассказала о последних планах по восстановлению инфраструктуры КНИБ, аграрных исследований, проделанной селекционной работе по сортам пшеницы - Майя, Альянс, Юг, Алмаз, Лейла, Старт, Хамса, Возвращение, ячменя - Угур и Джамилия.

Кроме того, делегация ознакомилась с опытно-селекционными участками других перспективных сортов, форм и гибридов зерновых и овощных культур.

О работе, проделанной учеными ИГР, и о планах по восстановлению научно-исследовательской базы, рассказал член-корреспондент НАНА Зейнал Акперов. Он также акцентировал внимание на существующих проблемах.

В свою очередь, директор КНИБ Гамид Мехтиев проинформировал гостей о последних мероприятиях, семенных питомниках, селекционных, суперэлитных и элитных питомниках, расположенных на площади базы в 30 гектаров. Специалист, в частности, отметил, что с целью создания в будущем генофонда разных сортов плодовых растений на территории базы создан питомник, в котором высажено 800 штук различных сортов граната, десятки сосен, платанов, оливковых, ореховых и других деревьев. "С целью создания генофонда картофеля и проведения сравнительных исследований на базе было посажено и получена нормальная урожайность шестидесяти местных и интродуцированных сортов, собранных из разных районов Азербайджана. В настоящее время проводятся агротехнические работы по высаживанию образцов 80 местных и интродуцированных томатов, десяти сортов баклажанов, трех сортов перца, взятых из генофонда овощей и бахчевых культур", - заключил он.

Рассказ руководителя научно-исследовательской базы дополнили ее сотрудники, проинформировав о предстоящих задачах - сборе урожая, структурном анализе и точном учете коллекционных образцов, апробации семян, выведении новых сортов, подготовке семян и т.д.

Восстановление инфраструктуры базы, как отметила в своем выступлении академик Ирада Гусейнова, находится в центре внимания руководства НАНА. В частности, она сообщила, что будут приняты все надлежащие меры по обеспечению базы электроэнергией и сельхозтехникой.

О том, что Исполнительная власть города Тертер готова оказать ученым посильную помощь, рассказал глава ИВ района Мустагим Мамедов, проинформировавший также о социально-экономическом развитии региона, восстановлении освобожденных территорий, проделанной работе по улучшению благосостояния населения.

Во время встречи были обсуждены и другие вопросы, представляющие взаимный интерес.

Ценное приобретение

Личный архив и библиотека историка Гусейна Далили переданы в дар Институту востоковедения

В Институте востоковедения (ИВ) состоялось мероприятие, во время которого некоторые книги и рукописи из личного архива известного историка Гусейна Далили были переданы в дар институту.

Открывая мероприятие, исполняющая обязанности вице-президент НАНА, генеральный директор Института востоковедения, академик Говхар Бахшалиева рассказала о жизни и деятельности Гусейна Далили, родившегося в Тебризе, его вкладе в азербайджанскую историческую науку. Она также сообщила, что у известного исследователя был богатейший личный архив и библиотека, некоторые книги из которой были подарены азербайджанским востоковедам дочерью Далили Ирадой Далили, в настоящее время проживающей в США: по мнению экспертов, эти книги и рукописи представляют большую ценность для наших исследователей.

Рассказ о жизни и деятельности Гусейна Далили дополнила выступившая на мероприятии старший научный сотрудник отдела истории и экономики Ирана ИВ, доктор исторических наук Солмаз Рустамова-Тохида.

В мероприятии также принимали участие заведующие отделами Института истории, доктор исторических наук Шахин Фарзалиев, Института востоковедения, доктор философии по истории Фарда Асадов, старший научный сотрудник Института рукописей, доктор исторических наук Таира Гасанзаде, исполнительный директор Института истории, доктор исторических наук Эйнулла Мадатли, известный писатель, публицист, журналист Гамид Хериски и другие, единодушно отметив, что книги и рукописи, переданные в Институт востоковедения, безусловно стали ценным приобретением.

Единство, подарившее Победу

Ровно год назад в Центральной научной библиотеке НАНА был создан Фонд героев Карабахской войны

В Центральной научной библиотеке состоялось мероприятие, приуроченное Дню Вооруженных Сил Азербайджана и первой годовщины Фонда Героев Карабахской войны. В нем приняли участие жители Ясамальского района столицы, сотрудники НАНА, члены семей шехидов, работающие в сфере научного образования и других организациях, принимавшие участие в Отечественной войне.

Открывая мероприятие, которое началось с исполнения Государственного гимна Азербайджанской Республики, генеральный директор библиотеки, профессор Мамед Алиев рассказал об истории создания нашей армии - сильнейшей на сегодняшний день армии на Кавказе, распоряжении общенационального лидера Гейдара Алиева от 22 мая 1998 года, когда 26 июня было объявлено Днем Вооруженных Сил Азербайджанской Республики: с тех пор эта дата ежегодно отмечается как официальный государственный праздник.

Исполнить свой долг перед павшими

Профессор Мамедов также отметил достижения библиотечного Фонда героев Карабахской войны - в библиотечной системе страны эта структура была создана первой. "44-дневная Отечественная война, - заявил он, - славная страница в нашей истории. Победа мужественной азербайджанской армии под руководством Верховного главнокомандующего Ильхама Алиева продемонстрировала всему миру непобедимость нашего народа. И долг перед нашими шехидами, сыновьями-патриотами Азербайджана, отдавших свои жизни за освобождение наших земель от армянских вандалов и восстановление территориальной целостности нашей страны, невосполним. И чтобы выполнить свой моральный долг перед участниками войны, ЦНБ стала автором новой инициативы и создала первый в стране Фонд героев Карабахской войны. За время, прошедшее с нашей Великой Победы, фонд посетили сотни семей наших шехидов, делились информацией о них, каждый месяц вместе с нами отмечали их дни рождения и дни памяти, помогали с публикациями".

О своем славном боевом пути присутствующим рассказали ученые НАНА, участники войны - ведущий научный сотрудник отдела исламской философии Института философии и социологии Раиф Мустафаев, начальник Бардинской сейсмической станции Республиканского центра сейсмологической службы, научный сотрудник Института фольклора, брат шехида Вюсала Велиева Эпош Велиев.

Красной нитью в их выступлениях прошла мысль о том, что Карабах - древняя азербайджанская земля - смог вернуться к своим настоящим хозяевам благодаря единству народа против ненавистного врага, единству, которое впоследствии получило название "железный кулак" - dəmir yumruq. И это наше единство восхитило весь мир.

Надежный боевой гарант

Правильно выбранная стратегия строительства сильной армии создала основу для ее формирования

К вершинам оптимального управления

По версии Стэнфордского университета имя Эльмхана Махмудова включено в список самых влиятельных ученых мира

Азербайджан создал свою регулярную армию во времена Азербайджанской Демократической Республики. Началась подготовка национальных военных кадров, азербайджанский язык был принят в качестве официального. Для ускорения процесса военного строительства и для спасения народа от большевистско-дашнакской агрессии было налажено военное сотрудничество с Османской Турцией, представители которой были приглашены в Азербайджан.

Мехмандарову и Шихлинскому не было альтернативы

После этого внимание было уделено организации национальных военных структур Азербайджана. Для ускорения работ, проводимых в этом направлении, в составе правительства Азербайджана была учреждена должность уполномоченного по военным делам, на эту должность был назначен Исмаил Зиядханов. 11 октября того же 1918 года в печати был опубликован и сразу же вступил в силу "Временный закон правительства Азербайджана о воинской повинности".

30 октября 1918 года между Османской Турцией и Великобританией в порту Мудрос на острове Лемнос в Эгейском море было подписано перемирие, отражающее итоги Первой мировой войны. В нем были моменты, которые формализовали поражение Османской Турции, и согласно статьям договора, Османское государство должно было вывести свои войска из Азербайджана, а тот, в свою очередь, должен был перейти под британскую юрисдикцию.

Второй период строительства армии в Азербайджане был не менее сложным и драматичным?

- Это правда. С выводом турецких войск из Азербайджана организация национальных вооруженных сил, тыловое обеспечение и управление армией полностью перешли к азербайджанскому правительству. Для руководства этими вопросами решением Совета Министров было воссоздано Военное министерство АДР. С этого момента и начался второй этап формирования Республканской армии.

По решению правительства пост военного министра занял председатель Совета министров Фатали хан Хойский. Вскоре после этого на эту должность был назначен Самедбек Мехмандаров, полный генерал от артиллерии (генерал-полковник), уволившийся из русской армии и вернувшийся в Азербайджан, ему было поручено сформировать Военное министерство. Алиага Шихлинский, известный генерал-лейтенант царской армии, был назначен заместителем военного министра, и под руководством этих двух военачальников велось строительство армии Азербайджана. Их назначение в руководство армией стало историческим решением правительства Азербайджана, потому что их богатый опыт и организаторские способности положительно сказались на быстрой организации армии. Одной из исторических заслуг этих личностей в области армейского строительства было то, что они четко определили сущность взаимоотношений армии и государства, обеспечили подчинение всей деятельности армии государственной политике, защите государственных интересов. Хотя сменилось несколько кабинетов республиканского правительства, руководство Военного министерства оставалось неизменным: руководство всех вновь образованных кабинетов не видело альтернативы С. Мехмандарову и А. Шихлинскому. В кратчайшие сроки Военному министерству и правительству республики пришлось решать сложнейшие задачи по формированию национальных вооруженных сил Азербайджана.

(окончание в следующем номере)

Галия АЛИЕВА

Кроме того, кандидатура азербайджанского профессора была выдвинута ректором СТУ, профессором Исмаилом Коюнджу на научную премию TUBITAK, которую вручает сам глава государства и которая считается самой престижной научной наградой Турции, она ежегодно вручается ученым для поддержки исследований и разработок в научной и технологической областях, для предоставления возможностей для обучения и развития ученых и исследователей.

Примечательно, что имя Эльмхана Махмудова включено в список самых влиятельных ученых мира, составленный Стэнфордским университетом США и опубликованный в Elsevier. Сам ученый уверен, что эти награды стали возможны благодаря настойчивой и самоотверженной научной работе на благо азербайджанской математической науки, начало которой было положено еще в общеобразовательной школе, которую он окончил с золотой медалью, и продолжено далее, по дороге к вершинам современной науки оптимального управления: он успешно защитил кандидатскую диссертацию в Институте кибернетики имени В.М. Глушкова (Украина) и докторскую диссертацию в Украинском государственном университете им. Тараса Шевченко.

Долгий путь в науке

В настоящее время ученый - автор четырех научных книг и монографий, опубликованных в США, Франции, Германии и Турции. Сегодня известный математик - гость нашей редакции.

- Эльмхан муаллим, вы прошли такой долгий путь в математике. Сами выбрали его, или кто-то помог?

- Честно говоря, с раннего детства я любил искусство, живопись, музыку и думал, что стану художником или музыкантом. С раннего возраста начал играть на таре песни многих наших композиторов, а позже, в студенческие годы, уже в Баку, научился играть на таре наши мугамы. У меня, кстати, по сей день есть саз, и я могу сыграть очень много мелодий. Считаю, что этот инструмент занимает особое место в творчестве многих наших композиторов и музыкантов.

Моим повседневным занятием было также рисование, я делал скульптуры из пластилина и глины, рисовал портреты своих близких друзей черными карандашами, рисовал акварелью. Но при этом всегда знал, что вряд ли я когда-нибудь смогу стать художником, ведь для этого нужен талант. Видимо, талант, или большие способности, были у меня в другой сфере - математике. Поэтому, окончив школу с отличием и сдав один экзамен, я поступил на механико-математический факультет Азербайджанского государственного университета (АГУ).

- После окончания вуза все сложилось так, как мечталось в старших классах, или в дальнейшей жизни были проблемы, которые вас разочаровали?

- Честно говоря, в Советском Союзе было много непонятных вещей. Например, после успешного окончания университета мне почему-то пришлось два года служить офицером в Армянской ССР. На военной службе я видел, как армяне враждебно настроены против туркизма в целом, и в частности - против азербайджанского народа. Как-то один армянин, рядовой по званию, находившийся в моем подчинении, пытался застрелить меня из автомата, но солдат-грузин остановил его и спас мне жизнь. Но случай получил широкую огласку, из Еревана приехали генералы и попросили меня не жаловаться, больше я этого солдата не видел.

(продолжение на стр. 16)

Новое воинское формирование получило название Кавказской Исламской Армии, состоящей из османских и азербайджанских Вооруженных Сил. После ликвидации Кавказской Исламской Армии Азербайджан продолжал самостоятельно создавать свою армию, которая предотвратила агрессивную политику Армении против нашей страны. Однако оккупация Азербайджана большевистской Россией в апреле 1920 года положила конец строительству национальной армии. Военнослужащие, а также патриотически мыслящие люди были уничтожены советской властью. О славной истории нашей доблестной армии, созданной в начале XX века, рассказал профессор-консультант Института военно-научных исследований Университета национальной обороны, доктор исторических наук, полковник в отставке Мехман Сулейманов, который в канун празднования этой славной даты побывал в Институте истории НАНА.

Два периода строительства армии

- Когда азербайджанский народ провозгласил свою независимость в 1918 году, большая часть территории страны находилась под контролем иностранных сил.

- Совершенно верно. Баку, экономический и культурный центр Азербайджана, находился под контролем большевистских сил и вооруженных формирований армянской партии Дашнакцутюн. Эти силы уже начали военную кампанию на западе Азербайджана, чтобы взять его под полный контроль. Юго-западная часть страны на границе с Ираном контролировалась белогвардейскими силами, не принявшими свержения царской России, а Карабахский регион Азербайджана контролировался вооруженными силами Армении и ее сепаратистами в регионе, которые предъявили Азербайджану территориальные претензии.

У нашей страны не было в достаточном количестве вооруженных сил, чтобы защитить вновь обретенную независимость в столь сложной военно-политической обстановке. Формированию их в короткие сроки препятствовали сложившиеся военно-политические условия с одной стороны, и нехватка живой силы в Азербайджане, имеющем военный опыт - с другой. Поэтому в соответствии с Договором о дружбе, подписанным с Османской Турцией в июне 1918 года, правительство Азербайджана обратилось за военной помощью к своему союзнику. В то время военный кризис в стра-

не продолжал углубляться. В таких условиях формирование национальных вооруженных сил могло затянуться надолго, поэтому было сочтено целесообразным в качестве срочных мер пригласить османские войска в Азербайджан.

- На сколько периодов делят историки процесс армейского строительства?

- Условно говоря, на два периода. Первый охватывает май-октябрь 1918 года, т.е. период нахождения турецких военных сил и специалистов в Азербайджане. Второй - с ноября 1918-го по апрель 1920 года, когда страна была оккупирована большевистской Россией.

Вскоре после провозглашения независимости решением правительства Азербайджана от 19 июня 1918 года с целью ускорения организации национальных армейских структур в стране было объявлено военное положение, 11 июля было принято решение о призыве в армию азербайджанцев-мусульман, достигших призывного возраста. Азербайджанские офицеры, служившие в царской армии, были приглашены в национальную армию, а в Гяндже было создано военное училище для подготовки военных кадров, которое уже в октябре осуществило первый выпуск кадровых военных.

В первый период армейского строительства, наряду с организацией национальной армии, шла вооруженная борьба за освобождение оккупированных территорий Азербайджана. Успешная военная кампания национальных вооруженных сил Азербайджана и ограниченных вооруженных сил Османской Турции, начавшаяся в середине июня 1918 года вокруг села Гарамарьям в центральном районе современного Азербайджана, завершилась 15 сентября освобождением Баку - город был освобожден от иноземных войск и стал столицей независимого Азербайджанского государства, а действовавшие в Гяндже правительственные структуры переехали в этот город.

К вершинам оптимального управления

По версии Стэнфордского университета имя Эльмхана Махмудова включено в список самых влиятельных ученых мира

(начало на стр.15)

К вершинам оптимального управления

- Как сложилась ваша жизнь после армии?
- Демобилизовавшись из СА, я поступил в аспирантуру Института кибернетики имени Глушкова АН Украины и под руководством известного ученого, академика Б.Н. Пшеничного в 1980 году защитил кандидатскую диссертацию, а спустя двенадцать лет - докторскую, получив степень доктора физико-математических наук в Киевском государственном университете имени Тараса Шевченко. В 1995 году меня пригласили в Турцию, сначала в Стамбульский, а затем - в Стамбульский технический университет. Много раз предлагали принять турецкое гражданство, но я всегда отказывался, работал преподавателем по контракту более 25 лет и при этом продолжаю работать на общественных началах в Институте систем управления НАНА, являюсь членом Американского математического общества с 1992 года и академиком Международной академии наук Австрии с 2016 года.

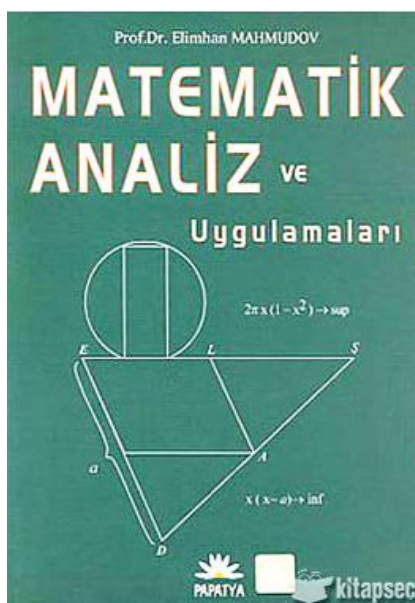
Успех ученого - в самопожертвовании

- Ваша научная деятельность, исследования теории оптимального управления высоко ценятся и у ваших азербайджанских коллег, и у турецких, вы получаете за это заслуженные награды. Что вы чувствуете в такие моменты?

- Я - автор четырех книг, двух монографий, одного книжного раздела и 150 научных статей. Все эти книги и статьи я написал как азербайджанский ученый, сотрудник ИСУ, мое имя постоянно фигурирует во всех годовых отчетах. То есть я хоть и согласен со словами нашего великого лидера Гейдара Алиева о том, что Азербайджан и Турция - это один народ и два государства, в духовном плане для меня все-таки важнее мой родной Азербайджан, мой Институт систем управления.

- В чем, на ваш взгляд, кроется причина большого успеха ученого?

- В самопожертвовании, трудолюбии, решительности. Путь науки подобен марафону, если у вас нет ни одной из этих черт, вы никогда не сможете достичь желаемой вершины. Даже если на первый взгляд нет четкой связи между математикой и азербайджанством, любовью к стране, я знаю по собственному опыту, что над моей книгой "Approximation and Optimization of Discrete and Differential Inclusions, Boston, Elsevier, 2011", опубликованной в престижных издательствах США, я работал годами.

Человек, в сердце которого не горит огонь любви, быстро утомляется на жизненном пути. Вот я, к примеру, родом из Грузии, я никогда не был в Карабахе, но все тридцать лет оккупации Карабаха не мог жить спокойно, даже написал книгу о Ходжалинском геноциде.

- В ходе ваших исследований вы получили фундаментальные результаты по теории оптимизации и оптимального управления. Что вы можете сказать о публикации ваших научных результатов?

- Одна из моих книг, изданная в Париже, посвящена в основном математическому анализу и его приложениям в механике и физике. Конечно, я, как азербайджанский математик, очень горжусь, что мне удалось издать свою монографию во Франции, колыбели математической науки. Ну и, конечно, гордость добавляет и авторство более сотни научных статей, опубликованных в престижных журналах с высоким импакт-фактором.

- Считаете ли вы обязательным или важным участие ученых в международных конференциях и симпозиумах?

- Несомненно. Я считаю это чрезвычайно важным и полезным. Знакомство с людьми из разных стран мира в области науки, которой вы занимаетесь, это не только презентация своей страны или узнавание нового, это, прежде всего, обмен идеями, мнениями, что крайне важно для науки страны, которой вы принадлежите. Лично я был весьма активен в этом плане, участвовал во многих международных научных мероприятиях - в Англии, Франции, Италии, Австрии, Швейцарии, Германии, России, Турции, Польше. У меня были интересные научные беседы с корифеями теории оптимального управления - Рокафелларом, Иоффе, Мордохвичем, Кок Лей Тео, Мишелем Тера, Иреной Ласиека и др.

Мечта - увидеть Шушу

- Чем может быть объяснен постоянный неутолимый интерес к математической науке?

- Постоянно горящим огнем любви внутри увлеченного сердца исследователя. Каждый должен понимать причину прихода в этот мир, свою роль в обществе, должен искать способы правильно использовать свое предназначение, если потребуется - проявлять самопожертвование. Могу сказать, что моя жизнь во имя азербайджанской науки прошла в научных исследованиях, в престижных научных центрах Европы, в создании новой школы и подготовке студентов к оптимизации дифференциальных включений, что является неотъемлемой частью современной теории оптимального управления. Впервые в математической литературе мне удалось построить сопряженные дифференциальные включения высокого порядка, которые включают в себя теорию оптимизации высокого порядка, принцип максимума Понтрягина, уравнение Эйлера-Пуассона вариационного исчисления и классического сопряженного дифференциального включения Эйлера-Лагранжа. Это понятие, связанное с локальным сопряжением, названо моим именем в силу его важности в теории оптимального управления (включения Махмудова) и подходит для любой задачи с высоким порядком. Я заложил основы оптимального управления, описываемых дифференциальными включениями с обычными и с частными производными, и их двойственную теорию.

Для этого, в свою очередь, я установил теорию эквивалентности, которая действует как мост между дискретными и дискретно-аппроксимационными и непрерывными задачами. Доказал, что "экстремальные соотношения", полученные в двойственной теории, являются сопряженными дифференциальными включениями Махмудова (Mahmudov's inclusions), и что одна из функций, удовлетворяющих этим соотношениям, является решением основной задачи, а другая - решением двойственной задачи.

Как логическое продолжение всех этих поисков я попал в почетный список самых влиятельных ученых мира 2021 года, составленный Стэнфордским университетом в США и опубликованный в издательстве Elsevier. Конечно, как азербайджанский ученый я горжусь тем, что нахожусь в столь престижном списке.

- Какие у вас мечты, планы?

- На одной из конференций в Париже я часами стоял в очереди в дождливый день, чтобы самолично увидеть знаменитую картину Леонардо да Винчи "Мона Лиза" в Художественном музее Лувра. Эта мечта сбылась. После этого моей самой заветной мечтой остается увидеть Шушу и перенести увиденное на холст, а затем организовать выставку живописи красивых уголков Карабаха. Такая вот нематематическая мечта. А математика и так со мной - пожизненно.

Галия ЗИСКИНД

Основа для сотрудничества

В работе VII Конгресса по предпринимательству и социальным наукам (7th International EMI Congress of Entrepreneurship & Social Sciences), который состоялся на прошлой неделе в Ташкенте, приняли участие порядка трехсот ученых из 30 стран.

Директор Института географии НАНА, доктор географических наук, доцент Закир Эминов, отметивший важность интеграции науки и образования, сотрудничества и обмена мнениями между тюркоязычными странами в этой сфере, рассказал о важности расширения в перспективе различных экономических, социальных и культурных связей. По мнению ученого, тюркоязычные страны расположены в географически и стратегически важном регионе мира, и Азербайджан играет роль надежного и незаменимого моста между этими странами. "Многоплановые отношения между братскими тюркоязычными странами, - заявил он, - растут и развиваются. Если отношения между ними будут расширяться и дальше, это принесет большую экономическую и энергетическую выгоду региону".

Мистическая красота оружия

С 28 июня по 15 сентября 2022 года в Национальном музее истории Азербайджана будет функционировать выставка "Мистическая красота оружия (оружие Азербайджана XVI-XIX веков)". Впервые на ней будут представлены образцы мастерства и искусства - 300 единиц уникального декоративного азербайджанского оружия.

В богатой коллекции музея особое место занимает оружие, отражающее различные страницы истории Азербайджана. Защитное, холодное и огнестрельное оружие, хранящееся в музеем Фонде оружия и знамен, отражает славную военную историю азербайджанского народа, а также высокое развитие сферы вооружений. В то же время это оружие является произведением искусства, выполненным с хорошим художественным вкусом.

За плодотворную научную деятельность

Решением президиума Международной академии наук (МАН) заведующий отделом гидрологии суши и водных ресурсов Института географии имени академика Гасана Алиева, доктор географических наук, профессор Рза Махмудов награжден золотой нагрудной медалью "За плодотворную научную и педагогическую деятельность".

Высокую награду азербайджанскому ученому вручил президент МАН, академик Вальтер Кофлер.

Отметим, что на счету профессора Махмудова - более 200 научных статей, 46 из которых опубликованы в известных международных научных журналах и материалах конференций. Он также автор более десяти монографий, посвященных водным ресурсам и изменениям климата, двух учебников, одиннадцати методических пособий, четырех программ и семи научных буклетов (один из них опубликован в Женеве на английском и русском языках), трех карт, одного селевого каталога, четырех публицистических произведений и одного патента.

Редакционная коллегия:

Ариф Гашимов, Иса Габибейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев, Адиль Гарибов, Фикрет Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001, ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "CBS". Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000